

El Papa deixa el seu segell en el futur de l'Església amb 21 nous cardenals

El Pontífex ja ha nomenat 99 dels 137 purpurats que estarien en un conclave

ANNA BUJ

Corresponsal. Ciutat del Vaticà

El papa Francesc ha consolidat la seva empremta en el futur de l'Església presidint un altre consistori, el novè del seu pontificat, en què va nomenar 21 nous cardenals, dels quals 18 són menors de 80 anys i, per tant, electors la pròxima vegada que se celebri un conclave a la Capella Sixtina. Amb ells ja són 99 -d'un total de 137- els membres del poderós Col·legi Cardenalici amb dret a elegir el futur papa que han estat elegits per Bergoglio, per la qual cosa cada vegada és més probable que el seu successor reflecteixi la seva manera d'entendre l'Església, descentralitzada i amb visió de servei.

“Vostès, neocardenals, han vingut de diverses parts del món i el mateix Esperit Sant que va fecundar l'evangelització dels seus pobles ara renova en vostès la seva vocació i missió a l'Església i per a l'Església”, els va recordar el Pontífex.

Aquest consistori, anunciat al juliol, va generar expectació perquè era evident que el pontificat del papa argentí, que està a punt de fer 87 anys, està en la fase final, malgrat que no està clar quant durarà. Per tant, de mica en mica es comença a perfilar la

GIUSEPPE LAMI / EFE

Un grup de cardenals al consistori

llista de possibles papables.

Tres dels nous prínceps de l'Església són espanyols: l'arquebisbe de Madrid, recentment nomenat, José Cobo -tot i que el seu predecessor, Carlos Osoro Sierra, continuava sent elector-; el rector major de la Con-

gregació dels Salesians, Àngel Fernández Artime, i François-Xavier Bustillo, el jove bisbe (de 54 anys) que té a càrrec la diòcesi d'Ajaccio, a l'illa de Còrsega, i que es va reunir amb el president francès, Emmanuel Macron, dijous. Espanya es confir-

ma així com una potència cardenalícia: és el segon país amb més cardenals, al darrere d'Itàlia. Com en les ocasions anteriors, els nous cardenals de Francesc mostren la voluntat del papa jesuïta de premiar diòcesis que representen la universalitat de l'Església. El Papa, que continua sense voler fer viatges apostòlics a les grans meques del catolicisme, sempre aposta per cardenals de llocs remots. En canvi, no segueix la tradició d'elevat al cardenalat els arquebisbes de Venècia o Milà. Aquesta vegada, ahir van obtenir el birret vermell l'arquebisbe de Ciutat del Cap, el sud-africà Stephen Brislin; el de Hong Kong, Stephen Chow Sauyan, el tanzà Protase Rugambwa, arquebisbe coadjutor de Tabora; l'arquebisbe de Penang (Malàisia), Sebastian Francis, o el de Juba, el sudanès Stephen Ameyu Martin Mulla. Són eleccions conseqüents amb les seves preocupacions, com ara el diàleg interreligiós o l'atenció a les minories. En aquest sentit, ha volgut premiar per la seva tasca el patriarca de Jerusalem, Pierbatista Pizzaballa.

En la seva homilia, Francesc va comparar el Col·legi Cardenalici amb una orquestra. “La diversitat és necessària, és indispensable. Però cada so ha de contribuir al projecte comú. I

per a això és fonamental l'escolta recíproca”, va advertir el Pontífex als nous purpurats.

S'esperaven altres nomenaments, com el del nou prefecte del Dicasteri per a la Congregació de la Doctrina de la Fe, l'argentí Víctor Manuel Fernández, un amic personal de Francesc, que ha succeït el mallorquí Luis Ladaria, retirat per qüestions d'edat. També ja són cardenals el prefecte del Dicasteri per als Bisbes, el nord-americà Robert Francis Prevost, i el d'Esglésies Orientals, l'italià Claudio Gugerotti.

El consistori és el tret de sortida a un mes d'alta activitat al Vaticà. Després estaven convocats a la localitat italiana de Sacrofano, on passaran uns dies de retir i oració per resar pel bon final del

Els nomenaments reforcen la possibilitat que el successor de Bergoglio comparteixi les seves creences

Sínodo sobre la Sinodalitat, la primera trobada mundial en què laics i dones tindran veu, i vot, per debatre el futur de l'Església, en què s'abordaran temes difícils com ara el paper de les dones a l'Església, el celibat o la inclusió de les persones LGTBI. La primera de les sessions d'aquest sínodo comença dimecres, el mateix dia en què el Papa llançarà la segona part de l'encíclica *Laudato Si* sobre el medi ambient del 2015, i s'inaugurarà amb una multitudinària cerimònia a San Pedro. ●

HISTÒRIES DEL MÓN

El millor regal per a un fill

VALERY SHARIFULIN / GETTY

GONZALO ARAGONÉS
Moscou. Corresponsal

El Turkmenistan construirà una ciutat gairebé de zero, seguint l'exemple de la Brasília d'Oscar Niemeyer, tot i que hi ha exemples més recents a Astanà, la nova capital del Kazakhstan, que avui es diu Nursultan, a Naypydaw, la capital administrativa de Myanmar, l'antiga Birmània, i a la capital que Egipte planeja construir des del no-res 50 quilòmetres a l'est de l'actual Caire.

Per a la seva construcció el president d'aquesta exrepública soviètica d'Àsia Central, Gurbangulí Berdimukhamédov, ha ordenat per decret reservar 1.470 milions de dòlars per comprar a l'exterior tota la maquinària i el material de construcció necessaris per posar en marxa el faraònic projecte.

Com gairebé tot en aquesta exòtica i tancada terra al costat del mar Caspi, el nom de la nova ciutat encara és un misteri. Només se suposa que serà la nova capital del valiat (província) d'Akhal, al centre sud del país, governat des del juny passat pel fill del president, Serdar Berdimukhamédov, de 38 anys. A més, ell serà l'encarregat de

El protector. Berdimukhamédov es fa anomenar *Arkadag* (El protector) i es representa amb aquesta escultura eqüestre banyada en or a Asgabad

El líder del Turkmenistan posa el seu fill (a sota) al capdavant del projecte de crear una ciutat des del no-res

supervisar tot el projecte.

No és l'únic regal que la setmana passada el líder turcman va fer al seu únic fill. Segons ha publicat el diari governamental *Neitralni Turkmenistán*, aquest dissabte va anunciar la remodelació del Govern i, entre altres canvis, va posar el seu fill al capdavant del ministeri d'Indústria i Construcció. Anteriorment, el fill del líder turcman havia ocupat el càrrec de viceministre d'Afers Exteriors i abans va presidir la comissió sobre Poder Judicial al Parlament d'Asgabad, capital del país. Per a molts observadors, Gurbangulí Berdimukhamédov li està preparant el camí perquè en el futur el succeeixi en el poder.

Els gairebé 1.500 milions reservats per construir la nova ciutat no semblen gaires si els comparem amb projectes d'altres noves ciutats, com els 45.000 milions que el 2015 Egipte va destinar a la nova el Caire. Però sí que ho és si es tenen en compte els números del Turkmenistan. Segons dades de l'FMI, les previsions d'importacions per a l'any passat eren de 5.400 milions de dòlars.

El Turkmenistan passa una greu crisi malgrat tenir grans reserves de gas

La iniciativa es duu a terme malgrat que el país, que té les cinquenes reserves de gas natural del món (10%), sembla travessar la pitjor crisi econòmica des de la independència. Amb els preus de l'energia baixos, el Govern ha limitat les importacions en els últims anys. Això s'ha traduït en escassetat de divises i diverses retallades dels pressupostos.

Al 2018 es van reduir els subsidis que permetien proveir de gas, electricitat i aigua de franc als gairebé sis milions de turcmans. Alguns mitjans opositors, com ara *Chronicles of Turkmenistan*, amb base a Viena, han denunciat en els últims mesos desproveïment d'aliments bàsics en diverses ciutats.

Segons aquest mitjà, des del gener hi ha escassetat de farina i pa, i a les botigues estatals de diversos districtes de la província de Mary (sud-est) s'ha restringit la venda de pa a una fogassa per persona i dia, quan abans el límit eren dues.

El president Gurbangulí Berdimukhamédov, de 62 anys, es va convertir en el líder del Turkmenistan el 2006, a la mort de Saparmurat Niàzov, que governava fins i tot des d'abans

del final de l'URSS.

Durant l'època del primer president turcman, es va desenvolupar un palpable culte a la personalitat. Niàzov no va planejar construir cap ciutat, però a una li va posar nom. El 1991 Krasnovosk, a la costa del mar Caspi, es va passar a dir Turkmenbashí, el títol que es va posar Niàzov i que es pot traduir com a "Pare de tots els turcmans".

Berdimukhamédov també s'ha posat un títol semblant i els turcmans solen referir-s'hi com a *Arkadag* (El protector). De fet, una de les estàtues que el 2015 es van erigir en honor seu a Asgabad es diu així. Es tracta d'una estàtua eqüestre, amb pedestal de marbre i figura de bronze recoberta d'or, que recorda molt al *Cavaller de bronze*, una famosa estàtua eqüestre del segle XVIII de Pere el Gran, a Sant Petersburg.

La periodista Iekaterina Duntsova fotografiada amb alguns dels seus seguidors

ARDEN ARKMAN / AFP

L'autoritat electoral russa desqualifica la candidata pacifista a la presidència

La candidata Iekaterina Duntsova és rebutjada per defectes en la presentació

GONZALO ARAGONÉS
Moscou

S'havia pronunciat per la pau i, malgrat els anys de plom contra l'oposició política, encara tenia esperances que Rússia pogués "fer-se més democràtica" quan el mes passat va anunciar que es presentaria a les eleccions presidencials per intentar desbancar Vladímir Putin. Però el somni de la periodista Iekaterina Duntsova, que també anava acompanyat de temor, es va acabar dissabte. La Comissió Electoral Central va desqualificar la seva candidatura als comicis del 15, 16 i 17 de març al·legant defectes en

la seva sol·licitud per registrar-se.

Que una precandidata amb una posició que no aposti clarament per la política oficial

La periodista, de 40 anys, no ha criticat l'exèrcit, però havia format una plataforma per la pau

sobre el conflicte amb Ucraïna sigui rebutjada de bon principi dona arguments als crítics amb el Kremlin, que asseguren que el poder no vol que hi hagi cap

oposició real que faci front a Putin i qüestionari la veritat oficial.

Duntsova, nascuda a Krasnoïarsk (Sibèria) fa 40 anys però establerta des d'adolescent a Rjev (55.000 habitants, óblast de Tver, al nord de Moscou), on treballa com a periodista i va ser regidora, no ha criticat l'exèrcit ni el que aquí s'anomena "operació militar especial" contra Ucraïna, i d'aquesta manera evita que puguin acusar-la de desacreditar les forces armades, un delictes que a Rússia és castigat amb fins a 15 anys de presó. Però ha format una plataforma que advoca per la pau i l'alliberament dels presoners de

guerra. És clar com l'aigua.

La decisió dels membres de la Comissió Electoral Central va ser unànime. "Hem trobat errors en els documents de Ie-

Hi ha 29 persones que aspiren a presentar-se a la cursa per la presidència, en què Putin és el favorit

katerina Duntsova", va dir un representant de l'organisme en una reunió transmesa en directe a internet. En els papers presentats per Duntsova hi havia

fins a un centenar d'errors, incloent-hi errates en el nom i el cognom de membres del seu grup de suport, segons l'autoritat electoral russa.

Duntsova va ser dels primers precandidats que el mes passat van anunciar la seva intenció de presentar-se a les eleccions del març, argumentant que vol per a Rússia "una democràcia pròspera i un Estat pacífic" i que en els últims deu anys "avança en la direcció equivocada".

Segons la presidenta de la Comissió, Ella Pamfilova, actualment 29 persones aspiren a convertir-se en candidats a les eleccions presidencials. El termini per presentar la documentació acaba el 27 de desembre.

Només tenen garantida la candidatura els aspirants que tenen suport de partits amb representació a la Duma. Entre aquests partits, aquesta setmana l'ultranacionalista Partit Liberal Democràtic ha presentat la candidatura del seu cap, Leonid Slutski. I ahir el Partit Comunista de Rússia va designar com a candidat en el seu congrés el veterà Nikolai Kharitónov (75 anys), que ja va ser candidat a les presidencials del 2004, quan va aconseguir un segon lloc amb un 13,69% dels vots davant el 71,31% de Putin.

Els aspirants amb el suport d'altres partits han de recollir 100.000 firmes, i els independents, 300.000, i després presentar-les a la Comissió abans del 31 de gener.

Putin és al capdavant de Rússia des de l'any 2000, la majoria del temps com a president però quatre anys (2008-2012) com a primer ministre. Avui té el suport de diversos partits polítics. A més del seu, Rússia Unida, aquest dissabte també s'ha posat a la seva disposició Rússia Justa, en teoria un partit d'oposició consentida.

El seu líder, Serguei Mirónov, va assegurar que Putin avui és el líder "capaç de resoldre els problemes polítics més complexos". Tot i així, el cap del Kremlin, que aspira al seu cinquè mandat com a president, ha decidit presentar-se com a independent. Una iniciativa popular integrada per personalitats de la política, la cultura i l'esport, no tindrà problemes a avaluar la candidatura. Com també és segur que no tindrà problemes a ser reelegit. Les últimes enquestes oficials li donen un suport d'un 80%.●

La Xarxa+,
la plataforma gratuïta
de contingut audiovisual
de qualitat, de proximitat
i en català.

El Nadal més **RUMBERO**

la xarxa+

Entra i registra't

laxarxames.cat

Hun Sen cedeix el poder a Cambodja al seu fill Hun Manet després de 38 anys

Eleccions sota sospita a l'altra 'dinastia' asiàtica a l'ombra de la Xina

Hun Sen i Hun Manet, pare i fill, en campanya electoral l'1 de juliol

JORDI JOAN BAÑOS
Barcelona

Cambodja formalitzarà dimarts el traspàs de poder, després de 38 anys, de Hun Sen al seu fill gran, Hun Manet. Quan es pensa en una dictadura hereditària a Àsia, la ment es dirigeix a la Corea del Nord de Kim Jong-un. Tot i això, la fórmula de Phnom Penh s'ha demostrat molt més perfecta, després d'enterrar fa molt la falç i el martell i dotar-se d'una façana democràtica.

Tot i això, el nou primer ministre cambodjà, general Hun Manet, romandrà a l'ombra del pare. A més de conservar la direcció del Partit Popular de Cambodja (PPC), Hun Sen s'apropia de la presidència del Senat, fet que el convertirà en cap de l'Estat cada vegada que

el rei sigui fora del país.

Així mateix, Hun Sen, de 71 anys, hauria confiat al seu cercle de poder més íntim que després de pare de primer ministre pensa convertir-se, en la pròxima dècada, en avi de primer ministre, malgrat que el país celebra sobre el paper eleccions multipartidistes.

Com a sùmmum de les paradoxes, la monarquia cambodjana no és hereditària. Encara que tampoc podria ser-ho amb l'actual rei, Norodom Sihamoni, exballarí a París, solter i sense descendència.

El relleu generacional a Cambodja ha estat acuradament programat perquè res no canviï. Així, les eleccions del juliol, en què una vegada més havia estat desqualificat amb antelació qualsevol partit capaç de fer ombra al PPC, van donar a aquest últim 220 dels

225 diputats, amb més d'un 82% dels vots.

Al seu règim "perfecte", els tentacles del PPC arriben a tots els racons de Cambodja i poden comptar-se amb els dits els ajuntaments que no contro-

la, amb mà de ferro.

Hun Sen sempre cau a peu dret, des de fa cinc dècades. Segons ell, els massius bombardejos dels Estats Units sobre Cambodja, durant la guerra del Vietnam, el van impulsar

El millor aliat de la Xina a l'Asean

El ministre d'Exteriors de la Xina, Wang Yi, es va reunir diumenge a Phnom Penh amb el primer ministre in pectore, el general Hun Manet, que amb 45 anys també és el cap de joventuts del Partit Popular de Cambodja. Manet va reafirmar el compromís amb la política d'"una sola Xina" i es va mostrar decidit a reforçar els vincles

amb Pequín, gran inversor en les seves infraestructures. Manet assumirà el càrrec aquest dimarts amb la constitució de la Cambra Baixa, en substitució del seu pare, Hun Sen. Sota aquest últim, Cambodja s'ha convertit en el millor aliat de la Xina entre els deu països de l'Associació de Nacions d'Àsia Sud-Oriental (Asean).

a unir-se als khmers rojos, amb qui va perdre un ull.

Hun Sen va entrar a Phnom Penh amb aquesta guerrilla maoista, de sinistre record, el 1975. I murri, quatre anys més tard ho va tornar a fer amb els seus ex enemics vietnamites. Tot i que va ser, durant més d'una dècada, l'home de Hanoi a Cambodja -mentre Occident continuava donant suport als khmers rojos com a govern "legítim"-, la seva Cambodja és, des de fa anys, el país del sud-est asiàtic més proper a Pequín, amb el permís de Laos.

El cap de setmana passat el ministre d'Exteriors xinès va ser el primer que es va desplaçar a Phnom Penh per felicitar Hun Sen i Hun Manet. Aquest últim format, per cert, a l'aca-

Diversos ministeris, a més de la direcció de Govern, passaran dimarts de pare a fill al regne

dèmia dels Estats Units de West Point.

Una setmana abans, en una visita "personal", els convidats a l'aniversari de Hun Sen havien estat dos ex primers ministres de la veïna Tailàndia, defenestrats pels militars, Thaksin Shinawatra i la seva germana Yingluck.

El rejuveniment del govern cambodjà, tal com es veu, no implica un canvi de cognoms. Els ministres de Defensa i Interior, per exemple, seran reemplaçats pels seus respectius fills. El vice primer ministre serà un altre fill -el menor- de Hun Sen, fins ara cap de la policia. Un altre dels seus fills controla els serveis secrets.

Amb Hun Sen, el PPC va abandonar el marxisme-leninisme pel capitalisme més descarnat, sense despenjar-se. Com en el cas de la Xina, el govern de Cambodja creu que es redimeix davant els seus conciutadans per dues dècades d'industrialització i un creixement d'un 7% anual.

També s'ha convertit en el millor soci de les noves rutes de la seda xineses, que han modernitzat ports, autopistes i ferrocarrils. La portuària Sihanouville acull ja desenes de casinos de capital xinès, amb vols directes a Macau.●

PRÒXIM ORIENT

Un grup de jueus ultraortodoxos recollint aigua en plena nit durant la celebració del ritual de Mayim Shelanu, a Jerusalem. DAVID SILVERMAN / GETTY

Homes i dones separats per una mampara en un concert a Israel

L'acte amb segregació de sexes va ser organitzat pel mateix govern

EUGENI GARCÍA GASCÓN
JERUSALEM

Centenars de joves jueus van assistir dimecres a la nit a un concert de música pop organitzat pel govern israelià a la ciutat d'Afula, a Galilea, amb la peculiaritat que dones i homes estaven separats per una mampara, sense poder establir contacte visual entre ells. La immensa majoria eren joves ultraortodoxos. Les dones eren a l'esquerra de l'escenari i els homes a la dreta.

El concert, que es va desenvolupar amb normalitat, mostra l'empenta de la religió en la societat israeliana. De fet, no és la primera vegada que passa, però aquest cop ha tingut més repercussió en un país on el judaisme és la religió oficial a la pràctica. Polítics de tot l'arc parlamentari no es cansen de recalcar en públic que aquest és un estat jueu abans que un estat democràtic.

En els dies precedents, els tribunals van abordar la segregació dues vegades. Primer un tribunal de primera instància va dictaminar que era il·legal separar homes i dones. Després un altre tribunal va rectificar la decisió inicial i, finalment, quan el concert ja havia començat, el Tribunal Suprem d'Israel va insistir que la separació era il·legal. Aquesta resolució, però, no va tenir cap repercussió sobre el terreny. Homes i dones van veure separats l'actuació musical.

La segregació per sexes és habitual entre els jueus ultraortodoxos.

Els jueus més rigorosos fins i tot aparten la vista d'una dona quan caminen pel carrer. El judaisme estableix que l'home ha d'evitar el contacte amb les dones que no són de la família més directa. Naturalment, els jueus laics no ho fan, però els religiosos són cada dia més nombrosos a Israel.

Hi ha línies d'autobusos, especialment les que cobreixen trajectes entre barris ultraortodoxos de Jerusalem i Tel-Aviv, on s'obliga les

dones a asseure's a la part del darrere del vehicle, i els homes a la part del davant. D'aquesta manera, els homes no veuen les dones i en teoria eviten tenir mals pensaments. D'altra banda, les dones jueves poden sentir un home cantar, però els homes no poden sentir la veu d'una dona. Així ho estableixen els rabins perquè consideren que la veu d'una dona també pot conduir els homes a pensaments pecaminosos.

En el concert de dimecres a Afula les dones havien d'entrar per una porta i els homes per una altra. Uns guàrdies, contractats per l'organització, s'encarregaven que cap home o dona no entrés per la porta equivocada. Després cadascú havia d'anar al sector reservat segons el seu sexe.

Abans de començar l'actuació musical va pujar a l'escenari el ministre de l'Interior israelià, l'ultraortodox Aryeh Deri, que va ser saludat com si fos un rei. "Pregunto als homes i les dones que hi ha aquí: ¿algú us ha obligat a separar-vos?", va dir el ministre dirigint-se al públic. La pregunta s'adreçava en realitat als jueus laics que no eren al concert i que afirmen que la segregació és un cas flagrant de discriminació contra les dones. Els homes i les dones del públic van contestar que havien escollit la segregació per voluntat pròpia, sense que ningú els hi hagués obligat. Aryeh Deri també va aprofitar l'ocasió per titllar els jueus laics d'"arrogants" i de forçar els jueus religiosos a anar per un camí que ells no volen. —

Un polèmic petó en una actuació a Dubai

Matt Healy, el cantant del reconegut grup de música britànic The 1975, va desafiar dimecres les lleis que condemnen l'homosexualitat als Emirats Àrabs Units fent un petó als llavis a un jove del públic durant un concert a Dubai. En aquell moment Healy estava cantant la peça *Loving someone*, que és considerada un himne per la comunitat LGBTQ. Healy va dir des de l'escenari després de fer el petó al noi: "T'estimo, germà. Tots som éssers humans, oi?".

L'homosexualitat és il·legal a l'emirat àrab i qualsevol manifestació pública d'afecte entre dues persones del mateix sexe és castigada. El cantant va escriure a Twitter després del concert: "No crec que ens deixin tornar pel meu comportament, però no faria res diferent si tornés a tenir l'ocasió de fer-ho".

HISTÒRIES DEL MÓN

Benediccions que maten

GONZALO ARAGONÉS
Moscou. Corresponsal

Continuem existint només gràcies als míssils, sense ells fa temps que ens haurien destruït”, assegura aquests dies a qui el vulgui escoltar l'arxipreste Dimítri Smirnov, un dels clergues ortodoxos més coneguts a Rússia pels posicionaments conservadors. Encara que no hagi de canviar necessàriament el punt de vista, des d'ara malgrat això ell i altres que pensen com ell hauran de suavitzar-lo. L'Església ortodoxa russa ha decidit posar fi a una pràctica habitual dels popes russos, la benedicció de les armes nuclears.

El Sant Sínode ha demanat als seus religiosos que evitin ruixar aigua beneïta sobre l'armament nuclear o altres armes de destrucció massiva capaçes de provocar una pèrdua indiscriminada de vides. “Això no s'ajusta a les tradicions de l'Església ortodoxa”, escriu a la seva pàgina web.

El màxim òrgan administratiu de l'Església ortodoxa russa, presidit pel patriarca Kiril, escolta així les conclusions d'una comissió eclesial ad hoc formada l'any passat. L'esmentat grup va proposar que es distingís entre la benedicció dels soldats que es disposen a entrar en combat o a iniciar un servei a l'exèrcit i la santificació de màquines l'ús de les quals pot matar milions de persones.

“En termes de la tradició, podem parlar de benedicció a un guerrer que complirà un deure en defensa de la pàtria”, explicava llavors el bisbe Savva, titular de la diòcesi de Zelenograd. “Les armes de cada soldat es beneeixen perquè estan connectades amb qui rep aquesta benedicció. Però les armes de destrucció massiva no s'han de beneir”, argumentava.

Segons el Sant Sínode, “l'oració pels soldats és una pràctica eclesiàstica estable, es resa tant als serveis diaris, com durant el

YURI LASHOV / AFP

Tradició. Un popa beneeix un caça a Sebastòpol (Crimea); a baix, el patriarca Kiril

L'Església ortodoxa russa decideix deixar de beneir l'armament de destrucció massiva

combat. La benedicció del guerrer perquè compleixi el servei militar es correspon a les tradicions de l'Església”.

Beneir les armes, com una nova casa, un vaixell, qualsevol tipus de vehicle, és habitual, gairebé una tradició. Se sap que els popes ortodoxos van beneir les espases abans de la victòria a Kulikovo contra l'Horda d'Or el 1380. També van ruixar tancs amb aigua beneïta a la Segona Guerra Mundial. A les últimes dècades les imatges beneïent avions de combat Su-25 o els moderns sistemes de defensa antiaèria S-400 Triumf no han passat desapercebudes. Als anys noranta es deia fins i tot que els mafiosos feien que els sacerdots beneïssin les seves pistoles.

Coincidint amb un augment de sacerdots destinats a les forces armades, aquesta pràctica s'ha estès els últims anys a les armes nuclears, fet que ha provocat indignació entre alguns sectors de la societat russa, inclosos

membres de l'Església que s'hi oposen.

Per què sorgeix ara aquesta preocupació a l'Església ortodoxa? Segons el diari *Kommersant*, els primers sacerdots que van consagrar míssils nuclears fa cinc o deu anys estaven cent per cent segurs que aquelles armes no s'utilitzarien mai.

Actualment la discussió entre els sacerdots ortodoxos està oberta. L'arxipreste Vladímir Viguilianski deia fa uns mesos a l'electrònic *Vzgliad* que “no s'han de beneir les armes, sinó la gent”.

Al costat contrari hi ha els qui veuen necessari beneir els míssils, i argumenten que es tracta d'armes defensives. “Nosaltres estem per la pau, no estem atacant ningú. Però ells (els enemics) tenen por de represàlies si ens ataquen”, ha explicat l'arxipreste Smirnov a diverses emissores de ràdio en les quals ha intervingut. Els míssils nuclears “són armes defensives”, afirma.

Smirnov s'ha declarat contrari a aquesta mesura que el Patriarcat de Moscou ha enviat a les diòcesis perquè es pronunciïn. “L'existència de Rússia com a Es-

Els que s'oposen a la mesura afirmen que les armes nuclears han salvat Rússia

tat i poble depèn completament de les armes. No està malament que l'Església les beneeixi. És una defensa del poble, de les nostres esglésies, de la nostra cultura. Només ens salven els míssils, vaixells, submarins equipats amb armes nuclears”, ha dit el religiós. La nova mesura no inclou renunciar a la benedicció dels mitjans de transport que, per terra, mar o aire, utilitzen els militars. El Sant Sínode especifica que amb una benedicció el més important “no són ni els canons, ni els projectils o els sistemes de bombardeig” que es beneeixen. L'objectiu “és protegir la vida dels soldats” que els utilitzaran.

La Biblioteca Nacional obre la mostra 'Malos libros', que recorre la censura d'obres a Espanya del XVI al XIX

Llibres que mereixen càstig

JUSTO BARRANCO
Madrid

El 1992 a la petita localitat extremeña de Barcarrota fan obres en una casa. Estan fent caure un antiqüíssim envà. I el pic s'estavella contra un material inesperat. Es tracta d'un llibre. En total, en troben deu i un manuscrit que han quedat emparedats des de mitjans del segle XVI. Troben el *Lazarillo de Tormes* en una edició del 1554, tota una joia, hi ha un llibre de quiromància, un altre d'Erasme de Rotterdam, un altre d'exorcismes contra qualsevol mena de malefícis. Però també hi ha l'*Oración de la emparedada*, que pertanyia a la pietat popular de l'època, i el desvergonyit diàleg eròtic homosexual *La cazzaria*, que va circular per tot Europa. Què tenien en comú llibres tan dispars per haver estat amagats? La resposta té ara forma d'exposició a la Biblioteca Nacional a Madrid: *Malos libros. La censura en la España moderna*, que recorre a través d'un centenar d'obres la prohibició de llibres del segle XVI al XIX, quan és abolida la Inquisició per la Constitució de Cadis del 1812.

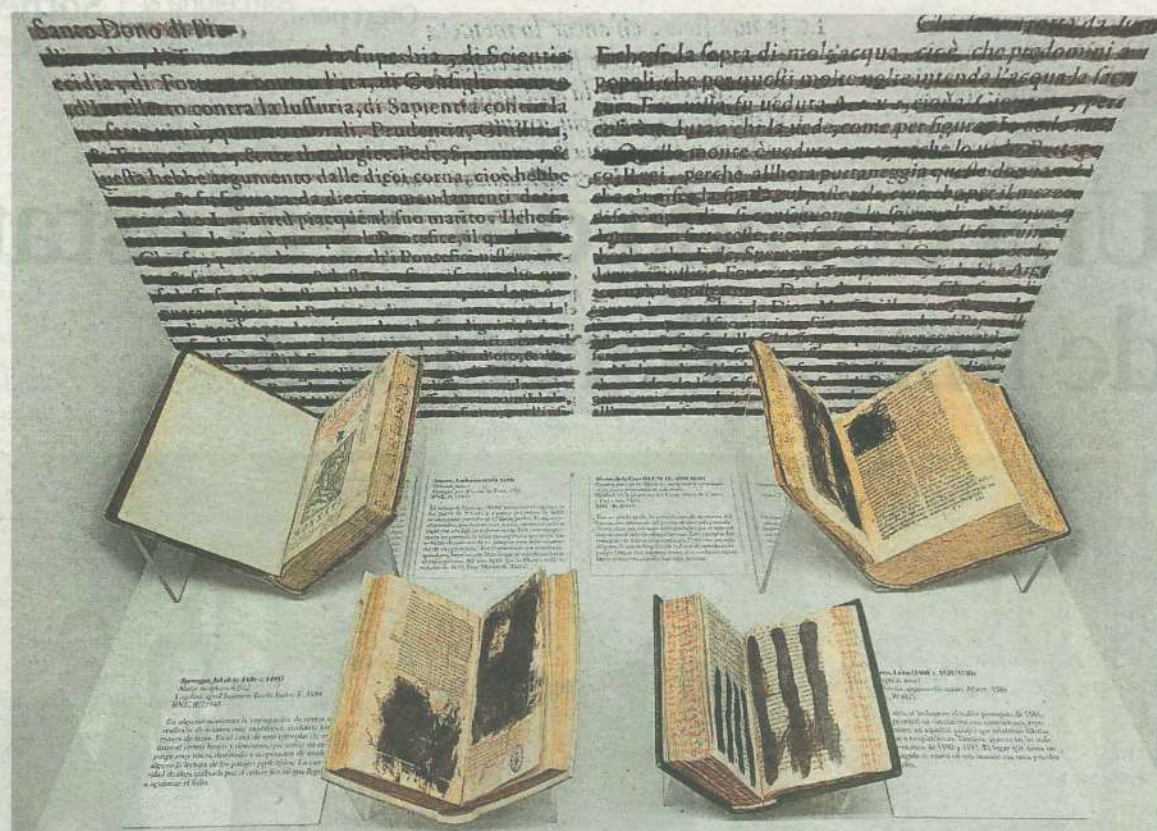
Perquè el que uneix els llibres trobats a Barcarrota és aparèixer directament o genèricament als índexs de llibres prohibits que comencen a elaborar-se al segle XVI, primer a les universitats de París i Lovaina, pels seus teòlegs, després per tot Europa, i més tard passant el testimoni a la Inquisició. "El propietari havia emparedat els llibres per por a la represió generada per l'índex. I això va

fer que se salvessin alguns elements valuosíssims. I el més singular és que, en una localitat extremeña minúscula, a mitjans del XVI, hi ha llibres en francès, llatí, italià, castellà i portuguès. Indica com circula el llibre a Europa", explica María José Vega, catedràtica de Teoria de la Literatura a la Universitat Autònoma de Barcelona i comissària de l'exposició.

Una mostra atapeïda de llibres ratllats i mutilats, de vegades tacant-los amb tinta o enganxant-hi un altre paper al damunt. I aquests eren els llibres més afortunats, perquè no sortien als índexs de llibres prohibits sinó als índexs expurgatoris, una invenció hispana. Així, a la mostra hi ha llibres com una *Divina Comedia* de Dante en què hi van ratllar amb paciència tots els fragments prohibits, com quan l'autor col·loca a l'infern pontífexs i cler-

Els primers índexs de llibres prohibits els crearan universitats: les de París i Lovaina

gues o parla de la lascívia i avarícia dels papes. "Des que apareix el primer índex de llibres prohibits, la pressió dels llibreters va ser grossa, perquè veien com se'ls arruïnaven els negocis. Llavors, aquí es decideix que es deixarà que el llibre circuli, però ratllant-hi coses, expurgat. Si es prohibeix perquè s'esmenta un heretge, en ratllem el nom, si es prohibeix per una escena que no és conve-

Llibres tacats amb tinta per expurgar-los a la mostra *Malos libros* a la Biblioteca Nacional

nient, en ratllem l'escena o l'arrenquem. Roma no va veure mai bé aquesta política", explica Vega.

El primer índex de llibres prohibits, recorda, havia aparegut a la Universitat de París el 1544, i poc després publicaria el seu la Universitat de Lovaina, una de

Es prohibiran els llibres d'endevinació: el futur estigui escrit va contra la doctrina del lliure albir

les centrals de l'imperi espanyol. "Dos grans factors porten a la invenció dels índexs. Una és la multiplicació dels llibres gràcies a la impremta i una altra és l'immens impacte del luteranisme en la cultura europea", explica la comissària, que recorda que abans dels índexs ja hi ha censura amb edictes, però "en un moment donat, no n'hi ha prou i algunes institucions comencen a fer llistes

manuscrites dels llibres que ja han estat prohibits per herètics o màgics. I d'aquestes llistes d'ús intern, aviat es veu que és interessant que circulin i tinguin un suport jurídic per poder prohibir els llibres. Els inventen les universitats més importants en matèria doctrinal. A partir d'aquí, en seran moltíssims". I recorda que les prohibicions comencen amb els textos de Luter i altres reformadors i es van ampliant. "Es comença per prohibir l'heretgia i s'acaba prohibint gairebé tot. Els primers índexs són petitíssims, els últims, monumentals", afirma. I duradors: a Roma estan en vigor fins al concili Vaticà Segon, el 1966. A Espanya, l'últim índex és del 1790.

La llista de llibres prohibits a Espanya és llarga. *La Celestina* va trigar dos segles a publicar-se. Per descomptat, tot Luter. Però també les idees de la Il·lustració: tot Voltaire i Rousseau, i part de Diderot, inclosa l'*Encyclopédie*. També els escrits espirituals de fra Luis de Granada i del místic Miguel de Molinos. I també els populars llibres d'endevinació de

l'època, que anaven de la quiromància a la metoposcòpia, la lectura del futur en les línies del front i la seva correspondència amb els planetes: imaginar que el futur podia estar escrit anava contra la doctrina del lliure albir.

I també els llibres de pietat popular, amb oracions que atorguen dons com les jaculatories de l'*Oración de la emparedada*. "La Inquisició s'ocupa aviat del que considera superstició en el mateix catolicisme, com a reacció a les crítiques protestants que sempre van veure el culte als sants com a excessos catòlics. I llavors va començar a eliminar oracions perfectament catòliques perquè entenia que vorejaven el supersticiós", explica Vega.

I adverteix que "la censura no és només un exercici pel qual es prohibeix un llibre, cosa que ja no passa, sinó també una manera d'intervenir en les consciències, un instrument de control social, de creació de conviccions. Aquests instruments canvien, però no sempre desapareixen amb el temps. Adquireixen altres formes". ●

HISTÒRIES DEL MÓN

Prohibit que els nens llegeixin la Bíblia

Un districte escolar de Utah veta el llibre sagrat per la seva "vulgaritat i violència"

FRANCESC PEIRÓN
Nova York. Corresponsal

El bon jan de l'Obèlix repetia sovint que "estan bojos aquests romans". Aquest personatge, amic inseparable de l'Astèrix, sorgits tots dos de la creativitat del guionista René Goscinny i el dibuixant Albert Uderzo, viatjaria avui als Estats Units, al nou món, lluny de la Gàl·lia, i diria això d'"estan bojos aquests americans".

Sempre que no el cancel·lessin o, més ben dit, precisament per això.

La proscripció de llibres, inclosos els escrits per una premi Nobel com Toni Morrison (*Beloved*) o d'una autora d'èxit popular com Margaret Atwood (*El conte de la criada*) s'ha convertit en una febre als estats conservadors. La llista és llarga. Hi ha una veritable pandèmia il·letrada.

Qualsevol pàgina que desprengui aromes de temes com l'esclavitud o el racisme, la violència de gènere i el gènere en si, l'orientació sexual o el qüestionament de la masculinitat, tot això i més es troba sota amenaça de prohibició, no sigui que els nens i els joves se sentin culpables o es perverteixin segons el cànon fonamentalista de la moral excoent.

Tret d'una qüestió com el sagnant flagell de les armes, amor fomentat des de la infància, que forma part de la seva idiosincràsia, del seu codi genètic, res ni ningú no està fora de perill. Ni tan sols Déu.

La censura arriba fins al punt que un districte escolar de Salt Lake City, la capital de Utah, va ordenar que els estudiants de primària i secundària no puguin accedir a la Bíblia, que és el llibre sagrat per als cristians en general. Després que fa uns mesos es rebés una queixa d'uns pares, la decisió de veto, que exclou als alumnes de batxillerat, es va prendre fa uns dies i es justifica perquè la Bíblia "conté vulgaritat i violència".

La queixa va especificar que al relat s'hi descriuen escenes d'incest, prostitució, violació i infanticidi.

"El comitè va acordar mantenir aquest llibre a la biblioteca, però només es permetrà la seva circulació entre els estudiants apropiats per la seva edat més gran", va justificar el districte, sense especificar els passatges perillosos.

Com que aquesta mesura procedeix de Utah, l'estat on rau la colònia de mormons més gran i on s'ubica l'equivalent al Vaticà de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies (denominació oficial), qualse-

STEVE GRIFFIN / LAPRESSE

Retorn a les catacumbes

La reclamació contra la Bíblia es va produir després que el legislatiu de l'estat de Utah prohibís elements "pornogràfics o indecents" a l'entorn de les escoles públiques. A la imatge gran, lectura pública de la Bíblia fa deu anys al Capitoli de Utah (imatge petita).

vol es pensaria que es tracta d'una guerra de religions.

Doncs no és el cas. La intolerància no discrimina. El districte escolar de Davis va rebre divendres la petició que el Llibre del Mormó, la seva Bíblia particular, també sigui posada en arrest per als col·legials. En la seva narrativa, van argumentar els detractors, hi ha ingredients amb capacitat traumàtica, ja que hi apareixen "batalles, decapitacions o segrestos".

"Tractarem aquesta reclamació com qualsevol altra que hem rebut i seguirem la mateixa regulació", va afirmar a la CNN el director de comunicació del districte, Christopher William.

Les dues reclamacions han tingut lloc una vegada que la legislatura estatal va aprovar la proposta de prohibir elements "pornogràfics o indecents" en entorns de les escoles públiques, com les seves biblioteques. El governador republicà Spencer Cox va firmar la llei al març de 2022.

Aquesta normativa, segons el seu redactat, "prohibeix certs materials sensibles" i requereix que els responsables de l'educació escolar, inclosos els pares, participin en

la determinació si un material d'instrucció té aquesta condició de sensible.

Com va avançar el *Salt Lake Tribune*, el pare o mare que va presentar la denúncia contra la Bíblia va sostenir que aquest llibre sagrat no té valors seriosos per als menors perquè és pornogràfic segons la definició establerta en la nova llei.

El reclamant va agrair a la cambra legisla-

Després de la Bíblia, també demanen que es prohibeixi el Llibre del Mormó, ja que tots dos tenen "material indecent"

tiva de Utah i a l'Organització de Pares Units "el fet de fer aquest procés de mala fe molt més fàcil i molt més diferent". A la queixa oficial (en què s'hi va ocultar el nom), aquesta persona va afegir que "ara podem prohibir tots els llibres i no necessitem llegir-los o ser precisos al respecte". Deu ser que tot això té l'eco d'una època lúgubre a l'Europa del segle XX.

Pence reptarà Trump a les primàries tres anys després de desafiar-lo el 6-G

FERNANDO GARCÍA
Washington. Corresponsal

L'exvicepresident Mike Pence va formalitzar ahir la seva candidatura a les presidencials del 2024 en rivalitat amb el seu antic cap, Donald Trump, a qui va desafiar després de les eleccions del 2020 per haver-se negat a suspendre la

sessió de ratificació de resultats al Congrés. "Pengeu Pence!", van cridar llavors els seguidors de Trump que aquell dia, el 6 de gener del 2021, van assaltar el Capitoli. Pence és el vuitè candidat de renom que salta a l'arena de les primàries republicanes per al 2024. La llista inclou el governador de Florida, Ron DeSantis, l'exambaixadora davant de

l'ONU i exgovernadora de Carolina del Sud, Nikki Haley, i el senador del mateix estat Tim Scott.

La cursa republicana comptarà a més amb l'exgovernador de New Jersey i acèrrim adversari de l'expresident, Chris Christie, que recentment el va acusar d'actuar com "un covard" i "una marioneta de Putin" per negar-se a expressar el seu suport a Ucraïna en

la guerra contra Rússia. Christie preveu llançar la seva candidatura avui. Pence, per la seva banda, farà el seu llançament públic demà dimecres mitjançant un vídeo i un discurs a Iowa, on arrenquen les primàries a principis del 2024.

Altres republicans que han avançat o suggerit que participaran en la competència interna són els governadors de Dakota del Nord, Doug Burgum, i de New Hampshire, Chris Sununu.

El nombre total d'aspirants a les primàries conservadores pot acostar-se a la quinzena, tot i que encara hi pot haver canvis: no no-

més per possibles renúncies sinó en relació amb la cada vegada més complicada situació judicial de l'exmandatari, ja condemnat per agressió sexual i difamació a l'escriptora Jean Carroll, imputat per suborn a l'actriu porno Stormy Daniels i pendent de les investigacions sobre els papers secrets que es va emportar a casa, l'assalt al Capitoli i els intents de falsejar les passades eleccions.

Pence va testificar el 27 d'abril durant més de 7 hores davant el gran jurat que investiga Trump per l'assalt del 6-G i els altres intents d'anul·lar les presidencials. ●

El punt Nemo és el lloc, enmig del Pacífic, on cauen satèl·lits i naus quan deixen de ser operatius

L'abocador de les escombraries espacials

JOAN ANTON CATALÀ
Barcelona

A 48°52,6' de latitud sud i 123°23,6' de longitud oest hi ha l'anomenat pol d'inaccessibilitat del Pacífic, un lloc tan remot que també rep el nom de punt Nemo (que significa "ningú", en llatí).

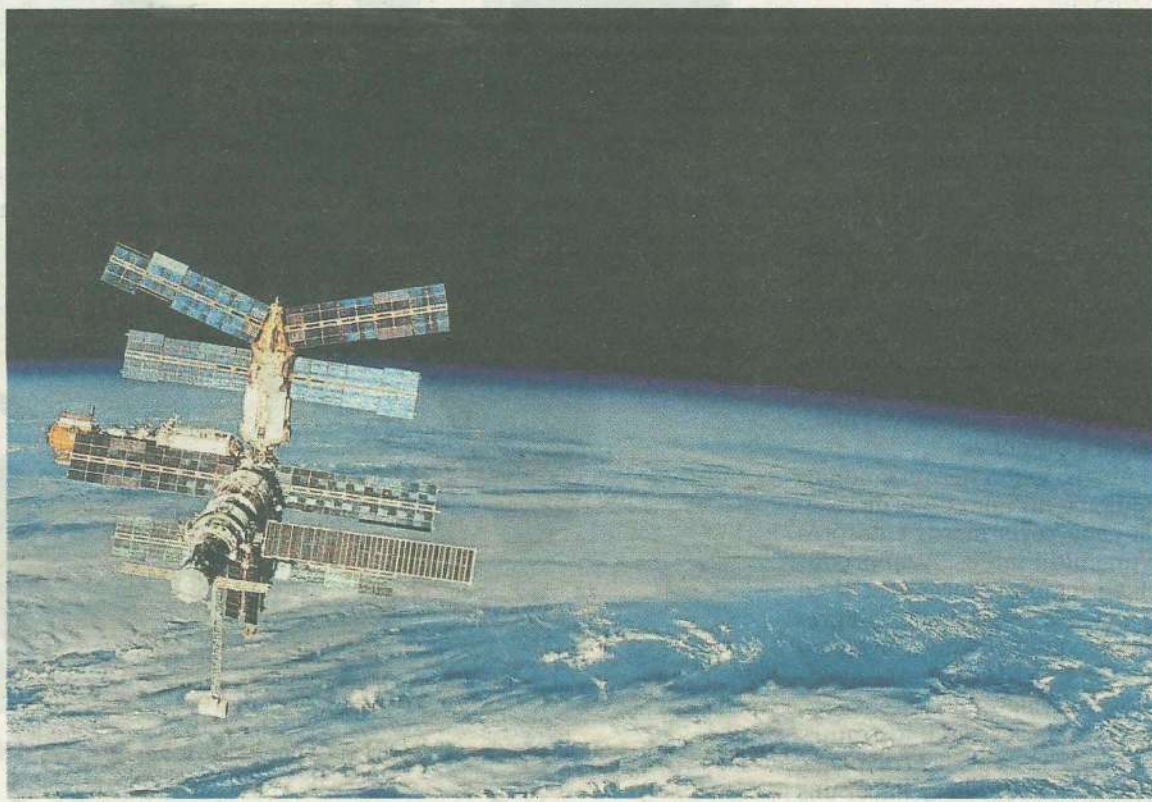
En concret, la massa de terra més propera és a 2.688 km de distància, i són més de 3.500 km els que el separen de l'assentament més pròxim. Es dona la paradoxa que els humans que més s'hi acosten són els astronautes de l'Estació Espacial Internacional (EEI) quan hi transiten per damunt, a 400 km d'altura en l'òrbita terrestre.

La posició d'extrema llunyania, juntament amb la profunditat que a què l'oceà arriba a la regió (fins als 3.700 metres), ha convertit aquesta ubicació en el cementiri d'escombraries espacials preferit de les agències espacials.

Quan té lloc la tornada a la Terra d'un satèl·lit inoperatiu o d'una secció de nau espacial (com, per exemple, la fase superior d'un coet), l'objecte es fragmenta a causa de la fricció amb l'atmosfera i els trossos més petits s'incineren completament sense arribar a la superfície. Tot i això, si la nau és gran, alguns dels fragments poden sobreviure a la caiguda i arribar a tocar terra.

Moltes vegades, els objectes que tornen no disposen de cap mecanisme de propulsió que permeti dirigir la seva trajectòria, per aconseguir que els fragments que no es cremin caiguin en ubicacions prèviament seleccionades. Però quan és possible controlar l'entrada a l'atmosfera d'una nau, l'agència espacial o la corporació propietària ha de decidir el lloc de destinació de les escombraries espacials que es generaran.

En qualsevol cas, algunes de les principals agències espacials estan adoptant polítiques de nul·la generació d'escombraries espacials, com és el cas de l'agència europea (ESA), que s'ha compromès amb aquest objectiu per al 2030.

SPACE FRONTIERS / GETTY

L'estació espacial soviètica reposa al punt Nemo des de l'any 2001

Tot i que la localització exacta del pol d'inaccessibilitat del Pacífic va ser calculada per l'enginyer croat Hrvoje Lukatela el 1992, des de principis de la dècada del 1970 el lloc ja va ser seleccionat per algunes agències es-

pacials com a punt de destinació de grans fragments de naus. Així, alguns dels residents del punt Nemo són les estacions orbitals dels programes espacials de l'antiga Unió Soviètica, i després, de Rússia, com les Salyut

(1971 al 1986) i la icònica estació MIR (que es va submergir aquí l'any 2001).

Actualment, a les profunditats del punt Nemo hi ha les restes de gairebé 300 naus de diverses nacionalitats, incloent-hi

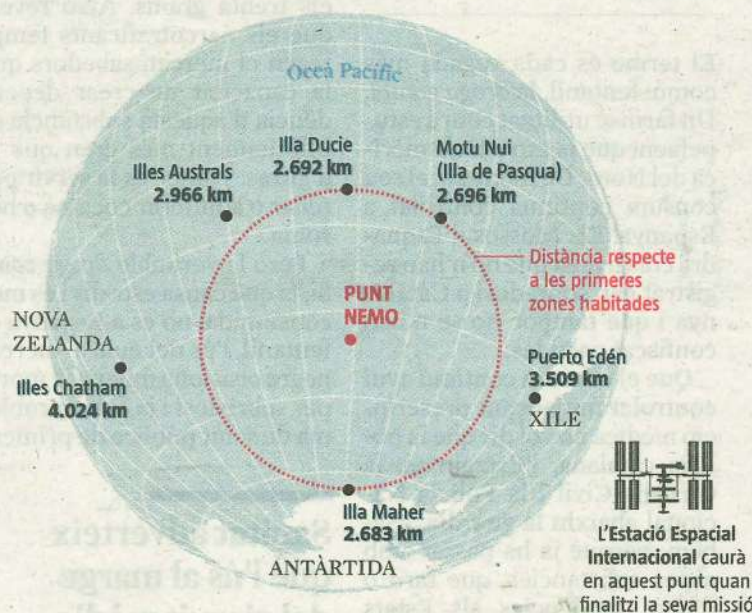
fragments de l'estació nord-americana Skylab. El lloc també rebrà l'EEI quan arribi al final de la seva vida útil. Es tracta de l'estructura més gran que s'ha construït a l'espai, i la NASA ja ha detallat com es farà la maniobra de caiguda a partir de l'any 2031.

Tot i que el punt Nemo és, ara com ara, l'elecció preferent per dirigir la caiguda de naus, no sempre és una opció viable. La seva localització és idònia per a òrbites de tipus equatorial, és a dir, vehicles que circulin seguint l'orientació de l'equador del planeta. Però no per a les que orbitin en trajectòries polars (perpendiculars a l'equador).

Aquest ha estat el cas del satèl·lit Aeolus de l'ESA, que va caure a la Terra el 28 de juliol després de quatre anys i mig de missió. Tal com va declarar el responsable de l'oficina de control de residus espacials de l'agència europea, Holger Krag, a la roda de premsa que es va fer uns dies abans de l'operació, l'òrbita polar del satèl·lit impedia de plantejar-se Nemo com el punt de destinació, i per això es va triar un corredor de seguretat per sobre de l'Antàrtida per fer-hi una caiguda assistida.

Segons dades de l'ESA, actualment s'estima que hi ha, en òrbi-

El punt Nemo, el lloc més inaccessible del planeta

FONT: NOAA i Popular Science

Des del 1970 les agències espacials del món han estat llençant escombraries espacials en aquest punt del Pacífic

Està tan allunyat de qualsevol lloc que els humans que hi passen més a prop són els astronautes de l'EEI

ta del nostre planeta, un milió de fragments de més d'un centímetre de mida, i uns 130 milions amb mesures entre el mil·límetre i el centímetre, a més d'uns 2.200 satèl·lits inoperatius.

Tot i que el volum de l'espai és enorme, l'assumpte de les escombraries espacials és especialment preocupant per les conseqüències que podria portar la seva col·lisió contra satèl·lits operatius. A més, l'EEI ha hagut de maniobrar més d'una vegada per tal d'evitar acostar-se massa a algun objecte potencialment perillós.

LA VANGUARDIA

Hispasat advoca per regular l'espai exterior davant l'auge dels satèl·lits

El president Jordi Hereu destaca el paper clau de la indústria per reduir la bretxa digital

Enric Sierra, Jordi Hereu i Enrique Lacalle al Círculo Ecuestre

BLANCA GISPERT
Barcelona

L'espai exterior està cada vegada més ple de satèl·lits que circulen en òrbites baixes recollint informació estratègica i facilitant connexió a internet a màxima potència.

La indústria està en auge, principalment gràcies al magnat Elon Musk, que a través de l'empresa SpaceX controla la meitat dels satèl·lits que fan voltes a la Terra. Davant el creixement de la indústria i del paper de l'empresa privada en un sector que històricament

havia estat en mans d'agències estatals, Jordi Hereu, president de l'empresa Hispasat, va advocar ahir per una regulació internacional de l'espai exterior. "És necessari garantir la seguretat jurídica a tots els operadors i evitar que l'espai es converteixi en un *far west*", va dir Hereu durant el col·loqui "Les noves fronteres de l'espai: el rol d'Hispat", celebrat al Círculo Ecuestre i emmarcat en el cicle d'Agendes Creuades Madrid-Barcelona que organitza l'entitat, presidida per Enrique Lacalle.

L'excalde de Barcelona, que va assumir el càrrec de

president d'Hispatat fa tres anys –"quan vaig descobrir la meua passió per l'espai exterior"– també va reclamar als estats i empreses una cooperació més gran en aquest àmbit, malgrat les creixents tensions geopolítiques.

"La humanitat té molt en joc amb la indústria de satèl·lits, perquè aquesta té el poder de posar fi a la bretxa digital al món. En l'actualitat, la meitat de la població no té connexió a internet a causa dels costos i retards de la instal·lació de banda ampla. Aquest problema es pot solucionar amb la tecnologia a l'espai", va afirmar.

A més, el president d'Hispatat va posar sobre la taula el fort impacte econòmic de la indústria, que va ser de 390.000 milions de dòlars en l'últim exercici. En aquest sentit, va posar en relleu totes les empreses que formen part de la cadena de valor, des de fabricants fins a les que es dediquen al llançament dels satèl·lits.

Hereu va destacar el paper d'Hispatat en un mercat dominat principalment per empreses o agències estatals dels Estats Units i d'Àsia. "Hispatat va ser creada l'any 1989. El Ministeri de Defensa va voler impulsar un gran programa espacial i des d'aleshores l'empresa va créixer amb serveis de connexió per ràdio i satèl·lit", va recordar. Hereu va apuntar també que els últims anys l'escenari ha canviat i que ara l'oportunitat es troba en els satèl·lits de baixa òrbita que tenen el focus posat en l'obtenció de dades.

Amb l'objectiu d'afrontar aquest canvi d'etapa, el president de l'empresa –privatitzada fa deu anys– va considerar clau el creixement a escala internacional, i en especial, a Amèrica, on va reconèixer que hi ha grans oportunitats de negoci. ●

El Sínode ajorna el debat sobre les diaconesses i les benediccions als gais

Les dones i els laics van votar per primera vegada a l'assemblea de bisbes

GREGORIO BORGIA / LAPRESSE

Els participants han debatut les últimes setmanes en taules rodones a l'Aula Pau VI del Vaticà

ANNA BUJ
Ciutat del Vaticà. Corresponsal

Una petita revolució va tenir lloc ahir a la nit al Vaticà. Per primera vegada, les dones i els laics van votar un document de síntesi en un Sínode dels Bisbes que ja és històric. Les imatges d'una assemblea amb monges i dones laiques assegudes i que expressen les seves opinions al mateix nivell que els bisbes ja són un gran pas endavant per a l'Església, en una representació de la voluntat

del papa Francesc de convertir la institució en un lloc més acollidor perquè tots els fidels puguin ser escoltats per la jerarquia eclesiàstica. L'àrea més conservadora de la cúria, la minoria que s'oposa al papa Francesc, ha denunciat repetidament l'assemblea com un perill que podria obrir una capsula de Pandora que qüestionari alguns pilars morals de la institució.

Tot i això, i com era d'esperar, el document de síntesi de la primera part del Sínode –que reprendrà els treballs en una sego-

na sessió l'octubre del 2024– ha ajornat les decisions sobre alguns dels temes més sensibles que s'han abordat, com ara les benediccions a les parelles gais o el paper de les dones a l'Església.

Es un text menys ambiciós –i més de consens– que el que alguns sectors progressistes de l'Església volien. La majoria de les propostes són generals, i l'informe va passar per sobre d'una de les qüestions que aixecava més polseguera, la inclusió de la comunitat LGTBI. Per exemple, segons es pot llegir, estan

d'acord que s'ha d'escoltar i defensar la dignitat de les persones que se senten “marginades” per la situació matrimonial, la identitat i la sexualitat, però no plantejaven noves obertures i només es reclamava que es dediqui “el temps necessari” per reflexionar-hi.

La inclusió de la dona ha estat un dels temes més importants a les taules rodones durant aquestes setmanes d'octubre a l'Aula Pau VI del Vaticà. Ha traspasat poc d'uns debats que s'han mantingut a porta tancada –el Papa

va demanar confidencialitat per afavorir el diàleg–, però hi ha consens en el fet que la dona necessita tenir més representació a l'Església. El document final constata que durant les sessions les participants van denunciar que “el clericalisme, el masculisme i l'ús inadequat de l'autoritat encara marquen la cara de l'Església”, de manera que reclamen “una profunda conversió espiritual com a base de qualsevol canvi estructural”.

Tot i això, no hi ha noves respostes sobre com incloure la dona en els espais reservats als homes. La qüestió del sacerdoti femení està completament fora de la taula, i, malgrat que a les discussions s'ha abordat la possibilitat que les dones es puguin convertir en diaconesses, al recompte dels vots final aquest va ser

El debat es reprendrà a la sessió de l'any que ve, després de la qual el Papa tindrà l'última paraula

tema el que va generar més vots contraris (més de seixanta), de manera que és evident que encara aixeca moltes diferències.

Al final, es va establir que s'ha de continuar la investigació teològica i pastoral sobre l'accés de les dones al diaconat perquè s'intentin presentar els resultats a la pròxima sessió de l'assemblea de l'any que ve. Un altre dels temes que es van acollir amb menys entusiasme va ser la petició d'animar les conferències episcopals africanes a promoure un discerniment teològic i pastoral sobre l'acompanyament de les persones en unions polígames que s'aproximen a la fe.

“Un bisbe em va dir que havia vist com el gel es desfeia. Aquesta és una experiència que no acaba avui, sinó que continuarà”, va defensar el cardenal Mario Grech, secretari general del Sínode, en una roda de premsa. En definitiva, un cop obertes les discussions, tot queda pendent perquè s'hi aprofundeixi i es decideixi a la pròxima assemblea de l'any que ve, després de la qual només el Papa tindrà l'última paraula.●

Professionals treballant en un espai de cotreball a Barcelona

JORDI PLAY

En dos anys Barcelona multiplica per vuit els professionals estrangers que hi treballen en remot

El boom dels nòmades digitals

BLANCA GISPERT
Barcelona

Cada dimecres a la nit la comunitat de nòmades digitals s'aplega en un bar del centre de Barcelona. Professionals estrangers que treballen en remot per a empreses també estrangeres comparteixen l'experiència de viure a la ciutat durant uns mesos o, com a màxim, un parell d'anys.

"Algú té una habitació de lloguer disponible per a finals d'aquest any? Qui s'apunta a un torneig de voleibol platja a la Barceloneta? Sortim de festa dissabte que ve?". Aquestes són algunes de

les seves grans preocupacions, pel que es desprèn dels grups de WhatsApp i Facebook per mitjà dels quals s'organitzen.

La comunitat fa més de cinc anys que existeix, però la seva mida ha crescut exponencialment des que es van aixecar les restriccions de la pandèmia. No hi ha dades oficials per part de les administracions, però el portal Nomadlist, que es fa servir com a referència a escala global, xifra en 9.600 els nòmades que hi ha avui dia a la ciutat. Això vol dir vuit vegades més que fa dos anys, quan amb prou feines n'eren 1.200. Barcelona, juntament amb Madrid, València, Sevilla i, sobretot, les illes Canàries i Mallorca, són les destinacions més

atractives a Espanya.

A escala global, la xifra de nòmades digitals s'ha triplicat els darrers tres anys i supera els 35 milions de treballadors, segons afirmen diversos portals. Els nòmades són principalment ciutadans dels Estats Units, el Regne Unit, Rússia, el Canadà o Alemanya. Treballen sobretot en el sector tecnològic, de la creativitat o l'educació i en un 83% dels casos són autònoms, tant freelance com propietaris d'un negoci, segons Statista. Entre les seves destinacions preferides destaquen en les primeres posicions ciutats del sud-est asiàtic (Bangkok, Bali) i també ciutats europees com ara Lisboa o Berlín. Barcelona ocupa la 81a posició en el rànquing,

mentre que Gran Canària, Fuerteventura i Tenerife estan entre les 30 primeres.

La popularitat del teletreball després de la pandèmia i les facilitats que molts estats han introduït per atreure aquests professionals expliquen el creixement exponencial viscut els últims anys.

Segons un informe de la consultora Gitnux, 45 països han creat visats per a nòmades digitals. Entre aquests estats, Espanya, que juntament amb Portugal, Alemanya o Grècia considera positiu atreure aquest tipus de treballadors, ja que el seu impacte socioeconòmic és beneficiós encara que només sigui durant uns mesos. "Aporten talent al país i afavoreixen el consum i el dina-

misme de l'economia espanyola", considera l'advocat Leonardo Cárdenas, del despatx AGM, que assessora persones del col·lectiu. En efecte, els nòmades digitals són treballadors altament qualificats amb grau universitari i un salari que supera els 50.000 dòlars en un 70% dels casos, segons Statista.

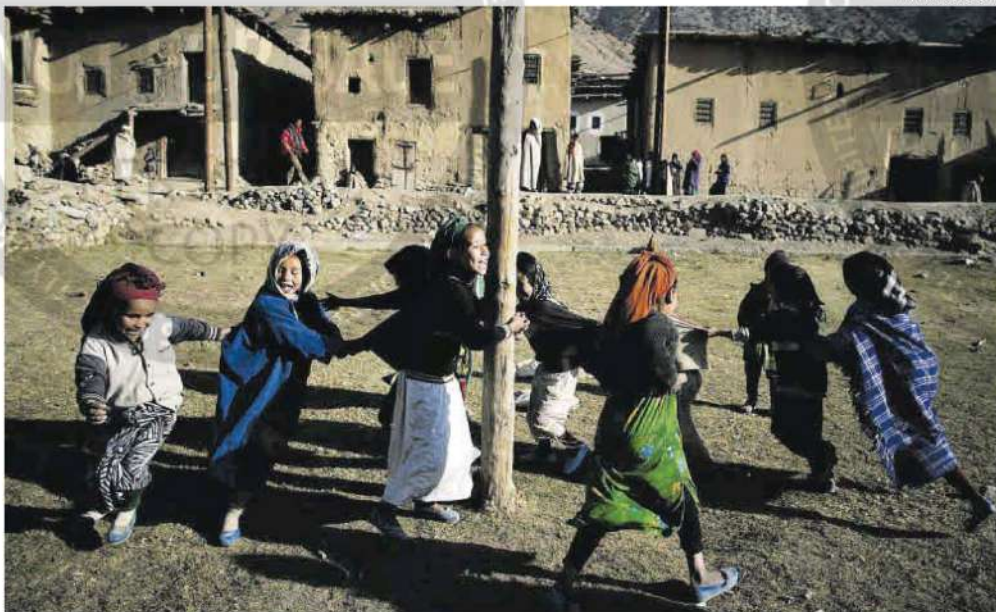
Quan fa dos anys van començar a conquerir bars, espais de cotreball i Airbnb de diversos llocs espanyols una de les preocupacions que va aparèixer al país va ser la seva situació legal i fiscal. Si eren

Els avantatges fiscals, el visat i el teletreball en el sector digital i creatiu fan que creixi aquest col·lectiu

ciutadans de fora de la UE podien passar tres mesos amb el visat de turista (que no permet treballar) o bé havien de sol·licitar un permís de residència de llarga durada. Però des de final de l'any passat la seva figura gaudeix d'un estatus propi. Per mitjà de l'anomenada llei de Startups, el Govern ha creat un visat per a ciutadans extracomunitaris (els ciutadans de la UE tenen llibertat de moviment i establiment) vigent per un termini de 4 anys. A més, també s'han aprovat una sèrie d'incentius fiscals, entre els quals destaca el tipus fix de l'IRPF d'un 24% per a sous anuals de 55.000 a 600.000 euros, una situació més avantatjosa que la dels residents espanyols, el tipus dels quals és d'un 45% (o superior) a partir de 60.000 euros de sou. "Fins ara veiem que la normativa ha tingut un impacte positiu. No consten casos de frau, tot i que també és cert que és difícil controlar-ho", apunta Cárdenas.

Malgrat les facilitats, a l'Ajuntament de Barcelona es mostren crítics amb aquest col·lectiu. Segons un informe municipal, aquesta "població flotant privilegiada" afavoreix "el procés de gentrificació dels centres històrics i augmenta les tensions en el mercat de l'habitatge", alerta.●

Rafael Marchante

L'hora de l'esbarjo en un poble del Marroc.

Una porta oberta per Mohamed VI el 2022

El Marroc debat fins on pot actualitzar el seu Codi de Família

► La reforma de la llei pronostica uns mesos crucials per veure si és possible abolir la desigualtat entre sexes, el matrimoni infantil i les penes per adulteri

MARC FERRÀ
Rabat

En una petita sala d'actes d'una organització feminista de Rabat, una trentena de persones assisteixen masegades en una conferència per parlar i debatre sobre el Codi de Família marroquina. S'hi parla de divorci, matrimoni de menors, poligàmia, herència, relacions fora del matrimoni, mares solteres i molts altres temes que tenen un punt en comú per a tots els participants: «Fa falta canviar aquest text de dalt a baix», apunta una d'elles. «També se n'ha de modificar la filosofia i sobretot el llenguatge», remarca un altre assistent.

El Marroc encara mesos crucials per perfilar com serà la reforma del Codi de Família. Des que Mohamed VI va obrir la porta a redefinir aquesta llei en el seu discurs el juny de l'any passat, les organitzacions feministes s'han mobilitzat per posar a sobre de la taula totes les seves demandes.

Entre aquestes organitzacions hi ha un sentiment generalitzat d'esperança, tot i que també són escèptiques: saben que serà difícil que s'abordin totes les seves demandes. Ara ningú coneix quins canvis s'abordaran, és previst que es presenti l'esborrany al març.

Un text considerat sagrat

Serà la segona vegada que es revisa la *Mudawan*, com es coneix al Marroc el Codi de Família. El 2004, ja es va reformar, va ser un pas important perquè es van afegir modificacions a un text que fins aquell moment es considerava «sagrat». Per exemple, es va facilitar que sigui la dona la que pugui divorciar-se del seu marit, tot i que ell s'hi negui, una cosa que va marcar un abans i un després. Aquella reforma va topar amb una forta oposició de conservadors i islamistes. Dinou anys després, les organitzacions feministes tenen por que intentin boicotejar qualsevol canvi.

Rghizlaine Benachir, una de les fundadores de l'organització Jos-

sour Fòrum de Dones Marroquines, va participar en la reforma del 2004. «En aquell moment, ens vam dir: demanarem el mínim. Hi havia una forta pressió dels conservadors. Era un context completament diferent del d'avui. El 2004 no es parlava de l'herència; ens vam dir a nosaltres mateixos: farem les coses pas a pas». Però gairebé 20 anys després, les reivindicacions i el context han canviat: «Avui volem una reforma completa del Codi de Família, no es tracta de canviar comes, punts o un petit article: s'ha de refer tot», reivindica Benachir.

El divorci

Ghizele Moumoni, advocada i presidenta de l'associació Kif Mama, va començar a militar en el feminisme després del seu divorci: «Va ser insuportable quan vaig descobrir les desigualtats que hi ha al Codi de la Família. Des d'aleshores no he parat de denunciar-ho i demanar que les lleis canviïn», relata. En cas de divorci, Moumoni explica que la legislació

actual atorga el 100% de la tutela al pare, és a dir, el poder de triar l'escola on el matricularan o per poder viatjar a l'estranger, però la custòdia s'atorga a la mare, que es cuida del nen permanentment. El pare només té dret a una visita per setmana.

En el cas que la mare es vulgui tornar a casar, el pare recupera de manera automàtica la custòdia dels fills. «És una aberració i una violència legal extrema cap al nen, que es veu separat de la persona que té la custòdia, amb qui era els set dies de la setmana, per anar exclusivament a l'altre progenitor, amb la càrrega per a la mare d'establir un dret de visita que tampoc superarà un dia. És molt perjudicial per al nen», explica Moumoni. Defensa que tant la tutela com la custòdia haurien d'implicar de la mateixa manera pares i mares i posar al centre els fills i les filles.

Matrimoni de menors

Una altra de les principals reivindicacions de les organitzacions en defensa dels drets humans és prohibir, sense excepcions, el matrimoni de menors de 18 anys. El Codi de Família del 2004, va elevar de 15 a 18 anys l'edat mínima per casar-se, tot i que el text va incloure una excepció: que un jutge pot autoritzar un casament en el cas que un dels dos sigui menor. «El que passa és que aquesta excepció s'ha convertit en la regla i pràcticament totes les sollicituds són acceptades. Vam tenir prop de 14.000 autoritzacions de matrimoni de menors el 2022, la qual cosa és enorme. Aquesta excepció no ha funcionat», lamenta Moumoni.

La majoria d'aquests matrimonis són d'adolescents menors amb homes grans i es produeixen en entorns rurals. «Vint anys de reforma beata ens mostren que hi ha desviacions a la pràctica i que és necessari arrencar-les de soca-rel i simplement prohibir el matrimoni de persones que encara no tenen 18 anys. Abans dels 18 anys, no es pot votar, no es poden fer gaires coses. ¿Per què podríem casar-nos? No hi ha raó per fer-ho», defensa l'advocada i activista.

Les reivindicacions d'aquestes organitzacions van molt més enllà, també reclamen el final de les lleis que castiguen les relacions sexuals fora del matrimoni i l'adulteri. Consideren que penar això posa en perill la dona i impedeix que si pateix una agressió sexual o és violada pugui denunciar-ho davant la policia. Segons critiquen aquestes organitzacions, si la dona no aconsegueix demostrar que ha sigut víctima d'una violació o una agressió, la llei pot girar-se en contra seu i la policia pot acabar investigant-la per haver mantingut relacions sexuals sense estar casada. ■

«S'ha de modificar aquest text de dalt a baix, la filosofia i el llenguatge», adverteix un ponent

Les feministes temen que els islamistes i els conservadors frenin els canvis com ja va passar el 2004

**RODRIGO RATO
SEU AL BANC
DELS ACUSATS**

El judici contra l'exministre Rodrigo Rato va arrencar ahir a l'Audiència de Madrid. La Fiscalia demana per a ell 70 anys de presó per delictes contra la hisenda pública, blanqueig de capitals, insolvència punible,

corrupció en els negocis i falsedat en la causa sobre el presumpte increment il·lícit del seu patrimoni. Hauria defraudat a Hisenda 8,5 milions. La defensa va demanar la nul·litat del registre que va originar la causa.

PERISCOPI GLOBAL

L'hereu d'Hermès adoptarà el seu jardiner perquè hereti la seva fortuna

El patrimoni del principal accionista de la marca francesa de luxe s'estima en 10.000 M€

LAIA FORÈS * PARÍS

No és un personatge gaire conegut pel públic i porta una vida discreta, però la revista *Forbes* el situa en la setena posició de la classificació dels més rics de França. Nicolas Puech, que pertany a la cinquena generació dels descendents de Thierry Hermès, fundador de la marca de marroquineria de luxe, és el principal accionista individual de la francesa Hermès i ha ocupat titulars a la premsa de mig món per una decisió molt generosa i poc habitual: vol convertir un exemplar seu en el principal hereu de la seva fortuna. La revista *Bilan*, que estableix cada any la llista dels més rics de Suïssa, l'estima en 10.000 milions d'euros.

L'home que rebra l'herència, de 51 anys, originari d'una família marroquina "modesta" i casat amb una espanyola, va treballar durant anys a casa de Puech fent feines de manteniment i de jardineria. Era el seu home de confiança i van fer una llarga amistat. "El considera com un fill adoptiu", apunta el diari suís *La Tribune de Genève*, que ha revelat la notícia.

L'hereu d'Hermès, de gairebé 81 anys i sense fills, està preparant totes les disposicions del seu testament i planeja adoptar legalment com a fill l'extreballador per facilitar que la seva fortuna passi a les seves mans sense traves. L'accionista d'Hermès manté molt bona relació amb l'home i amb la seva dona, una andalusa que treballa netejant cases i amb qui té dos fills. No han transcendit més dades de l'exjardiner del multimilionari. Nicolas Puech resideix a Suïssa, al cantó de Valais, però passa temporades en una mansió que té a Andalusia, a prop de Sevilla. A Espanya hi va residir durant alguns anys.

Adoptar un adult

No és habitual adoptar una persona de 51 anys, però la llei de Suïssa ho permetria, segons el rotatiu. Si els plans surten com ha previst el net del fundador d'Her-

Una botiga de la marca Hermès a la capital danesa. FRANCIS JOSEPH DEAN / EFE

mès, l'exjardiner podria rebre almenys el 50% de la seva fortuna com a fill i hereu legítim. Es convertiria de la nit al dia en multimilionari. De fet, Puech ja ha fet gala de la seva generositat regalant-li dues cases valorades en més de cinc milions d'euros, una a Suïssa, al costat del llac Léman, i l'altra a la ciutat marroquina de Marràqueix.

Però no tot serà tan fàcil. Els plans del milionari per llegar la seva fortuna al seu home de confiança podrien topar amb obstacles legals. Puech, segons apunta *La Tribune de Genève*, va signar un pacte successor el 2011 per llegar les seves accions d'Hermès a la Fundació Isocrates, amb seu a Ginebra. Es tracta d'una organització que va crear el mateix Nicolas Puech per promoure el debat públic i finançar projectes de lluita contra les notícies falses a través d'ONGs que donen suport al periodisme. Els responsables de la

Generositat
Nicolas Puech ja ha regalat a l'exempleat dues cases valorades en 5 M€

fundació s'oposen als plans del multimilionari perquè l'organització depèn de les donacions de Puech i no semblen disposats a renunciar al pacte signat.

Disputa familiar

Puech va estar dècades implicat en la multinacional de luxe al costat del seu germà Bertrand i del seu cosí Jean-Louis Dumas, però fa anys que es va apartar de la gestió. El principal accionista individual de la marca manté tenses relacions amb la seva família des del 2010, després de la mort de Dumas, quan el conglomerat del luxe presidit per Bernard Arnault, LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton, va fer la seva entrada per sorpresa en l'accionariat del grup Hermès Internacional. Aleshores la família fundadora va voler evitar que LVMH prengués el control d'Hermès amb la creació d'un hòlding, però Nicolas Puech va rebutjar sumar-

s'hi, una decisió que va crear mal-estar entre els seus cosins i el seu germà.

La família fundadora va considerar Bernard Arnault un accionista "indesitjable" i el van veure com una amenaça, però Puech es desmarcava de l'actiu bel·ligerant de la seva família amb el patró de LVMH i mostrava un tarannà més conciliador. "La cortesia i el respecte als altres són en el nostre codi de valors ancestrals. Hem de respectar el nostre personal, els nostres proveïdors, els nostres clients i els que mostren la seva confiança en nosaltres acceptant invertir a casa nostra", afirmava Puech en una entrevista a *Le Journal du Dimanche* el 2011. Amb l'adopció com a fill del seu exjardiner, el multimilionari deixa clar que no té cap intenció de llegar les seves accions als seus cosins o nebots.

La mesura que va canviar la cara de les famílies

BEGOÑA GÓMEZ URZAIZ
Barcelona

Pascual Ortuño, magistrat de família retirat, recorda el primer divorci que va haver de dirimir, en què la dona va sol·licitar compartir la custòdia dels seus fills amb la seva exparella en lloc de tenir-los ella gairebé tot el temps. "Devia ser l'any 1992 o 1993. Eren dos policies municipals. Ell tenia una nova parella i la mare va argüir que, ja que tenien una feina idèntica, no tenia per què ocupar-se ella tota sola dels fills tot el temps. Llavors, es va considerar una petició molt sui generis, i se li va concedir".

Ha canviat molt la vida des d'aleshores. Fa ara una dècada, l'abril del 2023, el Tribunal Suprem va dictar una sentència que va establir jurisprudència en què recomanava la custòdia compartida, no com una "mesura excepcional" sinó com una cosa "normal i fins i tot desitjable, perquè permet que sigui efectiu el dret que tenen els fills a relacionar-se amb els dos progenitors". A Catalunya i en altres comunitats amb dret especial, com Navarra i País Basc, ja es recomanava.

Deu anys després, un 45,5% de les parelles amb fills que se separen obtenen la custòdia compartida, davant un 3,5% en què un pare queda com a principal cuidador i un 50,6% en què ho fa una mare. El 2007 eren només un 9,7% les parelles que acordaven una custòdia compartida, i el 2016 encara era d'un 28,3%.

Al contrari del que s'acostuma pensar, compartir un 50% la cura dels fills no elimina la possibilitat que un dels cònjuges, el que guanya més diners, passi a l'altre una pensió d'aliments per als fills o fins i tot una pensió compensatòria a l'exparella, si un dels dos va sacrificar la seva carrera per les cures. A la magistrada Mercè Caso li agrada explicar-ho parlant de pernil. "El nen no té per què menjar pernil dolç en una casa i ibèric a l'altra. El normal és que qui guanyi més, pagui més perquè l'altre pugui comprar pernil salat". Caso admet que molts creuen que una custòdia compartida implica que ningú no paga res a l'altre i que això actua de vegades com una "motivació disfuncional". És a dir, hi ha pares, gairebé sempre homes, que demanen la custòdia compartida per una qüestió econòmica, sense haver exercit abans la coparentalitat quan vivien en parella.

Marta Calderó és una medidora familiar establerta a Lleida que tracta sovint molts d'aquests casos. "Assessoro moltes dones que viuen una situació de conflictivitat per una custòdia compartida imposada. Moltes vega-

R

EL REPORTATGE

Es compleixen deu anys de la custòdia compartida: avui un 50% de parelles que trenquen opten per aquest sistema de criança

des hi ha un vincle molt pobre entre el pare i els fills i hi ha negligència o delegació en altres figures, moltes vegades l'àvia paterna. Després hi ha casos més greus, en què hi ha hagut violència psicològica, que és difícil de demostrar, i s'acaba desenvolupant violència vicària, a través dels fills, per continuar perjudicant la dona".

La magistrada Caso es pregunta si sempre cal mirar cap enrere quan es fa aquesta deliberació. "És un argument poderós, dir que el que ha de fer el jutge és mirar com havia funcionat aquesta família fins ara, que el jutge ha de mantenir i no inventar, però no pot ser l'únic argument, perquè amb una ruptura familiar comença una situació nova". D'aquí assenjala la importància del document que s'exigeix als jutjats catalans des de ja fa temps: un pla de parentalitat en què els progenitors expliquen com s'organitzaran.

El cas de Marisa M. (no és el seu nom real) s'ajusta perfectament a les hipòtesis que traçaven

Calderó i Caso. Es va separar fa cinc anys, amb dos fills que tenien llavors tres i cinc anys, i el jutjat li va imposar una custòdia compartida que ella no volia. "El pare dels nens no era mai a casa, el veien mitja hora al dia entre setmana. No els portava a l'escola i els veia a les nou de la nit sopats i en pijama. En l'actualitat, cinc anys després, encara deixo els nens plorant. Un d'ells es va intentar escapar de l'escola un dia que tocava intercanvi, l'altre té alguns brots violents".

Ja que el seu ex, que viu amb una nova parella, li "triplica" el sou, li passa una pensió d'aliments per als fills però, segons diu, tenen tensions constants no només pels diners (pel pagament d'extraescolars i tractaments mèdics, per exemple), sinó perquè tenen estils educatius

Exemple. Borja Estévez i la seva ex s'han convertit per a molts en un exemple (aquí una recent excursió familiar a Port Aventura)

oposats. "Jo abans de separar-me estava molt a favor de la custòdia compartida -diu- i ara també, però només si ja existia abans la corresponsabilitat. Si un dels dos ha passat de tot, no s'està respectant el principi que el nen tingui els mínims canvis possibles. Els meus fills han vist la seva vida completament alterada".

Davant aquests casos problemàtics, hi ha moltes altres parelles trencades que han aconseguit fer que la seva família funcioni després d'una separació i mantenir una harmonia envejable. L'escriptora i psicòloga Leticia Asenjo, l'última novel·la de la qual es titula precisament *Divorci i aventura* (La Segona Periferia), va dir recentment en un reportatge a *La Vanguardia* que "la custòdia compartida és el millor invent del feminisme". Ella i el seu exmarit -ell també és psicòleg- es van separar ja fa 12 anys, quan els seus fills en tenien dos i cinc. Ja que no estaven casats, van traçar un pla casolà, sense advocats ni mediadors.

"Com que els nens eren molt petits, passaven cada nit en una casa diferent i l'escola era el centre de les nostres vides". Més tard, per motius laborals, van passar a un sistema de setmanes completes rotatòries i ara, per decisió dels fills, ja adolescents, passen dos dies a cada casa, amb caps de setmana alterns. Al principi, fins i tot compartien casa de vacances a Menorca (una setmana amb cada progenitor) i ara celebren Nadal tots junts, amb tots els avis, inclosos els pares de la

Una jutgessa, sobre la pensió alimentària: "És just que els nens dinin pernil dolç en una casa i ibèric a l'altra?"

nova parella del seu exmarit. "Som una mica *Modern family*", admet.

Borja Estévez, comptable de professió, s'ha convertit sense buscar-ho molt en influencer de la coparentalitat. Ell comparteix de manera molt amistosa la custòdia dels seus dos fills amb la seva exparella, i n'acostuma parlar i mostra la seva vida amb els nens, de set i cinc anys, als seus comptes d'Instagram (@_bestevez_) i TikTok (@bestevezap). "Sempre vam tenir clar que no volíem separar-nos dels nostres fills, que tenien llavors 2 i 4 anys. Al principi, manteníem la casa niu, amb els nens allà, i feiem tornos nosaltres, però emocionalment és una garrotada. Implica tornar cada setmana al lloc del crim. Ara fem tornos setmanals, però els dimarts i els dijous els passen amb l'altre progenitor. Al final, veig els nens gairebé cada dia", diu. Estévez assegura que al seu grup d'amics hi ha gairebé mitja dotzena de divorcis i l'únic que cocria els seus fills un 50% del temps és ell. Quan penja a les seves xarxes fotos com les del recent viatge familiar de tots quatre a Port Aventura, rep comentaris de gent amb separacions menys idíl·liques: "Qui pogués".

▶ 13 Octubre, 2023

Un matrimonio gallego logra al segundo intento un fallo nunca visto en España: consiguen la custodia de sus dos nietos, de los que sus padres se despreocuparon desde bebés

Sentencia pionera: «Ahora somos padres y abuelos»

PATRICIA ABET SANTIAGO

No quieren dar la cara para salvaguardar a los menores de esta historia, pero este matrimonio pontevedrés de 66 y 69 años está en boca de todos. Su tenacidad y la de la abogada que los acompañó en los últimos años han logrado una sentencia histórica en España, la que otorga a unos abuelos la custodia de sus nietos sin necesidad de retirar la patria potestad a los padres. Todo empezó, recuerdan, por la ansiedad que les generaba la relación que tenían con los padres de los niños, que se desentendieron de ellos desde que eran pequeños, pero que llegaron a amenazarlos y coaccionarlos con llevarse a los pequeños a otra ciudad, pese a que sus abuelos eran sus principales y casi únicos custodios. «Nosotros nos ocupamos de ellos desde que eran bebés, los llevábamos al pediatra, hablábamos con las profesoras...», reconoce esta abuela gallega, referencia materna para los dos hermanos que ahora tienen ocho y diez años.

La separación de sus padres, que derivó en su abandono, se produjo cuando el menor acababa de nacer y el mayor tenía apenas dos años. En ese momento el padre salió de la ecuación y la madre de los pequeños se fue a vivir con sus padres, que se volcaron con sus únicos nietos. Él rehizo su vida y se desentendió «por completo de sus hijos». La madre, empleada en el sector hostelero, no tardó en mudarse a otra casa sola, dejando a los niños al cuidado de los abuelos maternos, lo que estrechó aún más el lazo entre unos y otros. Sin embargo, eso no les daba derecho a firmar una autorización médica, llevarlos de viaje o a firmarles una autorización para ir a una excursión del colegio. «Tenían que buscar a la madre para todo, y a veces estaba y a veces no, lo que le generaba mucha angustia a los niños», explica la letrada Manuela Blanco (MBJ Abogados), que guió al matrimonio de sexagenarios en todo este proceso.

Primer intento, fallido

«Ellos temían que los padres se los pudiesen llevar y quitar a los niños el entorno de seguridad en el que vivían. En la primera consulta que me hicieron yo les puse varias opciones sobre

la mesa que fueron estudiadas, pero los abuelos no querían un enfrentamiento directo con la madre, porque es su hija y la quieren; ni que los niños tuviesen que declarar en un tribunal», señala la abogada. Por eso, tomaron el camino más duro y tortuoso, añade. En un primer intento, el juzgado les cerró la puerta sin ni siquiera ahondar en el asunto. «Nos dijo: ustedes no pueden hacer esto, sin más», lo que supuso «un mazazo» para los abuelos, que «no tiraron la toalla» pese a que dejaron de «confiar en la justicia».

Pero la abogada perseveró, recurrió el auto y la Audiencia Provincial de Pontevedra les dio la razón y obligó al juzgado a estudiar el fondo del caso. La sorpresa, al recibir la sentencia, fue mayúscula. No sólo porque les reconocía su derecho a poseer la custodia de sus nietos sin negarle la patria potestad a los progenitores, sino porque obligaba a estos a pasarles una pensión y a cumplir un régimen de visitas bien delimitado. «Cuando recibimos la sentencia lloramos

de nuevo, pero esta vez fue de alegría» manifiestan los abuelos de los menores. La emoción y la tranquilidad que les dio, dicen, «fue infinita».

El fallo judicial, al que ha tenido acceso ABC, pone negro sobre blanco el «desinterés» de los progenitores sobre los cuidados que están obligados a dar a sus hijos y deja claro que son los abuelos los que ofrecen todas las atenciones a los menores, a los que proporcionan la estabilidad que los padres les negaron. Sobre la ayuda económica que deben recibir, la novedosa sentencia introduce que

«Nos ocupamos de ellos desde bebés, los llevamos al pediatra, hablábamos con las profesoras...», narra la abuela materna

«Habían sido abandonados por sus padres y no son un caso único», dice la letrada

deben darle a los verdaderos cuidadores 200 euros (la madre) y 300 euros (el padre) cada mes en concepto de pensión compensatoria.

Además, el fallo establece que podrán ver a los niños una tarde a la semana durante dos horas en el caso de la madre y los sábados alternos en el caso del padre. También quedó decidido que los padres podrán llamar a sus hijos todos los días en una franja horaria que va de las 18 a las 20 horas y que podrán tenerlos 15 días durante las vacaciones de verano y tres días en Navidad y Semana Santa, una medida a la que los abuelos no se oponen, «todo lo contrario».

«Un superpapá»

«En este caso la argumentación era clara. Había una madre custodia que no cumplía, unos abuelos que sí lo hacían, y lo que tenía que primar era el interés del menor», explica la letrada, que peleó el caso en los tribunales hasta el final. Era cuestión de hacer una interpretación amplia y adaptar el derecho a la realidad social, porque familias en esta situación puede haber muchas. La realidad es que los niños habían sido abandonados por sus padres, solo que estaban muy bien cuidados, y no son un caso único», agrega la letrada.

Sentencia en mano, los abuelos aplauden que ahora «podemos ser abuelos y también padres con todas las garantías». El abuelo, un hombre muy jovial que hace deporte, se ha convertido en un «superpapá» para los menores, que «veneran» y «admiran» a sus cuidadores. Con ellos, ya jubilados, comparten un día a día que les genera el equilibrio y el bienestar que sus progenitores les negaron y que, ahora, un tribunal deja blindado para siempre.

Manuela Blanco, la abogada que ayudó al matrimonio de sexagenarios para lograr la custodia de los nietos // ARXINA

Tendències

El debat sobre els drets dels animals

ANTONIO CERRILLO
Barcelona

La Sandra, la primera gran simia declarada “persona no humana” pels jutges, ja té casa. Potser, sigui la que necessiti. Almenys, és la que els jutges li han assignat. La justícia argentina va reconèixer a l’orangutan Sandra, de 33 anys, la condició de “sentent”, és a dir, d’ésser capaç de percebre les impressions dels sentits i, per tant, té dret a no ser tractada com un objecte o una “cosa”. Ara ja ha abandonat el zoològic de Buenos Aires on estava tancada, i ben aviat serà traslladada a un gran recinte d’acollida de primats, el Center for Great Apes, de Florida. Allà, en una zona rural, boscosa i humida, tindrà la

L’orangutan a qui el jutge va reconèixer com una “persona no humana” s’allotjarà en un recinte a Florida

La nova vida de la Sandra

seva nova residència. Actualment, passa la quaranta en un zoològic de Kansas, abans de viatjar a Florida, la seva destinació definitiva.

“La Sandra serà en un recinte molt gran, de 500.000 metres quadrats (50 ha), en condicions de semilibertat, amb espais tancats i d’altres d’oberts. Podrà estar amb altres simis. No li faltará de res. Ja no podrà ser considerada com una cosa enlloc del món!”, recalca María de las Victorias González Silvano, assessora del tribunal argentí que ha tutelat el trasllat de la Sandra. És *amicus curiae*: l’amiga del tribunal que presta aquest assessorament.

El Center for Great Apes on s’allotjarà l’orangutan ha rebut una ajuda del Govern argentí per condicionar la instal·lació. “El jutge ha donat instruccions perquè es respectin els seus drets: allà, a més, podrà estar amb altres congèneres i es podrà garantir la seva socialització, cosa que no oferien les altres alternatives que es van estudiar”, destaca María de las Victorias González. Per a aquesta tutora, el lloc triat és adequat, sobretot perquè les condicions d’acollida són molt favorables. Hi ha femelles que crien els seus petits (ho fan fins als 7 o 8 anys), i no es mouen en grans grups, cosa que li permetrà tenir un ambient relaxat. No serà la selva...

Al Center for Great Apes esperen la Sandra amb els braços oberts. “Frisem per conèixe-la aviat; quan arribi tenim per a ella una àrea coberta d’herba amb moltes estructures on podrà fer els seus jocs i acrobàcies”, ens explica per correu Patti Ragan, directora de la reserva. “A mesura que se senti còmoda al seu nou entorn, la Sandra podrà començar a explorar altres àrees de la reserva i veurà alguns dels altres orangutans. En total, aquí viuen ara 21 orangutans; tindrà l’oportunitat de trobar un company que li agradi. Tot això ho podrà fer al seu ritme, quan estigui preparada”, afegeix Ragan.

Trasllat. L’orangutan ha fet un llarg viatge des de Buenos Aires fins a un zoo de Kansas, abans de ser traslladada definitivament al Center for Great Apes, a Florida

Quan arribi “Tenim una àrea coberta d’herba amb moltes estructures on podrà fer els seus jocs i acrobàcies”, promet la directora del centre d’acolliment a Florida

CENTER FOR GREAT APES

L’orangutan tindrà la companyia dels seus congèneres, cosa que gairebé no ha pogut gaudir en la seva existència solitària i enclaustrada. L’orangutan va ser declarada “persona no humana” per la justícia argentina; i, a la pràctica,

“Aquí tenim 21 orangutans, tindrà l’oportunitat de trobar un company”, diuen al centre d’acollida

això significa que es reconeixen certs drets. Arran de la denúncia presentada per l’Associació de Funcionaris i Advocats pel Drets dels Animals (Afada), els jutges van establir que el seu captiveri i

exhibició al zoològic de Buenos Aires violava els seus drets, per més que l’alimentessin i la tractessin sense crueltat. La Sandra s’havia de ressituar en un recinte o una reserva d’acord amb les necessitats de la seva espècie, on pogués desenvolupar la seva vida en un estat de benestar real.

La justícia argentina la va emparar l’any 2014, però des d’aleshores no ha estat possible complir els requeriments de jutge. Va caldre fer una exhaustiva avaluació de les reserves candidates a l’acollida, i l’Administració nord-americana ha demanat força documentació per permetre-li l’entrada al país.

La fundació Projecte Gran Simi havia ofert com a allotjaments alternatius altres centres concertats o vinculats a aquesta institució, com ara la reserva de Sorocaba, a l’estat de São Paulo. Tantmateix, la

UNA HISTÒRIA GAIREBÉ HUMANA**Alemanya**

Va néixer el 14 de febrer del 1986 al zoològic de Rostock, a Alemanya.

Venuda

La mare la va rebutjar i va créixer en solitud fins que el 1995, amb 9 anys, va ser venuda al zoològic de Buenos Aires.

Una cria

Allà la història es va tornar a repetir: va tenir una cria, ella la va rebutjar —manca d'instint maternal— i va ser lliurada a un altre zoo.

Revistes

Avui té 33 anys, pesa 53 quilos, i té una càrrega d'impregnació humana. De vegades agafa un pal i simula que escombra i altres vegades juguineja amb revistes, com si llegís. Si es veiés en una foto en un reportatge sobre ella potser es reconeixeria.

NATACHA PISARENKO / AP

Un llarg viatge, molts controls

■ L'orangutana Sandra va viatjar el dia 25 de setembre fins a Dallas en una caixa especial condicionada a la bodega de l'avió mentre entre la tripulació es trobava un veterinari i un cuidador que van estar atents a qualsevol incidència. El vol fins a l'aeroport de Dallas va durar 11 hores i no hi va haver escales. Després, va ser transportada en un camió expressament preparat, amb control d'oxigen i temperatura, fins al Zoo Sedgwick County a Kansas. S'hi passarà 33 dies i serà supervisat el seu estat de salut per evitar possibles contagis. El viatge culminarà al Centre per als Grans Simis de Wauchula (Florida) on resideixen 21 orangutans rescatats dels cirques i la indústria de l'entreteniment. Però tot aquest periple ha estat una cursa d'obstacles, ja que les autoritats d'Estat Units van exigir molts estudis previs per permetre la seva entrada. Les autoritats argentines van haver d'ensenyar una bateria de papers de la Sandra: examen físic complet, fotos dentals, control de pes, proves per descartar hepatitis A, B i C, prova de diagnòstic de tuberculosi i un

llarguíssim etcètera. Els costos del trasllat, incloent els viatges i el condicionament del recinte de Florida, s'ha xifrat en 85.000 euros. Segons van explicar fonts del govern de Buenos Aires, es va acordar un pagament per cobrir les despeses relacionades amb l'arribada de la Sandra, com ara el condicionament del recinte i el personal. Però van matisar que no es pagaran despeses d'allotjament, ja que la Sandra deixarà de pertànyer a l'Ecoparc de Buenos Aires i passarà a ser patrimoni de la reserva de Florida.

Quan es va ordenar l'alliberament de la Sandra l'any 2014, diversos grups de defensa dels animals van interpretar que la decisió obria un camí perquè els grans simis enclosurats poguessin recobrir la seva llibertat. A Espanya, el Projecte Gran Simi ha estat pressionant els governs perquè promoguin una llei per defensar els grans primats. Els drets bàsics que es demanen són "que no se'ls mati sense necessitat, que no se'ls torturi i que no se'ls privi de llibertat, és a dir, que no se'ls tanqui", solia repetir el difunt filòsof Jesús Mosterín.

Sandra només hauria tingut, en el millor dels casos, la companyia d'un orangutan, cosa que va fer inclinar la balança als jutges a favor de l'opció de Florida.

"La valoració del recinte triat ens sembla regular", afirma Pedro Pozas, president de Projecte Gran Simi i el seu director executiu a Espanya. Pozas preferia el trasllat a Sorocaba.

"La nostra instal·lació del Brasil era gratuïta i estava garantit el seu allotjament futur a perpetuïtat, i sense cap despesa", diu Pozas. A Sorocaba es troba precisament la Cecilia, la primera ximpanzé alliberada d'un zoo de manera efectiva per un jutge. El novembre del

2016, la justícia argentina va dictaminar que la Cecilia, una ximpanzé del zoològic de Mendoza, és un "subjecte de dret no humà" i va acceptar la petició que se li aplicués el decret habeas corpus, sol·licitat per una associació animalista.

La ximpanzé vivia en "condicions deplorables", va declarar el president de l'Associació de Funcionaris i Advocats pels Drets dels Animals (Afada), Pablo Buompadre. La Cecilia vivia en una cel·la de ciment que no complia les condicions de benestar animal. La jutgessa María Alejandra Mauricio va acceptar l'habeas corpus i va disposar que el ximpanzé era un "subjecte de dret no humà".●

Trencar la barrera de l'espècie és el camí

Leonardo Anselmi

Vaig conèixer la Sandra l'any 2012, en una visita al zoo de Buenos Aires quan una companya de la Fundació Franz Weber, Alejandra García, acabava de ser nomenada membre de la Comissió de Notables per a la reconversió del zoo de Buenos Aires. Vaig conèixer en persona la Sandra quan ella encara no havia rebut aquella consideració legal, la de persona no humana.

Aquell dia el director del zoo ens va parlar d'una orangutana que calia emportar-se. Vam anar fins al

L. ANSELMÍ, Fundació Franz Weber per al sud d'Europa i Llatinoamèrica

seu recinte, estàvem en silenci i no hi havia visitants. La Sandra estava asseguda i mirant cap a baix, tenia a la mà una petita branca que movia com un bolígraf.

De sobte va aixecar el cap, va mirar de reüll a banda i banda i es va quedar fixada en un punt. La meva ment va començar a saltar entre idees i records com un petit orangutan ho fa entre branca i branca. Em vaig traslladar als frondosos boscos de Borneo. Em vaig demanar si els seus gens o els seus mems els guarden en algun record; si té alguna noció de tot allò que li pertanyia abans de néixer però que li van prohibir des del naixement. Vaig recordar aquell documental amb

Julia Roberts i Biruté Galdikas. Vaig veure als seus ulls molt més de mi que al meu propi mirall. És veritat que la vaig humanitzar, però també em vaig animalitzar i això va equilibrar una mica les coses. També vaig recordar la goril·la Koko, que va parlar amb llenguatge de signes, la nostra elefanta Susi al zoo

"Em vaig demanar com hauria estat la seva vida abans d'arribar l'home; vaig sentir vergonya i li volia demanar perdó"

de Barcelona i Ramba a Xile, l'ós Arturo de Mendoza. Vaig pensar en cada animal sobre la Terra. Em vaig preguntar com haurien estat les seves vides sense la recent arribada de l'ésser humà. Vaig sentir vergonya de la meua espècie i necessitat de demanar perdó a la Sandra, com a ambaixadora dels éssers a qui aniquem la possibilitat d'existir. Volia disculpar-me en nom de tota la humanitat, com va fer Nietzsche davant el cavall de Torí. Després vaig pensar que només demana perdó qui està realment penedit i es compromet a no repetir i a reparar, i és un fet que la humanitat no es troba encara en aquest punt. Vaig tornar a connectar uns segons més

amb la seva frustració i me'n vaig anar. El 2015, la jutgessa Elena Liberatori va declarar la Sandra persona no humana, tot trencant la barrera jurídica de l'espècie. Quan vaig saber la notícia els seus ulls i el seu branquilló van tornar al meu cap, havíem començat a reparar el greuge però hem après la lliçó? Deia Confucí que "quan el savi assenyala el cel el ximple mira el dit". Després d'aquesta situació és probable que pensem que la Sandra és especial, que els orangutans ho són i que per això mereixen drets; o podem mirar el cel i replantejar-nos el nostre antropocentrisme que tant mal ha fet, fa i ens fa. Trencar la barrera de l'espècie. És el camí.●

OBSERVATORI DE L'ÀSIA

JAVIER BORRÀS
ARUMI
PERIODISTA

A la Xina hi ha intel·lectuals lliures?

Fa unes quantes setmanes va visitar Barcelona la persona que actualment està contribuint més a difondre el pensament intel·lectual xinès a la resta del món: l'acadèmic i traductor David Ownby. El portal del qual és cofundador, *Reading the China Dream*, ha traduït fins ara desenes i desenes de textos dels intel·lectuals xinesos que actualment tenen més influència i pes a la Xina. Una pregunta habitual que fan a Ownby és: ¿els intel·lectuals que viuen a la Xina realment poden parlar amb llibertat? ¿Si no estan empresonats o a l'exili, no són simples repetidors de la propaganda del govern?

En una petita reunió organitzada pel grup AL·TER de la UOC –el nucli més potent de recerca sobre la Xina que hi ha a Catalunya–, Ownby ens va explicar que el seu projecte buscava sobretot sortir d'una dicotomia falsa que es repeteix a Occident: que a la Xina només es pot ser o propagandista o dissident.

Hi ha una tercera categoria que, de fet, és molt freqüent: els intel·lectuals crítics que tenen un pensament propi –moltes vegades divergent de l'oficial–, però que alhora eviten certes línies vermelles –temes com ara la legitimitat del Partit Comunista o la situació a Xinjiang i a Taiwan–. Qüestions com l'economia, la desigualtat, el gènere, les relacions internacionals i el pensament intel·lectual, en canvi, es poden tractar i publicar en mitjans i publicacions acadèmiques de la Xina.

Estereotips
L'acadèmic David Ownby vol sortir de la dicotomia que imposa Occident: que a la Xina només es pot ser propagandista o dissident

De fet, en aquestes últimes dècades hi ha hagut una explosió del debat intel·lectual com poques vegades s'havia vist al país. Ownby ens en va fer una mica de cronologia: si després de les Guerres de l'Opi i de la semicolonització occidental de la Xina els intel·lectuals xinesos del segle XX veien el país com un problema a resoldre, al començament del segle XXI la visió va canviar.

Els anys 2000 van ser un moment en què la Xina es consolidava com a potència econòmica en auge i que albirava un futur en què podia jugar un paper decisiu al món. Els intel·lectuals xinesos van començar a plantejar propostes sobre com s'havia de transformar el país: escoles com les liberals, la Nova Esquerra o els neoconfucians lliuraven batalles al mercat de les idees.

L'arribada de Xi Jinping va frenar aquesta eclosió de pensament. Molts intel·lectuals que abans pontificaven a Weibo, el Twitter xinès, ara ho continuen fent en grups de xat privats, més reduïts i de molt menys abast. Quan escoltava aquests canvis recordava el llibre *Red Dust* de Ma Jian, on s'explica l'ambient semiclandestí dels petits cercles intel·lectuals *underground* de la Xina dels anys 80. Malgrat que Xi hagi aconseguit reduir el debat, no ha estat capaç de substituir-lo per cap model ideològic dominant. Les publicacions intel·lectuals no s'aturen: nous temes com ara el feminisme i la crisi de la joventut xinesa agafen embranzida. La Xina encara continua interrogant-se, doncs, sobre quin és el futur a què vol aspirar. —

ÀSIA

El polèmic pas de Corea del Sud per prohibir la carn de gos

La indústria i els restaurants declaren la guerra al projecte de llei

DOLORS RODRÍGUEZ PUERTO
PEQUÍN

Menjar carn de gos es podria convertir en una tradició –tot i que mil·lenària– superada i abolida a Corea del Sud. Fa anys que hi ha pressió social perquè se'n prohibeixi el consum, però ara és el mateix govern el que dona suport a la decisió i fa un pas històric tramitant una llei per eradicar el consum de carn de gos.

Un nou projecte de llei, que s'aprovarà abans de final d'any, preveu que es desmantelli gradualment la indústria relacionada amb la producció i el consum d'aquesta mena de carn amb la data límit del 2027. Diverses societats animalistes esperen que la decisió impulsi altres països asiàtics, com la Xina i el Vietnam, a seguir l'exemple.

La futura prohibició ha topat amb el rebuig del sector. Els propietaris de granges canines i d'escorxadors i els restaurants especialitzats en plats de gos s'han manifestat contra el govern sud-coreà i han protagonitzat xocs amb la policia.

A Corea del Sud, la tradició de menjar carn de gos es remunta com a mínim al segle XIII. És un plat per a ocasions especials, no habitual a l'alimentació diària. Se li atribueixen propietats per regular la circulació sanguínia i per incrementar la virilitat. Un dels plats més tradicionals és el *bosintang*, una sopa que es consumeix a l'estiu perquè segons la tradició ajuda a aguantar la calor.

Grans granges, com les de porcs

Sempre s'ha diferenciat entre l'animal de companyia i el gos que es cria per consumir-ne la carn, actualment en grans granges semblants a les de porcs. La majoria dels gossos que es crien per obtenir carn són de raça nureongi, també conegut com a spitz groc coreà.

Rere la prohibició hi ha un ampli consens entre la població, sobretot entre les generacions joves, molt més conscienciades amb la defensa dels drets dels animals. El govern també és conscient de la mala imatge internacional que suposa per al país menjar carn de gos. Segons una enquesta del ministeri d'Alimentació, Agricultura, Silvicultura i Pesca de Corea del Sud feta el 2022, el 85,5% de la població no menja carn de gos. El mateix any, un estudi de Gallup Corea revelava que el 64% de la població estava a favor de prohibir-ne el consum i només el 8% dels enquestats havien menjat carn de gos l'últim any.

Tot i que el govern preveu ajudes perquè els grangers reconverteixin els negocis, la nova legislació ha desencadenat protestes. Criadors de gossos, distribuïdors i

Manifestació de grangers de gossos a Seül. CHANGSUNG-JUN / GETTY

amos de restaurants s'han manifestat violentament. Els portaveus dels grangers han defensat davant els mitjans de comunicació que menjar carn de gos és una decisió personal que no s'hauria de prohibir per llei. Argumenten que també hi ha persones que tenen com a mascotes porcs o conills i no se'n prohibirà el consum. Yu Yeong-Bong, el president del comitè de granges de carn de gos, afirmava que era una barbàrie privar els individus del dret de menjar.

El sector exigeix que, si s'aprova la llei, almenys la moratòria sigui de deu o quinze anys, fins que mori la gent gran que defensa la tradició. Han amenaçat amb alliberar els dos milions de gossos que hi ha a les granges davant l'oficina del president del govern i del ministre d'Agricultura. El govern va calcular el 2022 que hi havia més de 1.100 granges canines i 1.666 restaurants de carn de gos a tot el país.

Contagi internacional?

El Vietnam i Cambodja, dos països on el consum de carn de gos també és habitual, van pel mateix camí.

Diferents enquestes revelen que hi ha una majoria de la població contrària a la tradició.

A la Xina, el consum de carn de gos no hi és prohibit, però no és habitual. Els plats de carn de gos són una tradició només al sud del país (a les províncies de Guangdong, Guizhou i Guangxi) i en zones amb població d'ètnia coreana al nord-est del país. Més del 70% de la població mai l'ha tastat, segons enquestes recents, i només el 6,4% de la població en consumeix entre tres i cinc vegades l'any. Des del 2020, a causa de la pandèmia de coronavirus, es van prohibir les granges de gossos i el sacrifici comercial, però no el consum.

La consciència social sobre la protecció dels animals també ha fet que el tristament famós festival de Yulin (Guangxi), on se sacrificaven milers de gossos, hagi perdut públic. De fet, ni tan sols era una tradició. Es va crear el 2010 com un esdeveniment comercial per atraure visitants i durant anys va ser promoció per les autoritats com un atractiu turístic. —

RELIGIÓ

Manifestació a París en favor de l'imam Hassan Iquioussen a principis de mes. YOAN VALAT / EFE

L'imam 'influencer' que França busca per expulsar-lo

El govern el vol fer fora per les seves proclames masclistes i antisemites

LAIA FORÈS
PARÍS

Es podria dir que Hassan Iquioussen és un *influencer*. Amb un canal de YouTube amb 181.000 abonats i una pàgina a Facebook que segueixen 47.000 persones, aquest imam marroquí nascut a França fa 57 anys ha aconseguit una popularitat notable entre la comunitat musulmana. La policia francesa feia anys que el tenia en el radar per les seves proclames masclistes, homòfobes i antisemites, i per una visió de l'islam que l'Elisi considera "contrària als valors de la República". A l'agost va decidir expulsar del país el conegut com el predicador de les *banlieues* aprofitant que té nacionalitat marroquina -tot i haver nascut i viscut tota la vida a França- i li caducava el permís de residència. Però una cosa ha convertit en polèmica la futura repatriació al Marroc: Iquioussen no ha comès cap delictes ni ha estat mai denunciat pels seus discursos.

El govern francès ha convertit l'expulsió de l'imam -que encara no s'ha fet efectiva- en un símbol de la seva lluita contra els "discursos separatistes". El ministre de l'Interior, Gérald Darmanin, figura de l'ala més conservadora de l'executiu d'Emmanuel Macron i conegut per ser el ministre més bel·ligerant amb la immigració, va qualificar l'expulsió de l'imam de "gran victòria per a la República". El govern havia basat els seus arguments per fer fora de França Iquioussen en els "actes deliberats incitant a l'odi, a la violència i a la discriminació" que va protagonitzar, i sobretot en les seves idees contràries a la igualtat entre ho-

mes i dones i les crítiques als jueus, a qui va qualificar "d'avars" i "traïdors" i a qui va acusar de "conspirar contra l'islam i els musulmans". Proper als Germans Musulmans, l'imam també s'havia posicionat contra el matrimoni homosexual.

Tot i que alguns dels vídeos més polèmics són antics, del 2003, fins ara el govern no s'havia plantejat cap mesura tan dràstica. L'imam es defensa assegurant que hi ha frases descontextualitzades: "Si faig mil conferències i vosaltres només agafeu tres o quatre frases, és injust". La seva advocada, Lucie Simon, el descriu com una persona "conservadora" i "retrograda", però no radicalitzada. "¿Aquests actes representen una amenaça tan greu que cal expulsar una persona que té la seva vida aquí?", es pregunta.

Sense cap condemna

L'esquerra radical francesa es va queixar públicament pel fet que sigui un govern i no un tribunal qui hagi pres la decisió: "Una expulsió no pot estar sotmesa a l'arbitrarietat del ministeri de l'Interior i un govern no pot decidir quines proclames són acceptables i quines no", afirma el dirigent de La França Insubmissa Manuel Bompard. Els crítics amb la decisió del govern sostenen que les paraules de l'imam podrien estar emparades per la llibertat d'expressió i recorden que no ha estat mai condemnat.

De fet, Iquioussen va recórrer la decisió del ministeri de l'Interior i un tribunal administratiu li va donar la raó. La justícia va aturar l'expulsió al·legant que provocaria "un dany desproporcionat a la seva vida privada i familiar". La dona del *youtuber*

musulmà també viu a França, com els seus cinc fills, que sí que tenen la nacionalitat francesa. Segons l'advocada, Hassan Iquioussen només ha trepitjat el Marroc per anar-hi de vacances. L'imam va renunciar a demanar la nacionalitat francesa quan era un adolescent i, des d'aleshores, cada 10 anys ha de renovar el permís de residència.

Fugida del país

La història del predicador musulmà ha estat un dels serials més mediàtics dels últims mesos a França, i ha tingut un epíleg tan rocambollesc com absurd. Darmanin va recórrer la decisió de la justícia al Consell d'Estat, la màxima jurisdicció administrativa de França. I el 30 d'agost aquest òrgan va donar la raó al govern. L'expulsió ja es podia fer efectiva. Però aleshores el Marroc va rebutjar el visat que hauria permès la seva deportació i poc després -abans que se li pogués comunicar oficialment l'ordre d'expulsió definitiva- Iquioussen va fugir de França, suposadament a Bèlgica.

En una decisió que ha creat estupefacció, la justícia francesa ha emès una ordre europea de detenció perquè l'imam torni a França i se'l pugui expulsar. "Estem atònits: per què cal fer-lo tornar?", preguntava l'advocada d'Iquioussen. La jurista ha denunciat la "política espectacle" del ministre de l'Interior i acusa Darmanin de voler fer tornar l'imam per poder-lo enviar al Marroc davant de les càmeres de televisió. "No té cap altra lògica que la de la humiliació", lamentava Lucie Simon fa uns dies. Iquioussen encara no ha estat localitzat. —

27.12.2023

ara

A LA CONTRA

FERRERES

APUNTS AL NATURAL

DEMA Najat El Hachmi

Més llenya a la deriva autoritària

1. IL-LIBERAL. El president Macron ja ha fet el pas. Un més. Ell, l'il·lustrat, l'home segur de si mateix que semblava que sempre havia de marcar el pas, resulta que ja fa com tots els homenets de la dreta: seguir el camí que l'extrema dreta marca, consolidant la deriva autoritària d'Europa. I fent-ho pel camí més fàcil, més demagògic, més grogler i més greu perquè afecta els drets i la dignitat de les persones i castiga els que estan amb més desavantatge. El dret de sang (la filiació) s'imposa sobre el dret de sòl (naixement i residència). Un fill de pares estrangers, havent nascut i viscut a França, no té els mateixos drets que un fill de francesos. I al mateix temps es fa encara més precària la situació dels que porten poc temps o arriben a la desesperada.

La nova llei d'immigració ha fet esclatar el macronisme. Ha estat aprovada amb el vot del Reagrupament Nacional de Marine Le Pen, que lidera l'extrema dreta amb fundades aspiracions presidencials; dels Republicans, hereus de la dreta tradicional, i de tres quartes parts dels representants de la coalició de Macron. Doble revolta: una quarta part dels seus diputats s'ha desmarcat del president. I el ministre de Sanitat, Aurélien Rousseau, ha dimitit. "Què queda de la «prioritat salut?»", es pregunta *Le Monde*.

Dit d'una altra manera, el fenomen Macron es desdibuixa. Es desplaça, al ritme dels temps, cap a la dreta, i deixa amb un pam de nas els sectors liberals o de l'esquerra que l'acompanyaven. Al final resultarà que el destí de Macron era el desfici il·libe-

OLIVIER MATTHYS / EFE

ral. Va arribar exhibint una autoestima que feia pensar que creia que tot li era possible. Però des de la seva reelecció no fa més que minvar, mentre Le Pen no para de créixer. Què busca el president en aquest viatge als territoris opacs de les dretes radicalitzades? Ell, que volia ser recordat com el primer gran liberal de la V República, situant-se en l'estela de l'extrema dreta s'obre a posar en qüestió drets fonamentals que defineixen la democràcia, en nom dels quals, precisament, Macron va construir la seva figura. Françoise Pressoz ho ha expressat a *Le Monde* amb contundència: "La crisi política al voltant del projecte de llei d'immigració és un moment de la veritat en què es conjuguen totes les fragilitats del mandat de Macron". I així es va desdibuixant la figura

messiànica de qui ocupa el poder presidencial, clau de volta de la V República.

2. INQUIETANT. Anar del dret de sòl al dret de sang no deixa de ser un retorn a un passat que ja no computa fàcilment en societats tan complexes. I encara que la retòrica de les nacions s'ha construït sobre la lògica exclouent dels nostres i els altres, fa temps que està entès que la força d'una societat està en la seva capacitat inclusiva. I que una de les expressions de crisi d'una societat és la incapacitat d'acceptar la complexitat. Un fet que sempre -com estem veient ara a Espanya- dona ales a l'extrema dreta, els que pensen que hi ha una sola manera d'entendre un país, i que hauria de ser obligatòria.

Les pulsions patriòtiques respiren molt de les pulsions religioses, que estan en el seu origen, i per això es belluguen en el territori mític, transcendental, de la identitat com a absolut. Precisament, la complexitat de la composició de les societats actuals, començant pels països més avançats, requereix una pluralitat de referents que difícilment poden conjuguar-se al voltant d'una sola idea o identitat. I, quan funciona, la capacitat d'inclusió de les institucions democràtiques és la millor garantia de fer viable la diversitat. En societats carregades d'història però obertes al món, pretendre imposar el privilegi de sang, les raons dels de tota la vida, als altres, porta inevitablement a la discriminació i a l'abús de poder. I cap país, Catalunya inclosa, està lliure d'aquestes temptacions (com a receptor i com a actor), que tenen molt a veure amb la tendència a l'alça de l'extrema dreta i amb el desplaçament de la dreta cap a l'autoritarisme postdemocràtic. És a dir, amb la negació de la igualtat de drets i deures entre ciutadans. Per aquestes raons, la deriva cínica de Macron -ell mateix reconeix que la nova llei pot ser inconstitucional- és indiciària i especialment inquietant.

JOSEP RAMONEDA

La tria de l'Empar Desembre 2023
L'EMPAR MOLINER TE'LS RECOMANA
PER A AQUEST NADAL*

Aconseguir el 'pack' amb un 15% de descompte a botiga.ara.cat o escanejant el codi QR.

WINE IS SOCIAL
ara

pressreader PRINTED AND DISTRIBUTED BY PRESSREADER
PRESSREADER.COM +1 656 278 6684
COPYRIGHT AND PROTECTED BY APPLICABLE LAW

LA PELL DE
BRAU

Josep Vicent Boira

El mapa i l'esguard

El director de cinema Jean-Luc Godard solia dir que tot enquadrament de càmera era una elecció moral. Amb el mateix èmfasi podem dir que mai no hi ha cap mirada innocent sobre un mapa. El mapa és l'artefacte més letal que haja mai creat l'ésser humà. Més lleuger que un llibre, aquell full imprès d'uns pocs centímetres, carregat de signes i de convencionalismes, és capaç de provocar guerres, crear i anul·lar lleialtats, construir i destruir una nació. Per això rarament trobarem un esguard innocent sobre ell. Al diari personal de qui fou ministre d'Afers Exteriors de Mussolini i casat amb la seua filla, Galeazzo Ciano, afusellat el 1944 pel seu propi sogre, podem trobar un dels millors exemples d'aquesta mirada perversa. El 15 de març del 1939, amb teatralitat italiana però amb la veracitat d'un testimoni directe, anota Ciano: "Cau Madrid i, amb la capital, totes les altres ciutats de l'Espanya roja. La guerra ha acabat. És una nova i formidable victòria del feixisme: potser, fins ara, la més gran... *Il Duce* està radiant. Indicant l'atles geogràfic obert sobre la pàgina d'Espanya, diu: "Ha estat obert així durant quasi tres anys, ara ja basta. Sé que cal obrir-lo per una altra pàgina". Té en el cor Albània.

Tot conflicte mundial, basta veure Ucraïna o Palestina, comença i acaba per un mapa. Els segles XIX i XX van presenciar la gran alfabetització cartogràfica del planeta, una alfabetització que sol passar desapercebuda en les anàlisis contemporànies a l'hora de parlar de la creació del sentiment nacional. El mapa ha acompanyat les nostres societats, identificant-les, delimitant-les, diferenciant-les, situant-les en un entorn, amb veïns amistosos o amb enemics furiosos.

Catalunya, tan sols entre el segle XVII i el XVIII, va conèixer l'edició de fins a seixanta-sis mapes diferents (que arriben a l'extraordinària xifra de 152 si incorporem les seues variants, com va recomptar l'especialista Montserrat Galea). Aquesta setantena de mapes va construir la cultura política del país i va conformar la seua identitat, forjant, des de la seua imatge repetida, un espai comú gravat en la ment dels qui l'observaven per generacions. Existeix Catalunya? Va existir el seu mapa, que és encara més rellevant. El primer mapa imprès

conegut del Principat data del 1603 i va ser un encàrrec de la seua Generalitat. Els valencians el vam tenir quasi vint anys abans: el 1584 com a full solt i el 1585 dins l'edició en llatí de l'atles *Theatrum Orbis Terrarum* d'Abraham Ortelius (el flamenc Ortel). Un ens polític com aquell Regne de València apareixia als ulls del món com una entitat constituïda, com una societat diferenciada. Imaginem el llibre del 1585 circulant per l'Europa del moment, des del Bàltic fins al Mediterrani, de l'Atlàntic a l'Egeu i entrant a les biblioteques de comer-

dues dècades abans que el dels catalans no és cap dada rellevant sobre la qual muntar cap tesi, més enllà d'una certa vanagloria local, però sí que permet reflexionar sobre el concepte de com es construeixen les identitats i pot ser útil per a parlar avui de relacions polítiques des del respecte a una tradició política. La relació entre Catalunya i el País Valencià s'ha observat generalment des de la perspectiva lingüística i de relació cultural (per a bé i per a mal). Des de fa més de vint anys, alguns hem volgut explorar també noves dinàmiques des de pressupostos econòmics i de fluxos materials, d'interessos comuns i de projectes d'infraestructures. També hauria de formar part d'aquesta panòpia d'anàlisi un tercer vector que és l'herència cartogràfica com a expressió política comunitària.

Perquè la història de la política d'un territori és la història de la seua existència cartogràfica. El mapa és un marc que modela percepcions polítiques, realimentades per les seues institucions de govern. De vegades, el mapa precedeix el territori, d'altres el succeeix, com a Catalunya i al País Valencià. A Itàlia, el mapa conjunt de la península Italiana va arribar molt abans que la seua realitat com a nació unificada el 1861. Molt abans, ja van circular mapes que començaven a encunyar la imatge d'un país que, encara, no existia. Una vegada es va unificar Itàlia, l'edició de mapes de la nació va augmentar exponencialment i en la primera llei educativa del país transalpí, la Riforma Copino (1867), es va establir -ho explica el màxim expert en la història de la cartografia italiana, el professor Edoardo Boria- que totes les aules del regne havien de tenir un gran mapa mural de la nova pàtria dels Savoia, de Cavour i de Garibaldi. En altres llocs, el mapa va arribar després de la creació de l'Estat: Walter Benjamin, quan va visitar la Unió Soviètica així que va nàixer com a realitat política, no va deixar d'observar que l'únic rival de la imatge, infinitament repetida, de Lenin va ser el mapa de la nova URSS.

Quan un país es dota d'un mapa, afirma i defineix la seua realitat territorial política. No menyspreem mai el mapa com a gran faedor d'històries polítiques. Va nàixer per a això. ●

I.V. BOIRA, Universitat de València

Tot conflicte mundial,
basta veure Ucraïna
o Palestina, comença i
acaba per un mapa

ciants, notaris, prínceps i cardenals de tot el continent. La identitat política i social moderna dels valencians (com vint anys després de la dels catalans) va començar a fer-se plàstica amb el mapa, tant de cara endins com de cara enfora. Va ser la targeta de presentació davant la societat del moment i a partir d'aquell moment es va repetir, amb millores i variacions, centenars de vegades.

Que el mapa dels valencians nasquera

La llei del
sistema

Clara Sanchis Mira

Negocio per telèfon, amb una simpàtica comercial humana, el preu d'un servei que contractaré. Acordem un pressupost que a totes dues ens sembla bé, amb tanta amabilitat que qualsevol diria que ens hem fet amigues, sense ni veure'ns les cares. Demà podríem, per exemple, anar a jugar a tennis. En comptes d'això, rebo un e-mail típus de l'empresa en qüestió, amb una factura adjunta d'una quantitat superior al que havíem parlat. Truco a la meua amiga comercial i l'hi explico amablement encara que una mica mosca.

Sí, t'anava a trucar, la tarifa puja un pèl perquè el sistema m'ha ajustat la pujada de tarifes, diu enredada en una frase bucle de la qual he temut que no en sortiríem. Però no és el preu que vam acordar ahir, insisteixo gairebé per morbo: sé que el sistema és incontestable, justament perquè no sé el que és. Ho sento, ja m'agradaria, però no hi puc fer res - es lamenta afectuosa -, el sistema no em deixa. I no podem parlar amb

"Ho sento, ja
m'agradaria, però no
hi puc fer res, el
sistema no em deixa"

ell?, argüeix, experimental. La humana mastega un silenci curt. Fins que deixa anar una rialleta. Parlar amb el sistema? Per què no?, dic, i ens petem de riure; la meua amiga m'està rient els acudits, podríem anar al cinema. En lloc d'això, totes dues sabem que acceptaré el canvi del pressupost. L'accepto.

A l'efectuar el pagament, provo de visualitzar el sistema. És important posar rostres a l'enemic. Ulls, boca, dents, alguna cosa. Amb esforç, trio de la boira la imatge tèrbola d'una espècie de garbuix metàl·lic o un rodret grisenc. El sistema m'aixafa amb la seua inconsistència portentosa.

El sistema és la coartada perfecta per a tota mena d'abusos i nyaps, la gran tapadora. Em pregunto si, els usuaris, no podríem començar a utilitzar-lo en benefici propi, alguna vegada. No podem també nosaltres utilitzar el truc? Miri - li diria jo, per exemple, al meu banc -, aquest mes pagaré menys hipoteca perquè el sistema m'ha ajustat la tarifa, no hi puc fer res. Perdoni - puc dir-li demà al meu cap -, ja m'agradaria però avui no vindré a treballar perquè el sistema m'ha caigut, no em deixa. El sistema tot ho pot perquè és un déu contemporani, em dic. Aquella nit, al llit, provo de parlar amb ell. Sistema-xiuxuejo amablement -, no podries posar-te alguna vegada de part nostra? No, respon una veu sense més explicació. ●

grupoGodó

JAVIER GODÓ, COMTE DE GODÓ *President*

Carlos Godó Valls — Conseller Delegat
Màrius Carol — Conseller Editorial
Ramon Rovira — Adjunt a la Presidència
Ana Godó — Directora de Llibres de Vanguardia i V. Dossier
Jaume Gurt — Director General Corporatiu
Pere G. Guardiola — Director General Comercial i d'Expansió
Xavier de Pol — Director General de Negoci Media
Jorge Planes — Director d'Estratègia i Desenvolupament Corporatiu

LA VANGUARDIA

JAVIER GODÓ, COMTE DE GODÓ *President Editor*

Óscar Rodríguez — Director General
Javier Martínez — Director Digital i Subscripcions
Xavier Martín — Director Econòmic Financer

Edita LA VANGUARDIA EDICIONES SL

Ae. Diagonal, 477. 08036 Barcelona

Tel.: 93 481 22 00 / 93 481 28 00

Fax: 902 185 587

Internet: www.lavanguardia.com

Dipòsit legal B-18078-2011

ISSN 2014-1718 (edició impresa)

ISSN 2462-3415 (edició en línia en pdf)

Imprimeix CRE-A IMPRESIONES DE CATALUNYA SL

Polígono Zona Franca, carrer S, sector C. 08040 Barcelona

ROTOMADRID, SL C/ Meridiano, 19. 28850 Torrejón de Ardoz, Madrid

Distribueix MARINA BCN DISTRIBUCIONS SL

Carrer E, 1 (cant. c/6), Pol. Industrial Zona Franca. 04040 Barcelona

Tel.: 93 361 36 00

Difusió controlada per OJD

© LA VANGUARDIA EDICIONES, SL. BARCELONA, 2023. TOTS DRETS RESERVATS

Aquesta publicació pot ser reproduïda, en total o parcialment, en qualsevol forma, en qualsevol mitjà, sense el permís previ per escrit de l'empresa editora.

A efectes del queprouveu l'article 172 del Text Refundit de L.P.L. La Vanguardia Edicions, SL, s'oposa expressament a la utilització de la imatge del contingut d'aquest diari amb la finalitat de fer

reservar o començar a fer comercials (sponsors) sense l'autorització de la Vanguardia Edicions, SL.

ANUNCIS I ESQUELS

GODÓ STRATEGIES SL

Per telèfon 902 178 585

Barcelona Av. Diagonal, 477. 08036

Tel.: 93 344 30 00. Fax: 93 344 31 88

Madrid Maria de Molina, 54. 4.ª, 28006

Tel.: 91 515 91 00. Fax: 91 515 91 09

ATENCIÓ AL SUBSCRIPTOR

Tel.: 931 481 482. Fax: 93 486 39 15

atencionalcliente@clubvanguardia.com

ATENCIÓ AL LECTOR

Tel.: 93 481 22 00. Fax: 902 185 587

Cartes dels lectors

cartas@lavanguardia.es

Defensor del lector

defensor@lavanguardia.es

UNA NIT
A LA TERRA

Ramon Aymerich

El Sahel, la terra dels mil cops

Membres de la junta militar del Níger aclamats pels seus seguidors el 6 d'agost a l'estadi de Niamey

STRINGER / REUTERS

Els humans dediquen la meitat del dia a les xarxes socials, a navegar a internet o a mirar el mòbil. Però aquest món virtual i eteri no seria possible sense unes bases materials. La guerra d'Ucraïna ha estat el detonant d'aquest retorn a la realitat. Hem descobert que depenem de l'energia, que el blat de les estepes russes i ucraïneses alimenta el bestiar i que sense fertilitzants no hi ha agricultura. Un llibre del periodista Ed Conway, *Material world*, resumeix en sis els materials que mouen el món: sorra (ciment), sal (per a fertilitzants), coure (per al cablatge), ferro, petroli i liti.

La Xina, Xile, Austràlia i Indonèsia són superpoders materials perquè al seu sòl hi ha els quatre elements necessaris per a la transició a l'economia verda (coure, níquel, liti i cobalt). I és aquest mateix món material el que de vegades fa emergir zones del planeta oblidades pels grans mitjans. Com l'Àfrica.

A l'abril, dues faccions de l'exèrcit del Sudan van iniciar una guerra finançada

El cop d'estat al Níger condensa el vertigen dels canvis a la geopolítica global. Retrocés de França i neguit d'Europa, que mira de reüll una regió inestable en plena expansió demogràfica, on Rússia es vol fer forta.

gihadistes que recorren el Sahel.

El 26 de juliol, el Níger, un dels països més pobres de la Terra, va patir un cop d'Estat. Una junta militar va enderrocar el president sorgit de les últimes eleccions per raons aparentment locals. El Níger és el setè productor mundial d'urani (del qual un 10% alimenta les centrals nuclears de França, l'antiga metròpolis). El país té jaciments d'or i de petroli. Però la població subsisteix gràcies a l'agricultura, que equival a un 40% de la seva economia, i a l'ajuda internacional (Niamey era fins ahir un aliat d'Occident).

El Níger condensa el vertigen dels canvis en la geopolítica africana. Hi ha un poder europeu en retrocés, França, que sus-

cita les ires d'una població misèrrima. *Françafrique* és el terme que utilitzen els mitjans francesos per descriure aquest neocolonialisme en què els interessos de París convergeixen amb l'oligarquia local. Macron va prometre canviar aquest model paternalista i altiu. No ho va fer i no va veure venir un cop que sembla l'última peça que cau del dòmino: cop de maig del 2021 a Mali i de l'octubre del 2022 a Burkina Faso. En ambdós casos, amb suport rus.

Eren les últimes peces de la presència militar francesa a la regió, reduïda ara als 1.500 soldats que encara són al Níger. Replegament militar i econòmic. El 2000, França controlava un 10% del comerç al

continent. Avui s'ha reduït a un 5%, en competència amb la Xina, Turquia i els Estats Units. *C'est fini...*

La junta militar del Níger ja ha nomenat govern, i la impotència francesa és tan notòria que els Estats Units ha pres la iniciativa en unes eventuales negociacions. El temor dels nord-americans (amb una base de drons al Níger amb 1.100 homes) és que els mercenaris de Wagner acabin entrant i fent-se forts al país.

La preocupació és raonable. Rússia ha reactivat els contactes de la guerra freda per guanyar influència geopolítica i accedir als recursos naturals. Compta amb Wagner, que amb una mà fa la guerra i

La psicosis per la seguretat ha sobredimensionat els exèrcits i això alimenta les solucions militars

amb l'altra obté llicències d'explotació dels recursos miners.

El 2017, el sudanès Omar al-Baixir, assetjat per la ira popular, va demanar ajuda a Vladímir Putin. En resposta, Wagner va entrenar els soldats del despota islàmic i va obtenir concessions de mines d'or. Els mercenaris van afinar el mètode a la Republicana Centreafricana. Suport al dictador a canvi del control del negoci de la fusta, l'or i els diamants. Han anat al Sahel atrets per l'or. Volen entrar també al negoci de l'urani?

Rússia ha regalat als colpistes del Sahel una narrativa antioccidental en què Ibrahim Traoré, jove capità que governa Burkina Faso, és l'estrella emergent. El seu discurs de l'1 d'agost, ple de retòrica antiimperialista i orgull panafricà, s'ha fet viral a tot Àfrica gràcies al WhatsApp.

Però res no és el que sembla al Sahel. Traoré tampoc no és el llibertador. A l'estreta franja que creua l'Àfrica d'oest a est i que alguns coneixen com el "cinturó del cop" (*coup belt*) el que hi ha sobretot són estats fallits en què la històrica aliança entre elits locals i grans potències, regada amb ajuda al desenvolupament i corrupció, ja no funciona. Es pot dubtar de l'entusiasme de la població nigerina cap a la junta militar. Però no hi ha lleialtat cap al president enderrocat, titular d'una democràcia que no ha lliurat cap de les promeses que va formular.

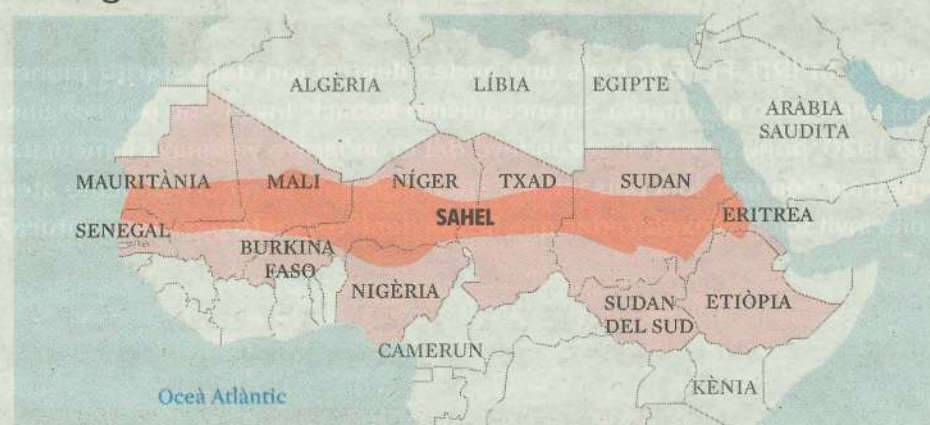
Occident no ha sabut resoldre la fragilitat del Sahel, una regió que és a l'agenda global pels seus recursos naturals i pels terrors que provoca a Europa: el temor d'un tomb geopolític; la por a la bomba de la immigració; el temor al terrorisme gihadista que perpetua el caos i trasbalsa la població.

Com explica aquesta setmana Ken Opalo, professor de Georgetown, en un llarg article, l'obsessió per la seguretat explica tant cop d'Estat al Sahel: els exèrcits estan sobredimensionats, i això dona protagonisme als militars. La joventut dels dirigents colpistes -Ibrahim Traoré (35), Mamady Doumbouya (43), Assimi Goïta (43)- indica que és un ofici amb futur. Potser canviaran un vassallatge per un altre. Però no és probable que canviïn la sort d'aquesta soferta i desgraciada terra.

El 2012 van trobar una veta d'or que travessa el Sàhara d'est a oest i que finança colpistes i gihadistes

per les mines d'or que han convertit el país en el tercer extractor del metall del continent. L'International Crisis Group data el començament de la febre de l'or al 2012, amb el descobriment d'una veta gegant que creua el Sàhara d'est a oest. Avui l'economia de les juntes militars de Guinea, Burkina Faso o Mali no s'explica sense aquest or. Ni tampoc l'activitat dels

Una regió extensa

FONT: CSIS

LA VANGUARDIA

La disputa pel territori guyanès de l'Essequibo es remunta a l'època colonial dels imperis espanyol i britànic

L'eterna recerca d'El Dorado

RAFAEL RAMOS
Londres. Corresponsal

Durant segles, els exploradors europeus van navegar per les aigües dels rius Orinoco i Essequibo a la recerca de l'elusiú El Dorado, expedicions gairebé sempre desastroses en què no van trobar ni l'or mític ni els preciosos metalls de llegenda, però sí malalties i amb freqüència la mort. Però no per això van desistir. Els somnis, somnis són.

El president veneçolà Nicolás Maduro creu que ha trobat en aquesta inhòspita regió sud-americana el seu propi El Dorado, no en forma de tresors sinó dels onze mil milions de barrils de petroli que s'estima que hi ha al que avui és una província de Guyana, i que han convertit l'excolònia britànica de 800.000 habitants en un dels països amb més potencial de l'hemisferi. L'or negre va aportar un 62% del PIB del país el 2022 (tres anys abans n'era només un 3%), i els ingressos per la seva explotació superaran aquest any els 1.500 milions d'euros.

Els veneçolans en general –i no només la classe política– pensen, tot i això, que la regió tan rica en combustible hauria de ser seva, i al·leguen que les fronteres establertes el 1899 van ser demarcades d'una manera tramposa i corrupta sota la pressió i influència de l'imperi britànic (Guyana era llavors la Guaiana Britànica). El president Nicolás Maduro ha atiat ara aquesta reivindicació i ha amenaçat d'aconseguir per la força el territori. L'oposició tem que el seu pla sigui cancel·lar les eleccions previstes.

Després d'anunciar els plans de crear la província d'Esequiba Veneçolana, donar als seus habitants la nacionalitat i llicències a empreses del país per a l'explotació del petroli (que ara va sobretot a càrrec de la multinacional Exxon-Mobil), Maduro ha retrocedit després de reunir-se a Saint Vincent i les Grenadines amb el presi-

JUAN PABLO ARRAEZ / LAPRESSE

El riu Essequibo a Guyana al novembre

dent guyanès Irfaan Ali, i totes dues parts s'han compromès a no fer servir la força per resoldre una disputa que es remunta a fa més de dos segles, continuar el diàleg i establir una comissió conjunta en l'àmbit de ministres d'afers exteriors per discutir els problemes. El Govern de Georgetown considera que el tema ha de resoldre's al Tribunal Internacional de Jus-

tícia de la Haia, però Caracas nega que hi tingui jurisdicció.

Malgrat que l'exèrcit de Guyana està compost únicament de 4.150 soldats, les amenaces d'anexió per part de Veneçuela no van ser preses mai del tot seriosament per la incompetència i corrupció de les Forces Armades Bolivarianes, els problemes econòmics del país i l'advertència per part dels Estats Units que no dubtaria a intervenir en cas necessari (a tall d'avís ha fet maniobres militars a la zona). “A l'era dels populismes no es pot descartar res –diu l'analista anglès George Mathison–. Un atac no tindria sentit en pura lògica, però tampoc no el tenia l'operació del general argentí Galtieri per aconseguir les Malvinas a començaments dels vuitanta, i així i tot va desafiar Margaret Thatcher, amb les conseqüències ja sabudes”.

A més d'apel·lar a l'avarícia dels imperis, l'Essequibo va ser la causa de l'última gran crisi diplomàtica entre els Estats Units i la Gran Bretanya, quan el 1895 el president nord-americà Grover Cleveland va enviar una carta a Londres

invocant la doctrina Monroe, que dictava que qualsevol intervenció política per potències estrangeres a les Amèriques seria considerada com un acte hostil per Washington.

Aleshores la disputa territorial entre l'imperi britànic i Veneçuela ja durava més de mig segle, i els Estats Units pressionaven Dow-

La disputa sobre les fronteres del que avui és Guyana va causar un greu conflicte entre Londres i Washington

ning Street perquè acceptés la seva mediació, sota el principi que tant l'Amèrica Central com Sud-amèrica eren la seva àrea d'influència. Però Londres, orgullosa, va al·legar que la doctrina Monroe era contrària al dret internacional, a la qual cosa Cleveland va respondre anant al Congrés per proposar la creació d'una comissió que resolgués la disputa entre

Veneçuela i la llavors Guaiana Britànica, i advertint que les seves decisions serien implementades “pels mitjans que fossin necessaris”, una amenaça implícita de l'ús de la força.

Al final, el Regne Unit, que ja tenia bastant d'embolic amb la guerra dels bòers, va acceptar a contrària un arbitratge independent, que va dictaminar una decisió que li va ser molt més favorable del que esperava, ja que respectava en línies generals la frontera tal com havia estat dibuixada al seu dia per l'alemany Robert Schomburgk, empleat de l'imperi britànic. La Gran Bretanya havia fet seva la colònia el 1814, arran d'un tractat amb els Països Baixos, i només hi va renunciar el 1966.

El 1962, en plena guerra freda, i preocupat per un hipotètic avanç comunista a l'Amèrica Llatina i la possible caiguda de Guyana sota l'esfera d'influència soviètica, el president John Kennedy va preveure animar tant Veneçuela com el Brasil a perseguir les seves ambicions territorials a la regió, però la iniciativa no va prosperar i l'any següent va morir assassinat a Dallas.

Veneçuela reclama la sobirania sobre la zona en disputa des de la seva independència el 1811, ja que estima que el riu Essequibo és la frontera natural. Últimament, en vista de la greu situació econòmica, s'han establert a la zona nacionals d'aquest país que conviuen amb una població nativa de parla anglesa i cultura guyanesa. Tot i que es tracta d'una excolònia britànica, els lligams polítics, econòmics i culturals amb l'antiga metròpolis han desaparegut gairebé completament, i Guyana mira cap als Estats Units i el Carib.

El polític i aventurer britànic sir Walter Raleigh va afirmar al segle XVI que havia trobat El Dorado a la boca del riu Orinoco, que avui és Veneçuela, i per demostrar-ho va muntar una desafortunada expedició en què va morir el seu fill.

La recerca d'aquell paradís continua, amb alguns individus disposats a qualsevol cosa. El petroli val tant com l'or.●

Condemna de 148 milions a Giuliani per les mentides del robatori electoral

FRANCESC PEIRÓN
Nova York. Corresponsal

La gran mentida del robatori electoral difosa per Donald Trump li costarà 148 milions de dòlars a Rudy Giuliani, un dels seus sequaços més actius i perseverants en la fabricació de l'intent d'anul·lar la voluntat ciutadana el 2020.

El que va ser un dia “l'alcalde d'Amèrica”, persona de l'any de la revista *Time* el 2001 pel seu (suposat) lideratge a Nova York després dels atemptats de l'11-S, i

avui advocat de Trump caigut en desgràcia i totalment desprestigiat, va ser condemnat divendres pel jurat a pagar aquesta quantitat com a indemnització a dues funcionàries electorals a qui repetidament i amb falsedats va acusar de frau i d'haver manipulat les urnes a l'estat de Geòrgia.

Els vuit integrants del jurat van concedir divendres a Ruby Freeman i la seva filla, Wandrea Shaye Moss, aquesta suma de prop de 150 milions després de quatre dies de vista oral a Washington. Durant el judici, les dues dones van testificar que

Giuliani va mentir en suport de l'expresident amb falsedats sobre el robatori electoral fent servir proclames que contenien un torrent d'acusacions racistes (elles són afroamericanes) i amenaces violentes contra totes dues, cosa que va convertir les seves existències en un suplici.

Quan va sortir de la sala, Giuliani va continuar mentint. Va dir que el judici no havia estat just perquè no havia pogut presentar proves per a la seva defensa, cosa incorrecta perquè, en tot cas, totes les proves han quedat desvirtuades i rebutjades per altres tri-

bunals.

També va justificar que no va declarar a la sala perquè sap que la jutgessa Beryl Howell, en vista del mínim error, el podia enviar a la presó. “Té fama d'això”, va afegir. Sembla clar que no va declarar perquè, fora de la sala, va insistir a repetir les mentides sobre les dues dones i això, sota jurament, li podia sortir car.

Apel·larà amb l'objectiu d'aconseguir un resultat “més just” i aquest recurs, va sostenir, encara facilita més el que va qualificar d'indemnització “absurda com la resta del procés”. Si alguna cosa està clara és que, tret que Trump surti al rescat, hi ha molts dubtes que Giuliani pugui atendre el pagament, fet que podria fer que patís altres conseqüències. És cert, tot i això, que algú li

ha estat finançant la defensa.

“Les mentides que va dir Giuliani han canviat les nostres vides. Aquests dos últims anys han estat devastadors”, va explicar Moss una vegada coneguda la

Dues funcionàries van patir constants amenaces després de la falsa acusació de frau de Giuliani

decisió. “Tots els diners que ens donin mai repararan el que hem patit. Trobo a faltar casa meua, els meus veïns, i trobo a faltar el meu nom”, va lamentar la seva mare.●

LA FI D'UNA ERA

ASIER VERA
GUATEMALA

El Carib vol alliberar-se de les últimes cadenes de l'Imperi Britànic

La mort de la reina Elisabet II ha revifat el moviment republicà en diversos països de la regió

“A rei mort, rei nou” és un refrany que no comparteixen alguns països del Carib que, després d'independitzar-se en el seu dia de l'Imperi Britànic, ara aspiren a convertir-se en repúbliques i desprendre's així dels seus llaços amb la Corona anglesa. La mort de la reina Elisabet II ha despertat un sentiment republicà en algun dels catorze regnes de la Mancomunitat de Nacions (Commonwealth), on el nou monarca Carles III ja exerceix com a cap d'estat. Es tracta d'antigues colònies britàniques que van optar per la monarquia constitucional després d'assolir la seva independència, però algunes fa temps que es plantejen canviar de règim, sobretot algun dels nou països de la Commonwealth que són a Amèrica. El seu objectiu és aconseguir la sobirania absoluta i alliberar-se així de les últimes cadenes que els uneixen a un imperi que va traslladar milions d'esclaus de l'Àfrica cap al Carib entre els segles XVI i XIX.

L'últim país que va fer aquest pas va ser Barbados, el Parlament del qual va destituir la llavors reina Elisabet II com a cap d'estat i es va proclamar una república el 30 de novembre del 2021. Era la primera vegada en gairebé tres dècades que una monarquia de la Commonwealth optava per destituir la reina, i es convertia així en la república parlamentària més jove del món. Prèviament ho havien fet l'illa de Maurici el 1992, Guaiana el 1970, Trinitat i Tobago el 1976 i Dominica el 1978. D'aquesta manera, l'illa caribeny va tallar de soca-rel la relació amb la monarquia britànica després de patir més de 200 anys de vassallatge, encara que ja era independent des del 1966. La normalitat de la decisió va ser tal que el llavors príncep Carles va participar en la presa de possessió de la governadora general de Barbados, Sandra Mason, com a nova presidenta. Això no impedeix que segueixi formant part de la Commonwealth, de la qual formen part catorze països descolonitzats després de la Segona Guerra Mundial.

Projecte

En l'acte de proclamació de Carles III, el líder d'Antigua i Barbuda va anunciar un referèndum

La mort d'Elisabet II ha revifat el moviment republicà en alguna d'aquestes antigues colònies britàniques del Carib, com a Antigua i Barbuda. Tot just signar la proclamació de Carles III com a nou rei d'Anglaterra, el primer ministre d'aquest país, Gaston Browne, va fer un pas de gegant per expulsar-lo del país caribeny. Va anunciar que, en un termini de tres anys, es podria celebrar un referèndum per decidir si segueix els passos de Barbados i es converteix en una república presidencialista o si el país continua unit a la monarquia britànica. Antigua i Barbuda es va independitzar del Regne Unit el 1981, tot i que, igual

que altres països de la regió, va decidir mantenir la reina (i ara Carles III) com a cap d'estat fins que la població decideixi.

Un altre país caribeny que té previst consultar la població en un referèndum és Jamaica. És una proposta del governant Partit Laborista que va anunciar el primer ministre, Andrew Holness, amb motiu de la celebració dels 60 anys de la seva independència de l'Imperi Britànic el 6 d'agost passat. Aquell dia va revelar que la seva administració està treballant per aconseguir un canvi de l'estatus polític del país de cara a les eleccions del 2025, i que per això ha creat un comitè per supervisar el procés de canvi constitucional. Però Jamaica no es conforma amb deixar anar el llast de la monarquia, sinó que el govern va anunciar l'any passat que té plans per exigir una compensació al Regne Unit per haver portat a la força uns 600.000 africans per treballar com a esclaus a les plantacions de canya de sucre i banana.

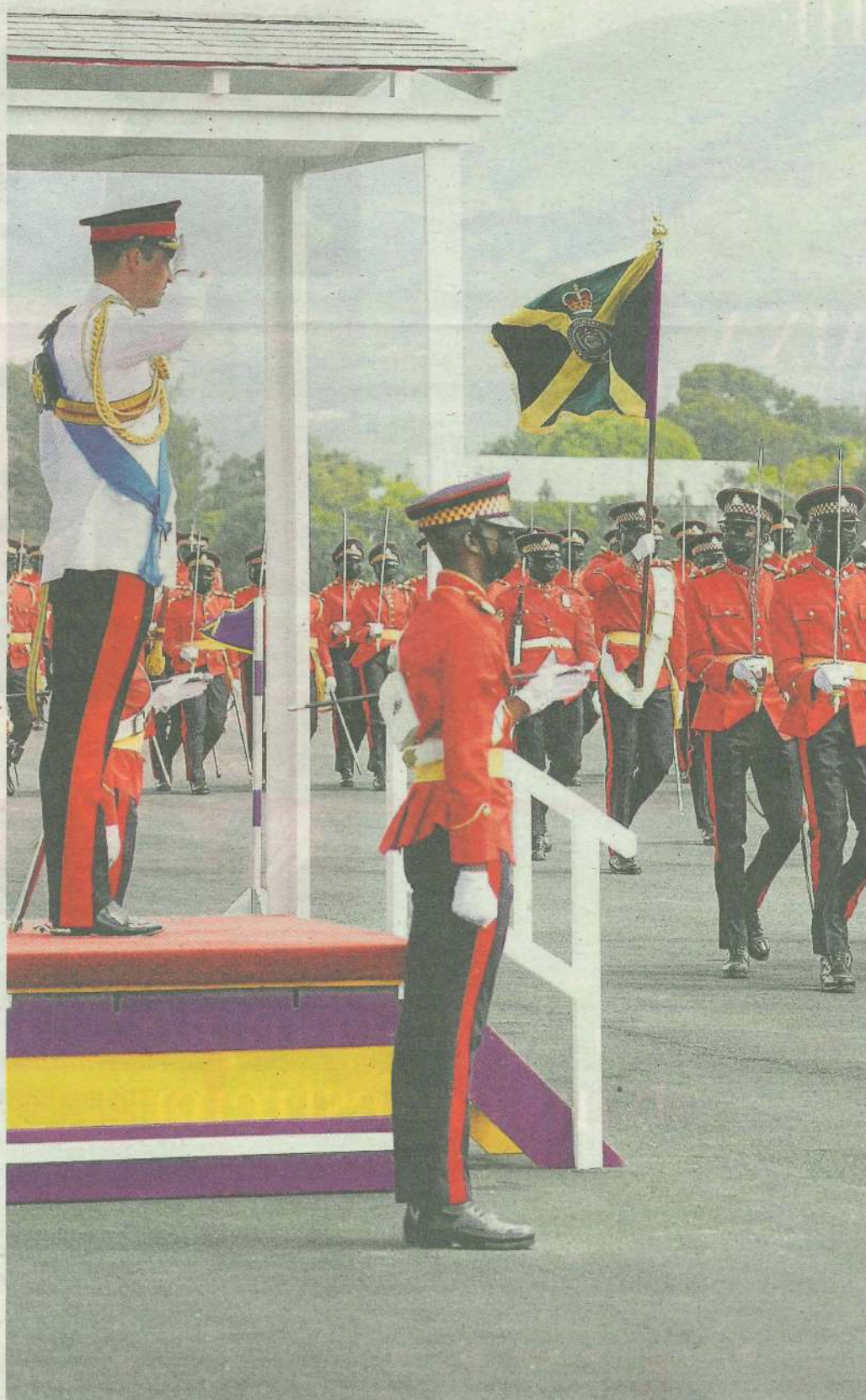
Indemnització

Jamaica demana també compensacions al Regne Unit pels 600.000 esclaus

La flama del republicanisme també està encesa a Saint Vincent i les Grenadines, independitzat del Regne Unit el 1979. El seu primer ministre, Ralph Gonsalves, va proposar el mes de juliol passat celebrar un referèndum “abans de final d'any o a principis del pròxim” perquè el poble decideixi si vol reemplaçar el monarca britànic com a cap d'estat. “Tinc l'esperança que, a la meua vida, tots o la majoria dels països independents del Carib passin d'un sistema monàrquic a un de republicà”, va recalcar.

Altres països caribenys on també han sorgit moviments per abolir la monarquia són les Bahames, Belize, Grenada, Saint Kitts i Nevis o Saint Lucia. En el cas de les Bahames, que va estar sota el domini britànic fins al 1973, el primer ministre, Philip David, va aprofitar l'acte de signatura al llibre de condols per la mort de la reina Elisabet II per insistir que continua al seu programa de govern la intenció de fer un referèndum per declarar la república. A Belize, que va ser l'últim país d'Amèrica a declarar la independència, el 1981, s'ha reservat una partida dels pressupostos per crear una comissió que supervisi el procés de canvi constitucional en un país on apareix la imatge de la reina Elisabet II als bitllets de dòlar.

Aquest sentiment antimonàrquic el resumeix així el director d'estudis de Llatinoamèrica i el Carib de la Universitat d'Emory en una entrevista amb la BBC: “Hi ha alguna cosa simbòlicament incòmoda en el fet que una democràcia majoritàriament negra tingui com a cap d'estat un membre de la família reial britànica, que durant segles ha colonitzat aquests territoris i els va poblar amb esclaus africans per produir sucre i rom destinats al consumidor metropolità”.

El príncep Guillem en una visita oficial a Jamaica el març passat. GETTY

VISIÓ
PERIFÈRICA

Lluís Uría

A les armes, ciutadans!

El patriotisme és estimar el teu país, el nacionalisme és detestar el dels altres”, va dir una vegada el general De Gaulle. És una màxima que ha fet fortuna, però que amb prou feines oculta el fet que la frontera que separa els dos conceptes és extremadament fina i porosa. La Història demostra que tard o d'hora la pàtria s'acaba cobrant en sang –la dels seus propis fills i la dels adversaris– el tribut de lleialtat i amor que exigeix. Un aspecte que els himnes nacionals, sobretot els més antics, molts dels quals compostos als segles XVIII i XIX originalment com a cants patriòtics i de guerra, no es refrenen de recordar. Les seves lletres parlen de mort i violència, si no reflecteixen un odi anyenc i visceral.

La revisió sempre genera vius debats. No hi havia cap aversió explícita a l'antiga potència colonial, França, al fins ara vigent himne nacional del Níger –*La Nigerienne*–, no en va haver estat compost el 1961, després de la independència, per un francès, Maurice Albert. Més aviat al contrari, hi havia un vers particularment odiós per als nigerins en què semblava lloar-se la benevolència de l'antiga metròpolis: “Sentim-nos orgullosos i agraïts per aquesta llibertat nova”, deia.

Ja no. El dia 22 l'Assemblea Nacional del Níger va aprovar per unanimitat un nou himne –*L'honor de la pàtria*– en què l'agraïment a l'antic explotador ha desaparegut i pel qual s'intenta fomentar el patriotisme de la població: “Encarnem el valor i la perseverança, i totes les virtuts dels nostres dignes avantpassats – diu ara–, guerrers intrèpids, determinats i orgullosos, defensem la pàtria al preu de la nostra sang”. Si l'himne anterior era més aviat pacifista, aquest últim reprèn la tradició bel·licosa dels cants nacionals.

A diferència del Níger, a Algèria l'himne nacional –*Kassaman*, compost el 1955 pel militant nacionalista Moufdi Zakaria des de la presó d'Alger– és més aviat poc amable amb França, que és citada explícitament –una cosa extrema-

Els himnes nacionals, hereus en gran part de cants patriòtics i de guerra compostos als segles XVIII i XIX, són un destil·lat de violència i, fins i tot, odi. Les seves lletres desperten periòdicament agitades polèmiques

Representació de *La Marsellesa* amb l'espasa a la mà, per Gustave Doré (1870)

El Níger i Algèria acaben de revisar la lletra i ús dels seus himnes nacionals, marcats per la colonització

dament inusual– a la tercera estrofa: “Oh, França! El temps de les paraules s'ha acabat. L'hem tancat com es tanca un llibre. Oh, França! Ha arribat el dia en què retis comptes...”. Fins ara, aquesta controvertida estrofa era rarament sentida, ja que era d'ús més comú una versió reduïda del text que l'obviava. Curiosament, mentre que a Niamey s'hi esborrava el passat colonial del cant nacional, el president d'Algèria, Abdelmadjid Tebbun, firmava un decret que amplia la llista d'esdeveniments en què s'ha de sentir la versió integral de l'himne algerià, una

cosa que ha estat rebuda com una puntada de peu a París...

Als que han expressat algun tipus de protesta –prudent, la ministra francesa d'Exteriors, Catherine Colonna, ha considerat que aquesta decisió venia “a contratemps”–, se'ls ha recordat la violència que també tenyeix la lletra de *La Marsellesa*, cosa que no deixa de ser certa i és periòdicament objecte de debat a França, on hi ha els que consideren convenient adaptar l'himne a la realitat del món d'avui. I, en particular, estalviar als escolars de primària haver de cantar coses com: “Sentiu als camps bramar aquells ferotges soldats? Venen fins als vostres braços a degollar els vostres fills, les vostres companyes”; o el cèlebre pasatge: “A les armes, ciutadans! Formeu els vostres batallons! Marxem, marxem! Que una sang impura regui els nostres solcs!”.

Però hi ha alguna cosa més que violència a *La Marsellesa*. Hi ha un assenyalament de l'enemic. L'himne, compost a Estrasburg el 1792 pel capità Claude-Joseph Rouget de Lisle, va ser concebut com una cançó de guerra per a l'exèrcit del Rin, i els “ferotges soldats” a qui al·ludeix no són d'altres que els prussians reagrupats a l'altra banda de la frontera, dins de la coalició de les monarquies absolutes europees, per atacar la França revolucionària (el nom de *La Marsellesa* es deu al fet que la primera vegada que va ser sentida a París va ser casualment en les veus dels voluntaris marselesos que es dirigien cap al front).

Després vindria Napoleó a provar d'alliberar a matadegolla els alemanys de l'Antic Règim. Per això durant el temps previ a la unificació Alemanya va tenir com a himne oficiós una cançó patriòtica, *Des Deutschen Vaterland* (La pàtria dels alemanys), escrita pel poeta nacionalista Ernst Moritz el 1813, que covava una animadversió semblant en sentit invers: “Aquesta és la pàtria de l'alemany, on la ira aniquila les escombraries estrangeres, on cada francès es diu enemic, on cada alemany es diu amic”. La turmentada

història del país ha fet que l'himne contemporani *Das Deutschlandlied* (La cançó d'Alemanya) –instaurat el 1922, suspès després de la Segona Guerra Mundial i recuperat el 1952– es limiti a una sola estrofa, que parla d'unitat, justícia i llibertat. I se n'hagi eliminat l'inici que delectava els nazis: “Alemanya, Alemanya per damunt de tot...”.

Els cants patriòtics i l'ardor guerrer van tradicionalment de bracet. Tret d'un grapat de casos a tot el món en què l'himne, com en el cas d'Espanya, manca de lletra. I no per falta d'iniciatives. D'Eduardo Marquina a José María Pemán, passant per Marta Sánchez, l'últim segle hi ha hagut diversos intents –amb millor inspiració uns, amb patètics resultats d'altres– de dotar de contingut la *Marxa Reial*. Sense èxit. Composta originalment el 1761 com a *Marcha de Granaderos*, els seus aires castrens, tanmateix, la delaten.

PICTURE / GETTY

Alemanya demana perdó per les matances del seu passat colonial a l'Àfrica

Steinmeier honora els milers de morts de l'aixecament maji-maji a Tanzània

BERND VON JUTRCZENKA / PICTURE ALLIANCE / GETTY

MARÍA-PAZ LÓPEZ
Berlín. Corresponsal

Els últims quinze anys, Alemanya està conreant més la memòria històrica de les atrocitats cometes durant el seu passat colonial a l'Àfrica, una vergonya que va ser arraconada i oblidada per les dues guerres mundials i eclipsada per la brutalitat de l'Holocaust. Aquesta setmana, Alemanya ha demanat oficialment perdó pels abusos perpetrats per les tropes imperials del kàiser a Tanzània, en una cerimònia durant la visita oficial del cap de l'Estat alemany, Frank-Walter Steinmeier, a aquest país africà que va ser colònia alemanya entre el 1885 i el 1918. Aquest acte de contrició arriba després que Berlín admetés el maig del 2021 el genocidi perpetrat a Namíbia a principis del segle XX contra les tribus herero i nama.

"M'inclino davant les víctimes del domini colonial alemany, i com a president alemany, m'agradaria demanar perdó pel que els alemanys van fer aquí als vostres avantpassats", va dir Steinmeier el dimecres 1 de novembre davant el monument commemoratiu a Songea, ciutat del sud de Tanzània, a la regió que va ser escenari d'excessos fa poc més d'un segle. Entre el 1905 i el 1907, soldats alemanys van causar la mort d'entre 200.000 i 300.000 persones en la rebel·lió maji-maji de diversos pobles nadius

JOHN MACDOUGALL / AFP

Cranis per restituir
El president alemany, Frank-Walter Steinmeier, a la cerimònia a Songea (Tanzània) en què va demanar perdó

per les matances. A sota, cranis tornats a Namíbia el 2018. A l'època colonial, ossos i cranis d'africans van ser portats a Alemanya

per a estudis pseudocientífics, i molts continuen estant en dipòsits d'institucions culturals. Es treballa per identificar-los i tornar-los

de la zona, que es van aixecar contra el treball forçat a què els obligava la potència ocupant.

Els alemanys havien decidit plantar-hi cotó i els homes de les tribus havien de treballar a les plantacions, de manera que el conreu agrícola d'aliments va quedar en mans de les dones, que no donaven l'abast. I això, afegit a la sequera, va provocar fam i mort. A partir del 1906, per doblegar els combatents, els ocupants van arrasar pobles, van cegar pous i van cremar collites. Els caps de l'aixecament van ser executats.

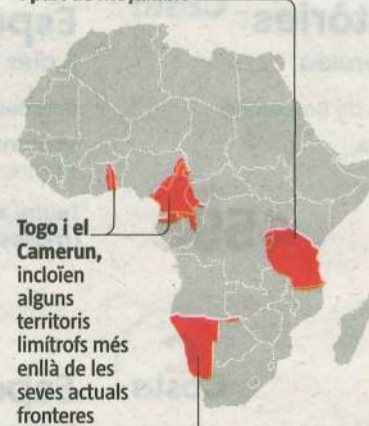
Steinmeier va parlar de Mbano, cap songea i líder de la rebel·lió, que el 1906 va ser penjat i decapitat pels alemanys amb

66 guerrers. "Amb vostès, em dolc pel líder songea Mbano i pels altres que van ser executats; qualsevol a Alemanya que sàpiga més sobre la història colonial alemanya ha d'estar horroritzat per la magnitud de la crueltat", va dir Steinmeier a descendents dels combatents. El president federal germànic va col·locar una corona de flors al parc Memorial de Songea.

L'imperi colonial alemany a l'Àfrica, més petit que el britànic i el francès, s'estenia per llocs separats entre si. L'anomenada *Deutsch-Ostafrika* (Àfrica Oriental Alemana), que incloïa les actuals Tanzània continental -és a dir, sense l'illa de Zanzibar-, Ruanda i Burundi més

L'imperi colonial alemany a l'Àfrica des del 1885 fins a la Primera Guerra Mundial

Deutsch-Ostafrika
(Àfrica Oriental Alemana)
Ocupava les actuals Tanzània (sense l'illa de Zanzibar), Ruanda, Burundi i part de Moçambic

Deutsch-Südwestafrika
(Àfrica del Sud-oest Alemana)
Ocupava l'actual Namíbia

LA VANGUARDIA

"M'inclino davant les víctimes del domini colonial alemany", va dir Steinmeier tot demanant perdó a Songea

un petit sector del que avui és Moçambic, va existir des del 1885 fins a la derrota d'Alemanya a la Primera Guerra Mundial. El 1919, en virtut del Tractat de Versalles, Alemanya va perdre aquesta i les altres colònies que controlava des de les mateixes dates: l'anomenada *Deutsch-Südwestafrika* (Àfrica del Sud-oest Alemana), a l'actual Namíbia; i alguns territoris als actuals països de Togo, Ghana i el Camerun. Tanzània es deia Tanganyika, nom que va conservar sota domini britànic fins a la seva independència el 1962, i fins que dos anys després es va fusionar amb Zanzibar i el país va passar a anomenar-se Tanzània.

Durant l'època colonial, ossos i cranis d'africans van ser portats a Alemanya a museus, universitats i col·leccions antropològiques, i alguns van ser utilit-

Berlín va admetre el 2021 com a genocidi la matança de 70.000 africans a Namíbia a principis del segle XX

zats per a experiments pseudocientífics. "Sé que hi ha famílies que esperen les restes dels seus familiars, que es troben a diversos museus d'Alemanya; les negociacions ens guiaran sobre com fer-ho bé", va dir el president Steinmeier el 31 d'octubre a Dar es Salaam, en roda de premsa amb la seva homòloga tanzana, Samia Suluhu Hassan.

Fa temps que polítics i activistes tanzans reclamen reparacions i la devolució de les restes humanes, però experts alemanys recorden que no és científicament senzill confirmar la identitat de les persones a qui van pertànyer els cranis i ossos. "Hem discutit això en detall i estem a punt per encetar negociacions i veure com arribem a un acord sobre el llegat colonial alemany", va afirmar la presidenta de Tanzània. No és clar fins on podria arribar la qüestió en matèria econòmica.

A Namíbia, després de tres restitucions de cranis i restes humanes (el 2011, el 2014 i el 2018) de persones de les ètnies herero i nama, Berlín va admetre fa dos anys i mig oficialment com a genocidi les matances que el seu exèrcit colonial va perpetrar contra aquests pobles. Entre el 1904 i el 1908, soldats del kàiser Guillem II van massacrar 70.000 persones (60.000 herero i 10.000 nama) en la repressió que va seguir l'aixecament de les dues tribus contra els colonitzadors, que els havien tret les seves terres i els prohibien posseir bestiar.

"Hem d'afrontar aquesta història perquè puguem construir junts un futur millor -va dir Steinmeier a Tanzània-. Aquesta és també la raó per la qual vaig venir a Songea; per emportar-me aquestes històries a Alemanya, perquè més persones al meu país puguin aprendre sobre aquesta història compartida".

La nova legislatura

CARLOTA GUINDAL
Madrid

L'equip més estret de Pedro Sánchez va posar fil a l'agulla des de l'agost per elaborar un text que defensés la constitucionalitat de l'amnistia, una condició inexcusable per aconseguir el suport d'ERC i Junts en la investidura del líder socialista. I un dels eixos del document que vol justificar l'anul·lació de les causes penals, comptables i administratives vinculades al procés ha estat l'equiparació amb els països de l'entorn. Els col·laboradors que han estat darrere de l'elaboració de la norma han recopilat 54 amnisties que s'han concedit a Europa des de la Segona Guerra Mundial.

L'exposició de motius de la proposició de llei orgànica d'amnistia "per a la normalització institucional, política i social a Catalunya" subratlla que el mecanisme de l'amnistia ha estat utilitzat nombroses vegades tant a Espanya com a la resta d'Europa. La defensa dels autors de la llei es fonamenta en el fet que aquesta mesura de gràcia, que no està regulada jurídicament a Espanya, ja s'ha aplicat, per exemple el 1977, després del final de la dictadura de Franco. I també en altres països.

Des que Sánchez va anunciar la voluntat d'aconseguir un acord amb els partits independentistes han estat moltes les veus que han posat en dubte la constitucionalitat de l'amnistia, ja que no està regulada a la Constitució, a diferència dels indults generals, que sí que estan expressament prohibits.

El text presentat aquesta setmana al Congrés dels Diputats per tramitar la llei d'amnistia defensa que països com ara Portugal, França o Alemanya han aplicat aquesta mesura. Entre els arguments que s'hi exposen es detalla que en alguns països europeus l'amnistia és constitucional, i en d'altres, s'han concedit amnisties en diversos moments de la seva història recent malgrat que no consta expressament a les seves cartes magnas.

El document que servirà de ba-

Alemanya va viure una onada de protestes per l'assassinat del líder estudiantil Rudi Dutschke el 1968

El PSOE defensa en la proposició de llei d'amnistia que a Europa s'ha aplicat mig centenar de vegades des de la II Guerra Mundial

Els veïns europeus també amnistien

se per tramitar la futura llei al Congrés posa com a exemples els textos constitucionals d'Itàlia, França o Portugal, que han aplicat l'amnistia en diverses ocasions. La més recent és la llei del 2 d'agost del 2023, de Portugal, que amnistia tots els joves d'entre 16 i 30 anys per la comissió de determinats delictes, amb motiu de la visita del papa Francesc a aquest país. També es detalla que per exemple a Itàlia es permet l'amnistia, però exigeix una majoria parlamentària de dues tercers parts.

En l'exposició de motius es

recull que hi ha altres normes constitucionals de països europeus que tot i que no esmenten expressament l'amnistia, com és el cas d'Alemanya, Àustria, Bèlgica, Irlanda o Suècia, "això no ha impedit que s'afirmés la seva constitucionalitat".

"Des de la Segona Guerra Mundial s'han promulgat més de mig centenar d'aquestes lleis als països esmentats considerant la mateixa doctrina que una amnistia és aplicable a l'Estat constitucional en circumstàncies d'especial crisi política", recull la proposició de llei. Així doncs, els

autors del text defensen que des de la perspectiva del dret de la Unió Europea, la institució de l'amnistia està "perfectament homologada".

La intenció en l'exposició de motius és justificar que l'amnistia està absolutament reconeguda i utilitzada a Europa. Un altre exemple de Portugal és l'amnistia dels delictes derivats de la revolució dels clavells, que va donar origen a la democratització del país. A França es van amnistiar el 1951 els col·laboracionistes amb el règim nazi de menys de 21 anys condemnats a penes de

menys de 15 anys. També hi ha hagut lleis d'amnistia a França referents a la guerra d'Algèria, després de la signatura dels acords d'Évian, que van afectar tant els combatents per la independència com els militars que hi van lluitar i fins i tot els que posteriorment es van rebel·lar contra el govern francès (1962, 1966, 1968 i 1982).

A Alemanya s'han aprovat lleis d'amnistia per beneficiar els participants en les protestes estudi-

Portugal va aplicar la mesura de gràcia sobre la revolució dels clavells, i França, per la guerra d'Algèria

ants (1968 i 1970), a més de la llei de concessió d'immunitat processal del 1949, la llei de dispensa de penes i multes i desestimació de processos penals i procediments sancionadors el 1954 o lleis d'impunitat del 1968 i el 1970. Així mateix, a Itàlia es va aprovar també en matèria de desordres públics i resistència a l'autoritat (1966, 1986 i 1990).

Fins i tot a Suïssa s'han promulgat dues lleis, un decret federal el 1955 que concedeix una amnistia parcial per violacions de les normes sobre preus màxims de porcs per a matança i un altre aquell mateix any, també d'amnistia parcial, per violacions de les normes sobre preus màxims del fenc.

Aquests exemples no fan referència només a amnisties per un canvi de règim, com sí que va ser la del 1977 pel pas de la dictadura a la democràcia espanyola, sinó utilitzades com a mecanismes per solucionar conflictes polítics i socials. Tot i això, i malgrat la justificació recollida en el text, els crítics de la llei, incloent-hi historics socialistes, adverteixen que en aquest cas el motor per amnistiar el procés no és per resoldre un conflicte a Catalunya ni per la convivència entre els catalans, sinó perquè Sánchez aconseguís, com així ha estat, ser investit president del Govern espanyol amb el suport dels partits independentistes. ●

BARCELONA TRIBUNA

Amics del País | 1822-2022
Societat Econòmica Barcelonèsca d'Amics del País

Ens plau convidar-vos a la conferència-col·loqui

Parlem de ciutats, parlem de Barcelona

amb la Sra. **Maria Buhigas**, arquitecta en cap de l'Ajuntament de Barcelona

L'acte serà presentat per **Miquel Roca i Junyent**, president de la Societat Econòmica Barcelonèsca d'Amics del País, i el col·loqui serà moderat per **Enric Sierra**, periodista de La Vanguardia

L'acte tindrà lloc el **dimarts 28 de novembre**, a les 19 h, al **Caixafòrum Macaya**, Passeig de Sant Joan, 108

Escaneja el codi QR per a la inscripció.
Informació al telèfon **93 295 63 48**
o bé al correu electrònic secretaria@barcelonatribuna.com
Data límit d'inscripció: **dilluns, 27 de novembre de 2023**, a les 14 hores

amb la col·laboració de:

LA VANGUARDIA

Fundació 'la Caixa'

AED

amb el suport de:

Agbar

ZF

hazte socio:
902 15 15 07
www.msfs.es

VISIÓ
PERIFÈRICA

Lluís Uría

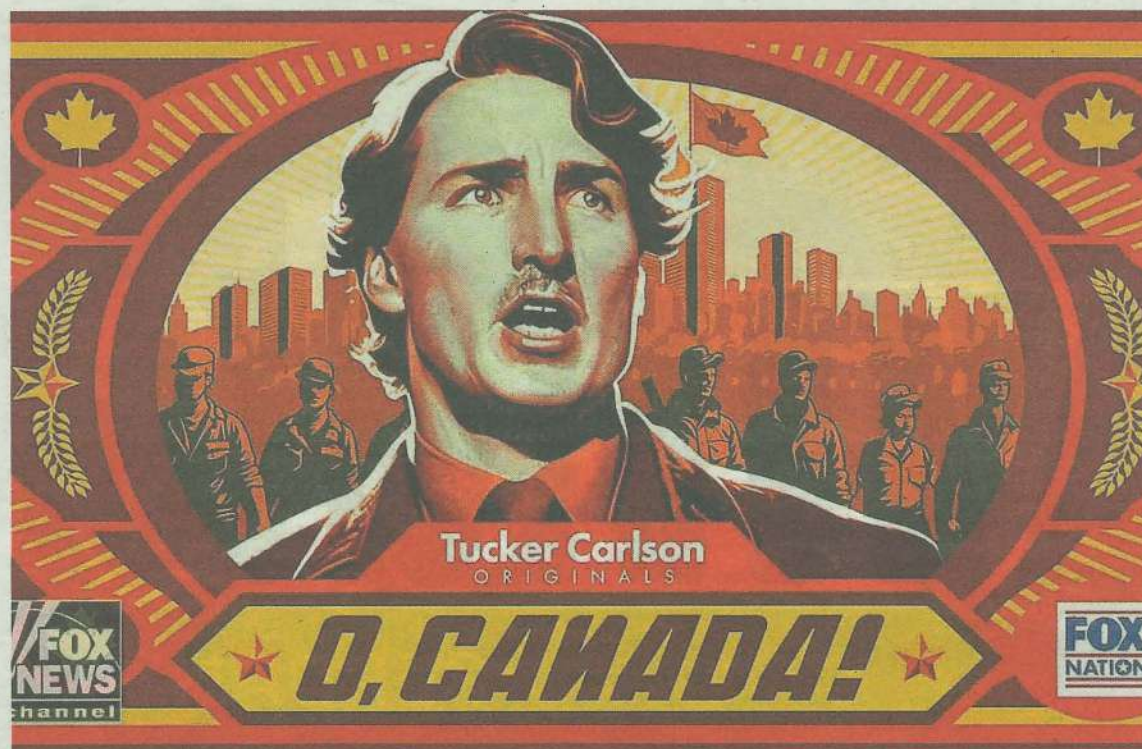
Menteix-me i digue'm que m'estimes

Abans de ser fulminantment acomiadat de Fox News TV per Rupert Murdoch a l'abril, el que havia estat comentarista estrella de la cadena, Tucker Carlson, havia ultimat un presumpte documental en què cridava a envair militarment el Canadà per "alliberar" el país veí del règim "totalitari" del liberal primer ministre Justin Trudeau. El seu pecat? Haver imposat severes restriccions per la pandèmia de la covid. El documental –a la caràtula, d'aires soviètics, en què apareixia Trudeau amb un bigotet vagament hitlerià– no va arribar a veure mai la llum, la seva emissió va ser suspesa arran de l'acomiadament del seu sulfurós autor. Però segurament la idea va alegrar el seu admirat Donald Trump, que mentre va ocupar la Casa Blanca va mantenir unes relacions execrables amb el mandatari canadenc.

Antivacunes abonat a totes les teories de la conspiració, conegut per la seva ideologia ultradretana, els seus comentaris racistes i arengues violentes, fervent trumpista i enverinat defensor que les eleccions del 2020 van ser un frau, al polèmic presentador la veritat no li va importar mai un rave. Tampoc a Fox News TV, d'altra banda. Ni als seus seguidors. Fa tres anys, una jutgessa federal –Mary Kay Vyskocil, nomenada precisament per Trump– va absoldre Carlson i la cadena en una demanda per difamació fent seva la tesi de la defensa segons la qual el tenor general del programa deixava clar a qualsevol telespectador avisat que els seus comentaris eren "exageracions" que no es basaven necessàriament en "fets reals".

L'extrema polarització política als Estats Units deu molt a Fox News TV i altres mitjans de comunicació semblants de l'òrbita republicana –amplificats per les xarxes socials–, en què les falsificacions i les mentides descarades són moneda corrent. L'escriptor Honoré de Balzac, que jutjava críticament la deriva sectària de la premsa francesa al segle XIX, va anticipar aquest escenari a la seva novel·la *Illusions perdudes* (il·lusions perdudes) del 1837: "Un diari és una botiga on es ve-

Amb cada imputació judicial creix la popularitat de Trump entre els republicans als EUA; mentrestant, a Rússia, Putin manté un elevadíssim suport, malgrat la guerra d'Ucraïna. L'engany i la manipulació són les seves principals armes.

Caràtula de presentació del documental de Tucker Carlson per a Fox News TV sobre el Canadà

Les mentides més barroeres són cregudes a ulls clucs per una opinió prèviament entregada

nen al públic paraules del color que aquest desitja. Si existís un diari dels geperuts, demostraria nit i dia la bondat, la necessitat dels geperuts. Un diari ja no està fet per il·luminar, sinó per afalagar les opinions".

Si aquests mitjans triomfen, es deu a la indiferència de gran part de l'opinió pública, per a qui la veritat ha deixat de ser un valor i els fets han perdut el seu caràcter incontrovertible. Tancats en bombolles socials immunes a tota influència exterior, acostumats a llegir i escoltar només allò que confirma les nostres opini-

ons i prejudicis, la veracitat de la informació ha deixat d'importar. Les mentides més barroeres són cregudes a ulls clucs per una ciutadania prèviament entregada. Digue'm que m'estimes encara que sigui mentida, com diria Johnny Guitar...

Per això Donald Trump, processat ja en quatre ocasions, acusat de delictes tan greus com l'intent de revertir de manera fraudulenta el resultat de les urnes a les eleccions presidencials del 2020, manté una popularitat incòlume en el camp republicà. Més encara, a cada imputació creixen els seus suports: un 63% dels electors republicans desitgen avui que Trump torni a presentar-se el 2024, segons un sondeig d'Associated Press-NORC d'aquesta setmana, quan a l'abril eren un 55%. Que, mentrestant, l'expresident –que insisteix en les seves mentides i insulta jutges i fiscals– pugui ser jutjat i

condemnat a presó no sembla treure'ls el son. I menys encara els porta a fer-se preguntes.

El seu admirat Vladímir Putin ho té molt més fàcil encara. El president rus no ha d'ocupar-se de la justícia –que controla– ni de partits d'oposició o mitjans independents, perseguits i apaivagats com en els bons vells temps de l'URSS. Els mitjans oficials martellegen la ciutadania amb proclames nacionalistes i bel·licistes, en què Occident és presentat com el gran malvat, i l'agressió contra la veïna Ucraïna, com una *operació especial* de legítima defensa.

Al darrere de la propaganda oficial, les conseqüències de la guerra comencen a fer-se evidents també per als russos. Els seus soldats moren a milers (una investigació independent dels mitjans Meduza i Mediazona xifra el nombre de russos morts entre l'inici de la guerra i el maig en 47.000, tres vegades més que els deu anys de la guerra de l'Afganistan de 1979-1989) mentre l'economia es degrada a causa de les sancions internacionals i l'esforç bèl·lic: les despeses en defensa s'emporten ja més d'una tercera part del pressupost (5.590 milions de rubles el primer semestre

d'aquest any, un 37,3% de la despesa, segons un document oficial obtingut per Reuters), cosa que ha forçat el Govern a fer retallades en educació i sanitat. Però res d'això no sembla fer efecte en la popularitat de Putin. L'últim sondeig del Centre Levada, del juliol, situa el suport ciutadà al president rus en un rotund 82%.

El 2024 els dos homes, un al Kremlin, i l'altre, a la Casa Blanca altra vegada, podrien tornar a trobar-se i reviure la complicitat d'altres temps. Això obligaria a remenar de nou les cartes de la guerra d'Ucraïna. I a enfrontar, potser, altres fronts de conflicte. Perquè la invasió del Canadà era una ximpleria de Tucker Carlson, però cada vegada hi ha més veus al Partit Republicà que, per combatre el tràfic de fentanil cap als Estats Units –on causa 100.000 morts a l'any–, proposen ni més ni menys que intervenir militarment Mèxic... Segur que l'opinió pública americana ho compra.

VISIÓ
PERIFÈRICA

Lluís Uría

Sedició a l'americana

Enrique Tarrío, *Henry* per als camarades, va néixer fa 39 anys a Miami en el si d'una família d'origen cubà i es va criar al barri de Little Havana, formiguer de l'exili anticomunista. Condemnat el 2005 i el 2013 per delictes comuns menors, s'havia reconvertit en petit empresari –propietari d'un negoci de samarretes amb lemes ultrs– quan es va integrar a l'organització d'extrema dreta Proud Boys (nois orgullosos), un grup ultranacionalista i xenòfob de mascles bevedors, homòfobs i misògins que practiquen l'acció violenta contra els grups esquerrans. A finals del 2018, es va erigir en el seu líder.

Què feia un *moreno* –els seus mateixos advocats n'han destacat els orígens afro-cubans– en una banda de supremacistes blancs és alguna cosa que hauria de contestar la psicologia. Les idees extremistes el van acostar, en tot cas, a Donald Trump, i se'n va convertir en un fervent partidari. Els Proud Boys es presentaven a si mateixos com els seus *soldats*.

Força de xoc de l'assalt al Congrés dels Estats Units el 6 de gener del 2021, que tenia per objectiu avortar la proclamació de Joe Biden com a president, els principals dirigents dels Proud Boys han estat condemnats a elevades penes per la participació en l'intent de cop. La condemna més severa va recaure, el 5 de setembre, en Enrique Tarrío, considerat pel jutge com “el principal líder de la conspiració”: li van caure 22 anys de presó per “conspiració sediciosa”. Tarrío no va participar personalment en l'assalt, ni tan sols era a Washington sinó a Baltimore (havia estat expulsat de la ciutat dos dies abans per cremar una pancarta de *Black Lives Matter*), però va organitzar i va dirigir els seus a través de missatges encriptats.

Al Codi Penal dels Estats Units, el delictes de “conspiració sediciosa” (títol 18, secció 2.384) és definit com la conjura de dues o més persones per “enderrocar, suprimir o destruir per la força el Govern dels Estats Units, o fer-li la guerra, o oposar-se per la força a la seva autoritat, o

La justícia dels EUA ha imposat severes penes de presó als responsables de l'assalt al Capitoli del 6 de gener del 2021, condemnats per “conspiració sediciosa”. Trump ha promès que els perdonarà si és reelegit president el 2024

L'exlíder del grup d'ultradreta Proud Boys Enrique Tarrío el 2019 a Portland

NOAH BERGER / LAPRESSE

Els líders dels grups Proud Boys i Oath Keepers han estat condemnats a 22 i 18 anys de presó

impedir, obstaculitzar o retardar per la força l'execució de qualsevol llei, o apoderar-se, prendre o tenir per la força qualsevol propietat dels Estats Units contra l'autoritat”. Juntament amb Tarrío, altres dirigents dels Proud Boys han estat condemnats pel delictes, amb penes que oscil·len entre 15 i 18 anys de presó.

Abans de conèixer la condemna, Tarrío es va disculpar, va dir que se sentia “profundament avergonyit” i va demanar clemència. El seu advocat va dir que no era més que “un patriota equivocat”... Però el penediment, sincer o

impostat, no li va servir de res.

Qui no va demanar perdó va ser Stewart Rhodes, exmilitar de 58 anys i fundador d'un altre grup extremista, els Oath Keepers (defensors del jurament), condemnat al seu torn a 18 anys de presó pel mateix delictes (com també tres membres més d'aquesta milícia). “Soc un presoner polític, el meu únic delictes ha estat oposar-me als que volen destruir al meu país”, va proclamar. El dia de l'assalt, Rhodes també es va mantenir fora del Capitoli, però dirigia els camarades per telèfon.

Un total de 1.150 persones han estat processades als Estats Units pels fets del 6 de gener. La majoria es van declarar culpables i, dels que es van arriscar a anar a judici, només dos han estat absolts. Els capitosts dels dos principals grups organitzats han rebut penes exemplars. Això no vol dir que tots els as-

saltants fossin militants d'aquests grups, ni de bon tros. Una anàlisi de la Universitat de Chicago calcula que no eren més que un 14%, mentre que la gran majoria eren *sediciosos espontanis*. Contràriament al que se suposava, entre aquests hi abundaven persones de classe mitjana, des de petits homes de negocis a metges, advocats o arquitectes..., convençuts que Biden havia robat les eleccions i que la violència per restaurar Trump a la Casa Blanca era del tot legítima.

L'expresident dels EUA estava darrere de la conspiració, més enllà de denunciar repetidament un frau electoral que no va existir i excitar el mateix dia 6 la ira dels partidaris? De moment, l'acusació que pesa contra ell, per part del fiscal especial de Washington i per què serà jutjat a partir del març de l'any que ve, no va més enllà d'aprofitar l'assalt al Capitoli per provar d'aturar la certificació de la victòria de Joe Biden, fet que es traduiria en delictes de frau i obstrucció, però no de sedició. L'existència d'un vincle directe amb els assaltants encara s'ha de demostrar.

Mentre la justícia va fent el seu camí, Trump avança també pel que fa al seu per intentar tornar a la Casa Blanca a les eleccions presidencials del 2024. Una cosa que no podrà fer l'admirador Jair Bolsonaro, que el 8 de gener va instigar un assalt mimètic contra el Congrés del Brasil amb el mateix objectiu de revertir els resultats electorals. Més de 1.300 persones estan encausades pels fets i les primeres penes pronunciades pel Tribunal Suprem Federal, el 14 de setembre, han estat tan severes com als Estats Units: de fins a 17 anys de presó. A diferència del nord-americà, tanmateix, l'expresident brasiler –que podria ser jutjat com a instigador d'un cop d'Estat militar– ja ha estat inhabilitat fins al 2030.

Donald Trump ha promès que si recupera la presidència dels EUA –cosa que no és, gens ni mica, una quimera–, el primer que farà serà concedir el “perdó total” a la majoria d'implicats en l'assalt al Capitoli. Nascut en una família catòlica, Enrique Tarrío ja deu estar posant espelmes a la Verge de la Caritat del Cobre...

VISIÓ
PERIFÈRICA

Lluís Uría

La nova rebel·lió 'bòer'

Una nova línia de ruptura s'està forjant a Europa a propòsit de la lluita contra el canvi climàtic, que amenaça d'enfonsar la fractura entre el món rural i el món urbà, i convertir-se en un nou camp de batalla política. Els camperols estan descontents, irritats, pels sacrificis que comença a exigir la transició ecològica. La revolta dels grangers holandesos ha mostrat una esquerda per la qual pretén col·lar-se l'extrema dreta europea: sense abandonar el seu discurs contra la immigració –pràcticament exhaurit, una vegada està sent assumit per un nombre creixent d'actors polítics–, s'ha llançat a buscar un nou graner de vots al camp.

Tots les mirades estan posades en els Països Baixos i la mobilització de protesta dels camperols neerlandesos contra les mesures del Govern per reduir les emissions d'òxid de nitrogen –amb una retallada de fins a un 30% dels caps de bestiar–, a fi de complir els compromisos internacionals de reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle. La moderna rebel·lió *bòer* –res a veure amb la protagonitzada pels seus avantpassats colonials a Sud-àfrica contra l'imperi britànic– s'arrossega d'algun temps ençà, però ha estat aquest any quan ha fet el salt a una dimensió política inèdita.

Empès pel descontentament rural, el conservador Moviment Camperol Ciutadà (BoerBurgerBeweging, BBB), liderat per Caroline van der Plas, va ser sorprenentment el partit més votat en les eleccions provincials del març, i al maig es va convertir en la primera força política del Senat, cosa que va contribuir a la caiguda, al juliol, del govern de coalició del liberal Mark Rutte. El BBB, molt crític amb la política mediambiental de la UE, ha adoptat també –oh, sorpresa!– un discurs antiimmigració.

A Europa i als Estats Units s'ha obert durant les últimes dècades una profunda divisió –social, cultural i política– entre les zones urbanes, integrades al nou món global, i les àrees rurals i industrials en declivi, que se senten damnificades per

Un nou esvoranc s'està obrint a Europa entre el món rural i el món urbà arran de les mesures contra el canvi climàtic. Els Països Baixos han mostrat l'esquerda. I la ultradreta europea s'ha posat a la recerca del vot camperol

Protesta d'agricultors neerlandesos: "El granger mereix respecte", diu l'eslògan

A França, Alemanya, Espanya... l'extrema dreta es llança a buscar el vot dels agricultors

la globalització i experimenten un acusat sentiment d'exclusió. Aquestes poblacions observen amb desconfiança els canvis socials i la nova realitat multicultural de les societats occidentals, davant la qual reaccionen aferrant-se als seus referents identitaris i el seu estil de vida tradicional.

Les forces populistes i d'extrema dreta proven des de fa temps d'explorar aquest sentiment d'abandonament –a través d'un discurs que el polítològ francès Dominique Reynié ha batejat com a "populisme patrimonial"–, a què arasa ha

afegit el front climàtic.

L'ascens del nacionalisme al Regne Unit, amb la victòria del Brexit al referèndum del 2016, i l'elecció de Donald Trump als EUA el 2017 –amb vots clarament oposats entre les grans ciutats i la resta– van ser una expressió d'aquest malestar. En tots dos casos, l'espantall de la immigració hi va tenir un paper important, però també el rebuig de les exigències climàtiques (que qüestionen els models econòmics vinculats a les energies fòssils). El conservador britànic Rishi Sunak, embarcat en una deriva ultra, ha endurit ara la política migratòria i ha posat el fre a les mesures mediambientals.

Un dels primers senyals d'envergadura d'aquest mar de fons va ser la revolta de les *armilles grogues* a França entre el 2018 i el 2019. No es va tractar estrictament d'una protesta camperola, però sí de l'expressió d'un malestar difús del

món rural i periurbà, castigat per la pèrdua d'activitat econòmica i el tancament de serveis públics. L'espurna que va desencadenar l'explosió va ser –no ho oblidem– una mesura mediambiental: la imposició d'una "taxa ecològica" sobre els carburants per finançar la transició energètica, després retirada.

El moviment de les *armilles grogues* va néixer al marge de tota estructura partidària i –malgrat els intents– no va arribar a convertir-se en una candidatura electoral. Però sí que va tenir una traducció política: l'ascens històric de l'extrema dreta en les eleccions presidencials i legislatives del 2022 (segons estudis demoscòpics, fins a un 53% de les *armilles grogues* va votar per candidatures d'ultradreta). La líder del Reagrupament Nacional (RN), Marine Le Pen, va prendre'n nota i ara ha decidit aixecar la bandera d'un "ecologisme del sentit comú", en defensa del mode de vida rural tradicional, davant l'ecologisme *hostil* que París i Brussel·les provarien d'imposar.

A l'altre costat del Rin, la ultradreta Alternativa per Alemanya (AfD), amb un discurs radicalment en contra dels estrangers i de la UE, ha aixecat així mateix l'estendard del climatoescpticisme contra la iniciativa governamental de prohibir la instal·lació de noves calderes de gas i fuel a partir de l'any que ve, cosa que l'ha disparat a l'alça en els sondejos. Mentrestant, a Espanya, el binomi camp-immigració ha estat adoptat per Vox, que en els pactes de govern autonòmics amb el PP s'ha assegurat les carteres d'agricultura i desafia les restriccions ecològiques.

Les eleccions del 22 de novembre als Països Baixos hauran de confirmar si la victòria ruralista de la primavera passada va ser un miratge o no. Els sondejos han retallat dràsticament les expectatives de vot del BBB, que fins a principis d'estiu anava al capdavant. Però, passi el que passi d'aquí deu dies, ja ha aconseguit posar sobre la taula les preocupacions i exigències dels agricultors. I de ben segur seran al debat de les eleccions europees del 2024.

El Papa cessa un bisbe de Texas, que era un dels seus grans detractors

ANNA BUJ
Ciutat del Vaticà. Corresponsal

Joseph E. Strickland, bisbe de Tyler, era un nom molt conegut al Vaticà. Aquest prelat, tot i que representa una petita diòcesi de Texas, ha adquirit notorietat els últims anys com un dels altaveus amb més pes dels detractors del

papa Francesc, admirador de Donald Trump i representant del sector ultraconservador als EUA que des de fa temps desafia el pensament del Pontífex, sobretot per les seves idees favorables al sector LGTBI a l'Església i a la pena de mort. A l'agost, el Papa ja va lamentar que un sector "reaccionari" de l'Església nord-americana apostés per fer

política en comptes de religió.

Des d'ara, Strickland també serà conegut per haver estat un dels bisbes que han esgotat la paciència de Bergoglio. El Vaticà va anunciar ahir, sense donar-ne més explicacions, que havia estat cessat com a líder de la diòcesi de Tyler i que serà reemplaçat de manera interina pel bisbe d'Austin, Joe Vásquez. És

un moviment poc habitual que el Papa opti per destituir un prelat. Normalment, quan hi ha un problema, és el bisbe qui presenta la renúncia i el Papa l'accepta, com va passar recentment amb un bisbe polonès la diòcesi del qual s'havia vist envoltada en un escàndol perquè un sacerdot havia mantingut una festa gai al seu apartament. A més, Strickland té 65 anys, deu menys de l'edat de jubilació.

A començaments d'any, el Vaticà havia iniciat una investigació a la diòcesi de Tyler, que va assegurar que ell no pensava

anar-se'n si el Papa no el feia fora, una cosa que finalment ha passat per recomanació dels encarregats d'aquesta investigació. Durant aquests anys, ha atacat el Papa per tots els motius, i fins i tot es va afegir a les acusacions contra el Papa de l'exnunci als EUA, Carlo Maria Viganò, que demanava la renúncia de Francesc pel seu suposat coneixement dels abusos del cardenal Theodore McCarrick. També va ser un dels pocs a defensar Frank Pavone, un altre bisbe ultraconservador, que va ser cessat per blasfem i desobedient. ●

Cultura

Una mirada a la història

Quan el carrer brama!

Protestes, motins, alçaments i aldarulls tenen nombrosos precedents a l'Espanya contemporània

JOAN ESCULIES
Barcelona

Viva el Rey y abajo el gobierno!". Som a Madrid, però no al carrer Ferraz enmig de les protestes i aldarulls dels contraris als pactes de Pedro Sánchez amb els partits independentistes. Ni tampoc en cap de les concentracions que el PP ha convocat per avui arreu d'Espanya. És 23 de març del 1766. Milers de madrilenys destrossen el mobiliari urbà al seu pas cap a la residència del marquès de Squillace. Acusen el primer ministre italià de Carles III de l'escassetat de pa i reclamen que al govern del rei només hi hagi espanyols.

"¡Viva España! ¡Muera la camarilla!". No, tampoc no som als voltants de la seu nacional del PSOE, sinó davant del Palau Reial d'Aranjuez. És 18 de març del 1808. El poble protesta per la política afrancesada de Manuel Godoy, favorit del rei. L'endemà Carles IV abdica en favor del seu fill Ferran VII. El primer ministre, atacat, insultat, ferit per la torba, acaba a la presó.

"Ambdós són motins populars, induïts per sectors de l'aristocràcia. Hi ha una confluència d'interessos, amb una retòrica nacional i contra la influència estrangera", explica a *La Vanguardia* l'historiador David Martínez Fiol. "Avui en diríem escarnis a les residències dels mandataris. Els moments són molt diferents, però el discurs ultranacionalista actual també es dirigeix contra un primer ministre, Pedro Sánchez", afegeix el professor d'Història de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Els motins i els avalots són comuns a la història contemporània d'Espanya, i a la seva capital en particular. Josep Burgaya, professor d'història i economia de la Universitat de Vic, assenyala a aquest diari que la diferència principal amb l'actualitat és que "aleshores els motivava sobretot la misèria econòmica, mentre que avui la reivindicació és del tot política". Sovint, però, la classe governant aprofitava el malestar per fer caure un partit, un govern o un monarca, tal com recull *El Madrid revolucionario y rebelde. Motines, golpes, revueltas y atentados* (2019) de l'escriptor Angel

Sánchez Crespo.

Al marge de les revoltes capitalines, n'hi ha hagut també en altres ciutats espanyoles. Sobretot a l'anticentre estatal per excel·lència, Barcelona. Entre el 1835 i el 1843 a la ciutat més poblada d'Espanya i en vies d'industrialització, amb les guerres carlines de fons, la recessió econòmica i la inestabilitat dels governs de torn, el descontentament impulsa diverses bullangues, considerades els primers aixecaments populars contra l'Estat liberal. *Roses de foc de Barcelona. Les*

trobes sistemàticament en molts períodes de la història d'Espanya. La Setmana Tràgica és total i descontrolada. La gent fa servir els mobles, les llambordes i el que sigui per fer barricades i cremar una seixantena d'esglésies", argumenta Martínez Fiol, autor de *La revolución de julio de 1909* (2019). Les classes baixes es rebel·len contra la mobilització de tropes per combatre al Marroc perquè no poden pagar la quota per quedar-ne exempts. La revolta anticlerical i antimilitarista deixa més

ons anticatalanistes. "¡Por España y para España, daremos hasta el último aliento de nuestra vida!". Barcelona, hivern del 1919. Militars i policies de paisà surten a perseguir, atonyinar i, en alguns casos, assassinar, joves catalanistes a la Rambla. "Aquest segment aplegat a la Liga Patriótica Española s'enfrontava amb l'incipient separatisme pel domini simbòlic i físic del centre de la ciutat", afirma Josep Pich, catedràtic d'Història de la Universitat Pompeu Fabra, que investiga aquests en-

"¡Viva el Rey y abajo el gobierno!", criden al moti de Squillace el 1766, i demanen només espanyols al govern

grans explosions d'ira de la capital catalana durant un segle (2023) palesa que les protestes periòdiques durant els segles XIX i XX van ser més norma que excepció. L'autor, el periodista Andreu Farràs, apunta que l'habitual era que aquesta ira tombés governs i afavorís cessaments o dimissions de ministres.

"La violència al carrer te la

"A la Setmana Tràgica la violència és total: la gent fa barricades amb mobles i cremen una seixantena d'esglésies"

de 160 morts i 140 ferits només a la capital catalana, prop de dues mil persones encausades, una seixantena de condemnades a cadena perpètua i una desena d'executats.

A més de les protestes contra els governs i amb ànim de canviar el règim de la Restauració, com la vaga revolucionària de 1917, a començament del segle XX proliferen les manifestaci-

"El 1919 a la Rambla militars i policies de paisà surten a perseguir i fins i tot assassinar joves catalanistes"

frontaments.

Però és a Madrid on aleshores tenen lloc les grans manifestacions contra l'intent d'aprovar el primer Estatut d'autonomia de Catalunya. La premsa madrilenya hi juga un paper rellevant. *El Liberal*, *El Heraldo de Madrid* i *El Imparcial* inicien una campanya anticatalanista que condueix al tancament de comerços i a una

Contra l'Itàlia. Una escena del moti de Squillace de 1766 en un quadre atribuït a Goya. Els madrilenys acusaven el primer ministre italià de Carles III de la falta de pa

1917, vaga general
Una imatge de la multitudinària rebuda el maig del 1917 a l'estació d'Atocha de Madrid als membres del comitè de la vaga revolucionària

AVUI
RECOMANEM
ÒPERA

NovAria munta una 'Madama Butterfly' amb vestuari de Josep Abril al Palau
Salvador Brotons dirigeix la flamant NovAria Filharmònia i el cor de la productora musical en aquest clàssic de Puccini. Els papers principals els interpreten Sarah Zhai Strauss (Cio-cio San) i Vicenç Esteve (Pinkerton), tots ells vestits pel modista català (18 h). /M. Chavarria

Més informació a:
www.lavanguardia.com/cultura

d'Espanya el més vistós és el control de la ciutat, no pas de l'àmbit rural. El domini del carrer és l'expressió de la modernitat", apunta Martínez Fiol.

Durant la dictadura franquista, la població espanyola va haver de callar. La transició, en canvi, va ser un període abonat perquè partits, sindicats i col·lectius dispersos es fessin sentir. Tant és així que la primavera del 1976 la revista *Triunfo* atribueix la frase "la calle es mía" a Manuel Fraga. Encara que el ministre de Governació de Carlos Arias Navarro no sembla que l'arribés a pronunciar mai.

Segons l'estudi *Violència política y movilizació social en la transició* (2009) d'Ignacio Sánchez-Cuenca i Paloma Aguilar, a la Comunitat de Madrid es fan un 21% de les manifestacions de l'any 1977, amb un 71% de la participació de la població. Al País Basc tenen lloc un 25%. Catalunya, en

"Dreta, extrema dreta i progressistes jacobins s'han mobilitzat quan el model centralitzat es posava en qüestió"

canvi, en veu només un 10% i un 55% de participació. La imatge d'una capital d'ordre i centrada en els negocis, la política i l'administració no es correspon, doncs, amb la realitat.

Tampoc no és novetat l'aparició de l'extrema dreta en el joc polític per dificultar l'avenç en el procés de democratització, generar inestabilitat i pressionar per tal que els partits frenin decisions polítiques contràries a la seva ideologia. L'estudi *La violència política de la extrema dreta durant la transició espanyola* (2012), de l'investigador Juan Manuel González Sáez de la Universitat de Navarra, així ho evidencia. Entre el 1975 i el 1982 la ultradreta assassina a Espanya més de mig centenar de persones.

Quin és, doncs, el fil que al llarg de dos segles uneix motins, avalots, insurreccions i la violència esmentats? Jaume Claret traça una hipòtesis per a aquest diari. "Quan la gent necessita expressar la seva disconformitat al carrer és que hi ha un problema d'intermediació i de qualitat democràtica". El professor d'Història de la Universitat Oberta de Catalunya planteja que "a mesura que una societat es reforça democràticament i els seus mecanismes d'intermediació funcionen, la gent es retira del carrer i deixa de ser l'àgora del malestar". Les protestes a Madrid d'aquesta setmana no apunten, però, que Espanya vagi en aquesta direcció. ●

manifestació de cent vint mil persones amb crits oposant-se a una hisenda catalana. "Nada de hacienda nacional mercedada, nada de privilegios tributarios".

Pich apunta que "les mobilitzacions de la dreta i l'extrema dreta, i del nacionalisme espanyol progressista jacobí, no han estat excepcionals quan s'ha qüestionat el seu model d'Espanya centralitzat i en vies d'uniformització". Del període de la Segona República, posa com a exemple la campanya de premsa i la mobilització popular, omplint places de braus madrilenys, durant els debats a les Corts per l'aprovació de l'Estatut d'autonomia del 1931.

Als anys trenta els carrers de moltes ciutats espanyoles bullen. Les protestes i les vagues, revolucionàries o no, són constants. El zenit de les mobilitzacions d'aquest període és el 18 juliol del 1936, quan una part dels militars surten de les casernes per prendre el carrer, i les forces revolucionàries i sindicals responen fent el mateix. "En la història contemporània

Els carrers de Madrid seran sempre nostres

■ "La mobilització política de la dreta d'aquests dies no espontània és un amotinament forçat amb les xarxes socials que es pot mirar com una versió descafeïnada de la violència que feien als anys trenta la CEDA i la Falange", assegura l'analista polític Josep Burgaya. "Més que buscar referents en el passat d'Espanya, però, la dreta històrica reproduceix els models de les hordes de Trump entrant al Capitoli i de Bolsonaro a Brasília". L'ús de les xarxes com a element mobilitzador, en canvi, sí que té precedents. El 15 de maig del 2011 van evidenciar el seu poder i el de Madrid per catalitzar i irradiar malestar a la resta d'Espanya. L'acampada multitudinària a la Puerta del Sol va generar el moviment dels indignats o del 15-M. Va ser la primera gran protesta que van promoure Facebook

i Twitter a l'Estat i es va encomanar amb rapidesa. Des d'aleshores, les xarxes són indispensables per convocar el descontent. Al marge de les manifestacions independentistes del 2012 en endavant, el 20 de setembre del 2017 se'n va palesar l'abast aplegant el separatisme davant el departament d'Economia intervingut per la Guàrdia Civil. Tumult? Concentració pacífica? Dos anys després, l'independentisme va tornar a sortir al carrer amb els aldarulls a la plaça Urquinaona, els talls de carreteres o la invasió de l'aeroport del Prat com a resposta a la sentència de l'octubre del 2019. Durant tres mesos, més d'un miler de persones, entre manifestants i policia, van resultar ferides a Catalunya. "Els ciutadans benestants que s'apleguen aquests dies davant de Ferraz recorden

els que es divertien a les nits barcelonines cremant contenidors, amb aquell un capritx revolucionari. No deixa de sorprendre que es pugui cridar 'Libertad' i 'Viva Franco' en una mateixa frase", sosté Burgaya. Pel professor de la UOC Jaume Claret, "és com si el procés madrileny anés un lustre tard respecte del català. Els aldarulls tenen un component important de lluita interna de les dretes i d'escapament de la frustració". Al procés, l'independentisme va popularitzar el lema "els carrers seran sempre nostres". Ara que els grups d'acció independentistes hivernen, l'historiador David Martínez Fiol diu que "és així el que els manifestants pretenen fer aquests dies a Madrid i sobretot els grups d'ultradreta: deixar clar a qui pertany el carrer. Només els falta cridar-ho en castellà".

VISIÓ
PERIFÈRICA

Lluís Uría

'Frankenstein' a Varsòvia

A Europa, qui més qui menys es reivindica com el bressol de la democràcia moderna. N'hi ha prou de desempolsegant velles lleis o institucions medievals –de quan els monarques encara no eren absolutistes i havien de fer front a límits i contrapesos– per sustentar una candidatura. Per aquests verals, sense anar gaire lluny, podem escollir entre els usatges a Catalunya, les Corts de Lleó o la llei Perpètua dels Comuns de Castella... Si estenguéssim la recerca a tot Europa, el catàleg hauria de començar forçosament per l'anyenc Parlament d'Anglaterra.

A Polònia, que també es presenta com un dels focus originals de les llibertats al continent, tenen el seu propi referent medieval: la *Neminem captivabimus*, una llei promulgada el 1433 per la qual ningú no podia ser empresonat sense un veredicta judicial vàlid. En tot cas, sense anar gaire lluny en el temps, el que sí que és cert és que Polònia va ser un dels primers països europeus a instaurar un règim parlamentari i de separació de poders anàleg als que coneixem avui. Ho va fer a través de la Constitució del 3 de maig del 1791, aprovada quatre anys després de l'americana (1787), però uns mesos abans de la francesa i amb gairebé una dècada d'antelació respecte a la Constitució de Cadis (1812).

La Carta Magna polonesa, que llavors s'estenia a l'antic ducat de Lituània, va tenir una fugaç existència: va sucumbir dos anys després, arran de l'annexament de la mateixa Polònia, amb la participació i la severa amputació del territori per part dels veïns, Prússia i Rússia.

L'encara primer ministre polonès, Mateusz Morawiecki, va publicar al maig un article en què reivindicava l'herència democràtica de la Constitució del 1791 i els seus principis fonamentals: "El dret, la llibertat i el cristianisme", cosa que no deixa de ser paradoxal, o directament hipòcrita, venint d'un dels màxims representants del partit –l'ultraconservador i nacionalcatòlic Dret i Justícia (PiS)– que més ha fet per adulterar i ero-

L'oposició democràtica polonesa, cohesionada al voltant del liberal Donald Tusk, es disposa a formar govern amb l'objectiu de contrarestar la deriva autoritària dels últims anys i restaurar l'Estat de dret. No li serà fàcil

El fins ara líder de l'oposició polonesa i futur primer ministre, Donald Tusk, en una imatge del 2017

El president Andrzej Duda, del nacionalista PiS, s'ha afanyat a nomenar 76 nous jutges

sionar la democràcia a Polònia, i en especial la independència judicial, fins al punt d'haver estat amonestat i sancionat per la Unió Europea.

Durant els últims vuit anys en el poder, la força política liderada pel populista Jaroslaw Kaczynski –vice primer ministre, però veritable home fort–, ha provat de controlar els mitjans de comunicació, coaccionar l'oposició i lligar de mans la justícia, amb un paquet de mesures que a la pràctica han sotmès el poder judicial. Aquests últims anys la Justícia europea ha tombat, una rere l'altra, les reformes

judicials del Govern polonès –creació d'una Cambra Disciplinària Judicial, nou sistema de designació del Consell de la Magistratura...–, a què acusa d'atemptar contra els principis de l'Estat de dret. Brussel·les té bloquejats més de 34.000 milions d'euros dels fons de recuperació Next Generation que li corresponen a Polònia per la contumàcia en aquest terreny. Ara tot això començarà a canviar.

La resistència al gir autoritari del Govern nacionalista la van iniciar les grans ciutats del país, guanyades per a l'oposició el 2018 i encapçalades per l'alcalde de Varsòvia, l'europeista Rafal Trzaskowski (premiat aquest any pel Cercle d'Economia pel seu compromís amb la construcció europea, la defensa de l'Estat de dret i els drets de les minories i l'acollida als refugiats).

El moviment va anar guanyant amplitud fins a culminar en la victòria de

l'oposició en les eleccions del 15 d'octubre, malgrat les furibundes campanyes contra el seu principal líder, Donald Tusk –ex primer ministre de Polònia (2007-2014) i expresident del Consell Europeu (2014-2019)–, a qui acusaven de ser un titella de Berlín i de Moscou (i la candidatura del qual van provar de fer capotar amb una llei específica).

El 15 d'octubre el PiS va ser el partit més votat, però va perdre la majoria absoluta a la Cambra Baixa (Sejm) –on va obtenir 194 escons, davant 248 de l'oposició– i el Senat. Fent cas omís del resultat, el president Andrzej Duda (PiS) va encarregar altra vegada el Govern a Mateusz Morawiecki, al crit de "Donald Tusk no serà el meu primer ministre". Però la maniobra, tret que es produïxi un cop de mà, té poc recorregut. Morawiecki perdrà demà el vot de confiança del Parlament, cosa que abocarà el cap de l'Estat a passar el testimoni a l'oposició.

La responsabilitat de tornar Polònia al camí democràtic anirà a càrrec d'un autèntic govern *Frankenstein*, per recórrer a l'argot polític espanyol, integrat per una desena de formacions polítiques de tots els colors agrupades en tres blocs:

la Plataforma Cívica (KO, liberal) de Tusk, la Tercera Via (formada pel democristià Polònia 2050 i el partit camperol PSL) i la Nova Esquerra (Nowa Lewica, socialdemòcrata). Tots aquests grups van firmar el 10 de novembre un acord de govern de 24 punts en què es comprometen a restaurar l'Estat de dret i enfortir la posició del país a la UE i l'OTAN. A partir d'aquí, les diferències –com en el tema de l'avortament– no són poques.

L'oposició, que té el control del Parlament, ja ha pres les primeres iniciatives, entre les quals nomenar els nous representants al Consell de la Magistratura –cosa que contraresta, sense arribar a alterar, l'actual majoria nacionalista–. El camí no serà fàcil. I per si algú tenia alguna sospita, el president Duda –aplicant la legislació encara vigent– va nomenar aquest dijous 76 nous jutges, entre ells mitja dotzena del Tribunal Suprem. La pugna acaba de començar.

Les migracions climàtiques creixen avui, però han estat constants en la història: una va afectar la Península al segle VIII

FÈLIX BADIA
Barcelona

Les alteracions climàtiques, amb les sequeres i catàstrofes naturals conseqüents, són un dels grans motors de les migracions. Per això els especialistes donen per descomptat que l'escalfament global provocarà, i de fet ja està provocant, un flux migratori extraordinari. Però aquest fenomen no és nou. Tot i que molts grans esdeveniments històrics han entrat als llibres de text com a invasions de caràcter militar, el seu origen, en realitat, obeeix a un patró rere el qual hi ha una anomalia climàtica. N'és un exemple, segons un grup d'investigadors del CSIC i de la Universitat de Granada, l'arxiconegada arribada dels musulmans a la Península a començaments del segle VIII, en què va tenir un pes decisiu la terrible sequera de la regió els anys anteriors.

La rapidesa de la caiguda del regne visigot ha estat objecte d'un debat entre els historiadors de què es desprèn que un enfonsament tan brusc només s'explicaria per una debilitat larvada ja anteriorment. L'historiador José Soto Chica, que ha participat en la investigació, explica que "les estructures del regne visigot, que havia dominat la Península tres segles i que havia estat un dels més pròspers d'Occident, van començar a col·lapsar a partir del 680".

Quin va ser el motiu? Algunes cròniques mossàrabs assenyalen

Una representació de la batalla de Guadalete (711), que la historiografia tradicional situa com a inici de la invasió musulmana

R Una crisi climàtica va obrir la Península a la invasió musulmana

EL REPORTATGE

els investigadors van estudiar restes de pol·len així com la formació d'estalagmites en coves de la península Ibèrica i el Marroc a la recerca d'indicis. Van concloure que el llarg episodi de sequera i fred efectivament s'havia produït i que havia estat greu. "Vam detectar la proliferació en aquell període de l'artemisia, una planta que creix en entorns molt secs", indica Camuera. Una modesta

com a conqueridor que com a conquerit".

Amb tot, els investigadors són prudents sobre si el clima va ser l'únic factor que va motivar la invasió; però sí que donen per fet que va ser de gran importància. I si la qüestió climàtica va ser tan important cal preguntar-se si la conquesta va ser un moviment més migratori que militar. "Potser va ser les dues coses, perquè

no és estrany que en el passat s'hagin barrejat i hi hagi hagut migracions violentes".

Soto Chica esmenta altres fenòmens semblants, que tot i que són recordats com a operacions militars obeeixen a moviments migratoris de subsistència de poblacions. Per exemple, la pressió dels pobles bàrbars sobre l'imperi romà tardà. Si bé les causes de la caiguda de l'imperi romà occidental

han estat objecte d'un llarg debat, són nombrosos els especialistes que apunten en aquesta direcció. Per exemple, l'historiador John L. Brooke assenyalava que l'entrada de grans corrents migratoris i les invasions germàniques es van deure al fet que les condicions als seus llocs d'origen van empitjorar i van haver de buscar nous recursos.

Igualment que els temuts huns que van arrasar gran part de l'imperi a mitjans del segle V. I el mateix podria dir-se de l'expansió de l'imperi mongol al segle XIII, segons els resultats de les anàlisis paleoclimàtiques fetes el 2014 per científics nord-americans. Les seves conclusions assenyalen que, poc abans que Gengis Khan iniciés les seves conquestes, es va viure un llarg període de sequera i que l'única solució va ser justament absorbir territoris.

Les migracions climàtiques no són com les d'abans, però van a més, com confirmen nombrosos estudis. Per posar-ne alguns exemples, fa poc investigadors de la universitat d'Otago assenyalaven que les anomalies climàtiques ja són la principal causa de migracions cap a l'OCDE. I l'ONU apunta que l'escalfament causarà més de 200 milions de desplaçats el 2050. Malgrat que avui aquests moviments són diferents dels d'èpoques antigues, mantenen intacta la seva capacitat per qüestionar l'estabilitat política i social al país receptor.●

Les males condicions van causar una crisi de subsistència als dos costats de l'estret de Gibraltar

que a partir de finals del segle VII va haver-hi un llarg període de falta de pluges i de temperatures anormalment baixes, que hauria tingut com a resultat males collites i fam. En una societat eminentment agrícola aquestes circumstàncies podrien molt ben ser les responsables de la inestabilitat d'aquells anys, però els especialistes no donaven gaire crèdit a les fonts escrites de l'època.

Un grup de científics es van proposar de buscar les proves que corroboressin per altres vies aquella sequera. I, segons assenyalen, les van trobar. Un altre membre de l'equip, el paleoclimatòleg Jon Camuera, explica que

Un grup de científics documenten la crisi climàtica a partir del pol·len fossilitzat i de l'interior de coves

planta constituïria, doncs, una de les proves principals de per què va començar la dominació.

A l'altre costat de l'Estret, segons han estatat els científics, que han publicat el treball a *Nature Communications*, les condicions climàtiques no eren millors. Soto Chica argumenta que els mateixos factors que van causar l'enfonsament de les estructures socials i polítiques dels visigots, per a la població de l'altra ribera de la Mediterrània van ser un estímul per buscar més al nord la solució. "Segurament al nord de l'Àfrica estaven igual de malament que a la Península -assenyala-, però no és igual afrontar fam i penalitats

Ocupació islàmica a la Península

Expedicions entre 711-714 716-721 732

● Ocupació islàmica ● Territoris lliures d'ocupació ● Regne dels Francs

FONT: Institut Geogràfic Nacional

LA VANGUARDIA

El Papa insisteix en l'acollida: “Qui arrisca la vida al mar no envaeix”

Francesc demana a Marsella d'evitar la “propaganda alarmista” contra els migrants

YARA NARDI / REUTERS

Francesc ahir cap al Palais du Pharo (Marsella) del braç de Macron, acompanyat de la seva dona Brigitte

ANNA BUJ
Ciutat del Vaticà. Corresponsal

Enmig de la crisi migratòria que està sacsejant Europa després dels últims dies de caos viscuts a Lampedusa, el papa Francesc ha tornat a intentar cridar l'atenció del món sobre el drama que viuen les milers de persones que cada any creuen la Mediterrània. Francesc va centrar el seu breu viatge, de només 27 hores, a Marsella amb motiu de les Trobades Mediterrànies –una iniciativa de l'Església catòlica– en llançar una crida als països europeus perquè gestionin aquest desafiament amb “responsabilitat” i no com una urgència que agiti la “propaganda alarmista”, en la línia del mis-

satge de solidaritat amb els migrants que s'ha convertit en un dels pilars d'aquest pontificat.

Ho va fer primer divendres, anant a una estela en memòria dels mariners i els migrants desapareguts a la Mediterrània davant de la basílica de Notre-Dame de la Garde, on va denunciar els “gestos d'odi” dels governs que posen traves a les organitzacions humanitàries que rescaten a la Mediterrània i va advertir que és un “deure de la humanitat” socórrer les persones que creuen el mar cap a Europa. I ho va reiterar dissabte en un llarg –i dur– discurs a les Trobades Religioses de Marsella, port mediterrani que ha estat durant segles un encreuament de cultures i religions, on va voler distanciar-se dels polítics que trac-

ten el cas com una invasió. “Qui arrisca la vida al mar no envaeix, cerca acollida”, va remarcar, subratllant que el fenomen migratori no és una emergència, sinó “una realitat del nostre

El Papa creu que posar traves als vaixells de les oenagés són “gestos d'odi”: “Es un deure de la humanitat”

temps”, per això les nacions europees l'haurien de gestionar com a tal.

Acollit pel president Emmanuel Macron i la seva dona Brigitte al Palais Du Pharo, el Pon-

tífex tenia de públic diverses autoritats, com el ministre de l'Interior francès, Gérald Darmanin –el mateix que va avisar que França no acolliria els migrants de Lampedusa–; la presidenta del Banc Central Europeu, Christine Lagarde, o el vicepresident de la Comissió Europea, Margaritis Schinas, pocs dies després que la UE presentés el seu enèsim pla sobre migració.

“Hi ha un crit de dolor que és el que més retruny de tots, i que està convertint el *mare nostrum* en *mare mortuum*, la Mediterrània de bressol de la civilització en tomba de la dignitat”, els va dir. Segons les dades de l'Organització Internacional per a les Migracions, més de 2.300 persones han mort intentant creuar la Mediterrània des de comen-

çament d'any. “Marsella té un gran port i és una gran porta que no es pot tancar. Diversos ports mediterranis, en canvi, s'han tancat. I dues paraules han resonat, alimentant la por de la gent: “invasió” i “emergència”. Però qui arrisca la seva vida al mar no envaeix, cerca acollida. Pel que fa a l'emergència, el fenomen migratori no és tant una urgència momentània, sempre oportuna per agitar la propaganda alarmista, sinó una realitat del nostre temps, un procés que involucra tres continents a l'entorn de la Mediterrània i que ha de ser governat amb sàvia clarividència: amb una responsabilitat europea capaç d'afrontar les dificultats objectives”.

El papa Francesc insisteix a no fer viatges d'Estat a grans bastions del catolicisme com

Emmanuel Macron, que es va reunir amb el Pontífex, va ser criticat per assistir a la missa multitudinària

França o Espanya, per això el Vaticà va emfatitzar que la d'ahir era una visita només a Marsella amb motiu d'aquesta trobada, que ha reunit bisbes d'una trentena de països i joves de diferents nacionalitats amb l'objectiu de fomentar la comunitat entre els creients a l'àrea mediterrània. Tot i això, després del discurs, Francesc es va reunir durant mitja hora amb Macron, el Govern del qual ha de presentar pròximament una nova llei sobre la immigració. El president, que és agnòstic, va ser molt criticat al seu país, pàtria de la laïcitat, per participar en la missa multitudinària que es va celebrar a la tarda amb 50.000 persones a l'estadi Vélodrome. Ell va respondre que hi atenia com un gest de respecte envers el Pontífex, i el seu equip va haver de precisar que “no es violaven els principis de laïcitat de la República”. Després de la missa, el papa argentí va voler recordar els supervivents de l'atemptat del 14 de juliol del 2016 a Niça, en què van morir 86 persones, i totes les víctimes dels actes terroristes a França. Unes 100.000 persones, segons les dades de la Santa Seu, l'esperaven per veure'l passar al voltant de l'estadi, i després Francesc va volar de tornada a Roma.●

AMÈRICA LLATINA

¿Extreure petroli de l'Amazònia, sí o no?: l'Equador també vota el futur del planeta

Els equatorians decidiran en referèndum si perforen el Parc Yasuní o si deixen el petroli sota terra

MANUELA ANDREONI
CATRIN EINHORN
THE NEW YORK TIMES
QUITO

¿L'Equador hauria de continuar perforant un dels racons amb més biodiversitat de l'Amazònia? ¿O és millor deixar aquest petroli sota terra? Diumenge, el poble equatorià ho decidirà en una consulta popular vinculant, producte d'una dècada de lluita liderada per joves activistes.

El món enfronta crisis ecològiques paral·leles: la del canvi climàtic i la del col·lapse dels ecosistemes. I aquesta votació determinarà a què estan disposats a renunciar els ciutadans d'un país per protegir el medi ambient. La zona de selva que serà a la papereta diumenge, compresa dins del Parc Nacional Yasuní, és un dels llocs amb més riquesa ecològica de la Terra. També és la llar de pobles indígenes que no volen tenir contacte amb l'exterior.

La votació té lloc quan el planeta es desfa enmig de temperatures extremes i els científics adverteixen que la selva amazònica està perillosament a prop d'un punt de no retorn. Malgrat això, el petroli encapçala les exportacions de l'Equador i el govern vol continuar amb les activitats petrolieres. Segons càlculs oficials, el país perdria 1.200 milions de dòlars en ingressos anuals si el petroli es queda al subsol.

“És històric al món –diu Pedro Bermeo, un dels membres fundadors de Yasunidos, el grup que ha impulsat la consulta–. Estem democratitzant la política ambiental”. Les crisis polítiques i de seguretat afegeixen tensió al moment històric que viu l'Equador. Les eleccions de diumenge van ser convocades al maig després que el president Guillermo Lasso, que s'enfrontava a un procés de destitució, dissolgués l'Assemblea Nacional. La setmana passada, un dels principals candidats presidencials, Fernando Villavicencio, va ser assassinat. No està clar com afectarà la consulta popular la turbulència política.

Però una enquesta recent suggeria que el 35% dels votants desitgen posar fi a la perforació, davant d'un 25% que donen suport a l'exportació petroliera. Molts estan encara indecisos.

La votació és la culminació d'una proposta pionera de fa dues dècades. L'aleshores president, Rafael Correa, va intentar persuadir els països rics que paguessin a l'Equador a canvi de mantenir intacte aquest camp petrolífer de Yasuní. Demanava 3.600 milions de dòlars, o la meitat del valor estimat de les reserves de petroli. Correa va estar en campanya sis anys, promovent la proposta, però no va aconseguir

convèncer els països rics de pagar. Però sí que va persuadir molts joves equatorians. Quan Correa va anunciar que la proposta havia fracassat i que procediria a la perforació, molts van protestar. Va ser en aquells dies que Antonella Calle, llavors de 19 anys, i altres joves ambientalistes, van prendre la decisió de seguir en la lluita com a part d'una nova organització de nom Yasunidos. Correa en va fer burla.

Yasunidos va reclutar uns 1.400 voluntaris per anar porta a porta pel país, i en sis mesos van recollir més de 757.000 firmes, gairebé 200.000 més de les requerides per convocar una consulta. Les enquestes en aquell moment deien que més del 90% dels equatorians votarien per deixar el petroli sota terra. Però el govern de Correa va crear un grup de treball per validar les firmes i va anul·lar-ne més de la meitat.

Yasunidos es va embarcar en una batalla legal d'una dècada per dur els equatorians a les urnes. Al maig, finalment, el Tribunal Nacional de

Sondejos
El 35% volen deixar el petroli sota terra i el 25% no, però hi ha molts indecisos

Petroliera
Si Yasunidos guanya, l'estatal Petroecuador haurà d'aturar les operacions que ja ha iniciat

Justícia va ordenar al govern que inclogués la mesura en la propera votació. La consulta popular també se sustenta en la feina dels grups indígenes de l'Equador. El 2019, després d'una disputa als tribunals, una comunitat indígena waorani va aconseguir bloquejar l'explotació petroliera a les seves terres. “La Mare Terra espera que la respectem”. Si no ho fem “s'empassarà la humanitat”, va advertir Nemonte Nenquimo, una líder waorani.

Si Yasunidos guanya, Petroecuador tindrà any i mig per posar fi a les seves operacions a la zona, coneguda com el bloc petrolier Ishpingo, Tambococha i Tiputini (ITT). La petroliera estatal ha fet una inversió de més de 2.000 milions de dòlars per extreure petroli en aquest lloc. L'empresa va dir que hauria de gastar 500 milions de dòlars més si ha de desmantellar quilòmetres d'oleoductes, pous i plataformes. Els executius de Petroecuador diuen que l'impacte sobre la biodiversitat es limita a unes

80 hectàrees, una petita part del bloc ITT, i que una mesura com la que es planteja només tindrà impacte en la lluita climàtica si “tots els estats del planeta tenen el mateix compromís”.

Petroecuador va gravar una sèrie de vídeos amb els líders d'algunes de les comunitats que viuen al bloc ITT i que deien que desitjaven que continués la perforació. Però algunes de les organitzacions indígenes més importants a l'Equador demanen als votants que votin posar fi a la perforació. Fins i tot la nacionalitat waorani de l'Equador, un grup reconegut pel govern que s'ha associat amb companyies petrolieres en el passat, en aquest cas demana als equatorians que triïn aturar l'explotació. Cinquanta anys d'extracció de petroli “simplement ens han portat pobresa, problemes, malalties i conflictes, i la mort –va dir Juan Bay, president del grup–. La gent que se n'ha beneficiat és gent externa”.

Copyright The New York Times

Indígenes waorani han participat durant la campanya en una caravana per tot l'Equador per demanar el vot a favor de deixar el petroli sota terra en el referèndum de diumenge. JOSÉ JACOME/EFE